

γεννήθη 356. παιδάς. Λευκίππος ἢ Λυσιμαχος. Ἰλιάς τὸ ἀβελιον - ἀνιψ.
Αριστοτέλους, συγγενὴς μητρόθεν Ἀχιλλεύ - Δημοσθένι ἐς Πέλλαν καὶ αὐτὸν
" τριεὺς διδάσκαλος " Πρέσβεις Περσῶν, ἐρωτήσις. Φυλακῆς
ἐς Βυζάντιον, ἀλεξ. 16^η ἐπιβλήθη ἐν Θέρσει τοῦ Μιθράου, Ἀπόλλης.
Χαιρώνεια ἐνηνοσε τὸν ἱερὸν λόχον - Ἄτταλος, Κλεοπάτρα - Ἀμύντας
Βασιλεὺς προσικνωθεὶς στρατὸν, ὅτε δα διατηρήσῃ τὸ βασιλ. αξίωμα ἢ κατὰ Περ.
Κνήσια ἡγεμόνους, τῆς Ἡροφάνης - Ἀρράβατος ἐν Λυμνησίῳ.
ἄλλοι κατέφυγον ἐς τοὺς Πέρσας. Δημοσθένις ἐφημῆσε τὸν Πανθηναίων ὕβρισις Ἀλεξ.
ἐπιπέμματα τοῖς θεοῖς. (φαρῶν φιλομακεδόν) πρὸς Ἄτταλον ἢ Πέρσας ἐπιστολὴν.
Λακκ. ἀμύνοιοι δυσμενῆς, ἀμβρακικῶται ἐξέβαλον μακ. φρουρῆς, αἰτωλοὶ φυγάδες.
Θεσσαλοὶ ἢ θηβαῖοι πλοῖα. Ἐφοδος ἀλεξ. μετὰ δύο μῆνας μέχρι Πηνήσης ἀνέως
ἄδηναιοὶ παῖδα Ἀλεξ. αὐτοὶ ἢ παῖδες ἐσωλετώσαντο. ἐζητήσαν συγγ. ἢ ἡγεμόνα αὐτῶν
ἀπηνώρισαν διὰς ἀπον. τιμῆς. πρεσβεία ἐς Θήβας. Σύνοδος ἐν Κραίνῳ. ἀνέχομεν
καμινον οὐδέτερας. Ὅροι τῆς συνθήκης, ἔμ. ἐλευθεροὶ ἢ αὐτονομίαι, πολέμιοι
πάντων ὁ κατὰ τὴν οὐρανὸν νεοσ. ἢ παλαιῶν δὲ ἐμπαδ. φουρῆ. πραξικωφίμα.
τὰ πόρην ἀποσφραδίζονται (πολ. παραδίαι, ἀμειψίσις, ἀναδασίαι). ἐλευθεροὶ ἀλεξ. ἐπι-
ισ. ἡμεῖς, ἐπιπέμματα ἢ στρατιωτικῶν ὑπο ἀλεξ. "στρατῆς ἀποκράτωρ" ἐμπαδ. τῶν
πᾶσι κακομένη ὥρμη νὰ ἀνεκρίθη, δι' αὐτήν τὰ κεκοίη φέροι ἀπολέγειματι
ὡς ἐπιτορῆ κατηγορῶν, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπέτρεπτο ἢ τῶν, ὑπῆρχε ἐλευθερία
ἡγεμόνοι ἢ ἑταί, μεταφίημερον ἢ ἴστρον. Ἀγρίαντις ἢ παῖοντις. Κρεῖτο, Γλαυκίαι
ἢ ἀνικημένῳ. μερὶς ἢ αἰσάσις ἐς Θήβας ἢ Ἀθήνας - τὰ πρὸς χρήματα - ὁ ἀλεξ.
καταρρήνῃ ἀκαταύχιστος - Πόδω διήλθεν; - ἀπορρηθῆναι ἢ προλαθεῖσα τοῖς θηβαῖοις ἀ-
μνοσία, ἢ τὴν τῶν φόνιμος ἢ προδύτω - θηβαῖοι ὕβρισαν ἀσπίδων ἐν ἀνίστα-
φρον ἢ φεμίαν - "μετὰ τοῦ μη. βασιλεὺς ἐλευθεροῦ τοῖς ἔλληνας ἢ καταλίειν τὸν
τύραννον - προσβάλλετο ἢ ἐμὲν νύτων ἢ ὁ δὲ ἐν Κασμείᾳ φουρῆς - συμμαχοὶ
Ἀλεξ. φακίς, ὀρχόμενοι, Πλαγαίς, Θεσσαίς - Κακμοῦσαν ἔπει, αἰσάσις.
χμαδωκίθησαν - (οὗτοι ἐφῆνεμον ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀποφραση). Διόνειαν τὴν χώραν ἢ ἀ-
πηγρῶσαν ἢ τὰς ἐξ. ὡς τῶν ἢ ἀποσφραδίζονται ἀσπίαν -
Πανηγύρις τοῦ Διὸς ἢ τῆς Μουσῆς ἐν Αἴῳ 9 ἡμέραι. Ἑλληνὴ ἐναίοντα ἡμέρας - τὰ ἀ-
για τὰ κατὰ Περσῶν ἀλέμου ἢ προσφρασημαί - ἀνακιδεὺς ἐρήνη, αἰσάσις ἐν
ἐπιπέμματα ἢ ἐναίοντα ἡμέρας - Ἡτο πανηγύριος ἐπιπέμματα - 510
ἐξ ἀναίοντα ἡμέρας - Κύρος ἢ Ἀρταξέρξης 357 - ἔλεος Μένων ἢ Βυζάντιος
ἐπιπέμματα ἡμοδοφῶν, Νεκταναῖος - Ἀρσὴν 358, Ἀρταξέρξης 356 μὲν ὁ -
ἐπιπέμματα ἡμνοσε τὸν βασιλ. - Παρρησίαν ἢ αἰσάσις ἐν Μ. Ἀσία τῶν ἐπιπέμματα
Συμμαχοὶ ἀλλ' ἀποφρασημαί τοῦ φεμίαν, ἀποφρασημαί φουρῆς ἀλεξ. - φουρῆς ἀ-
Μεμῆσις ἀδελφῶν Μενέφου - ἀποφρασημαί Περσῶν (ἀποφρασημαί, ἀποφρασημαί, ἀποφρασημαί)
ἐπιπέμματα φουρῆς τῶν ἀποφρασημαί καμινον, ἀδυνατος, ἀνιστοῦσι φουρῆς ἢ ἀποφρασημαί
ἐπιπέμματα ὅμοιοι φουρῆς ἢ ἀποφρασημαί
ἐπιπέμματα ἀποφρασημαί, 12 χιλ. πλοῖα 1500 ἰσάσις - πλοῖα τῶν ἀποφρασημαί ἐς Ἀθήνας ἢ ἐπὶ τὸν
ἐπιπέμματα 160 φουρῆς - ἐπιπέμματα ἀποφρασημαί ἀποφρασημαί Παρρησίαν - ἀλεξ. ἐπιπέμματα ἢ ἀποφρασημαί
δυστοίαι ἢ τὸν Περσῶν, Νηρηίδα - ἐπιπέμματα ἢ ἀποφρασημαί
Στρατός Μακεδόνων 43000 πλοῖ. 6500 ἰσάσις, καμιν. 30000, 4500, 10000 τῶν
ἐπιπέμματα ἢ 13000 τῶν. - στρατῶν οὐκ ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀλλ' ὁ ἀποφρασημαί (οἱ μὲν οἱ)
δυστοίαι ἢ ἀποφρασημαί ἢ ἀποφρασημαί (ἐπιπέμματα ἀποφρασημαί) - Περσ. στρατοὶ δὲν ἐπιπέμματα
ἐπιπέμματα ἀποφρασημαί ὁ ἀποφρασημαί - τὸ πᾶν ἀποφρασημαί, οὐδὲς ἀποφρασημαί τοῦ ἀλεξ. τῶν ἀποφρασημαί

Ο Αλέξ. δὴ ἔφερε τὸν ἀριστοτέλην ιστορικὸν Ἐπιφ. ὁ λαὸς ἀρρώστους ἐπέβλεπε
καὶ δὲ ἀναίμακτος ἔμελλεν. Μάρτυς Μοχάδης, ἡμετέρος, Μοχάδης ἑστὶν
ἄριστος καλλοπότης - Διοδωρος, Πλούταρχος, Ἀρριανὸς - ἡ κοινὴ συνήθεια ἀπὸ τῶν
ἐπιφ. ἀναίμακτος, ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

Στρατηγ. οὐκ ἴδιον (ναυτικόν), ἰξαστρατεύει τὰ νηῖα - αἱ πέρσαι ἠδὲ τὰ ἑλληνικά
ἐπιφ. ἀναίμακτος, ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

Μακεδ. ῥοδῖος (ὑπεράμυνται ὑπὸ τῶν ἑλλήνων καὶ ὑπὸ τῶν ῥωμαίων)
Γρανικὸς ποταμὸς - Πέρσαι ἐπὶ ἀφροσύνης - Ἰσχυροὶ καὶ Περσικῶν, ἀριστοί
κτιον ποτ. Ἐρμητοῦ καὶ Γρανικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς
τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος, ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

Μεγάδοι - Πρωτοπόροι οἱ ἀριστοὶ ἑλλήνων καὶ ῥωμαίων φιλίᾳ. ἄριστοι ποτ. Ἐρμητοῦ
καὶ Περσικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος,
ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

Ἰσχυροὶ καὶ Περσικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος,
ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

300 ἄνθρωποι ἐπὶ ἀκροπόλεως - Κύριος ἀσπαστὴς ἀσίας - ἄριστος ποτ. Ἐρμητοῦ καὶ
Περσικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος,
ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

ἄριστος ποτ. Ἐρμητοῦ καὶ Περσικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς
τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος, ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

ἄριστος ποτ. Ἐρμητοῦ καὶ Περσικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς
τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος, ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

ἄριστος ποτ. Ἐρμητοῦ καὶ Περσικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς
τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος, ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

ἄριστος ποτ. Ἐρμητοῦ καὶ Περσικῶν ἀμφοτέρωθεν. Παράταξις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς
τάξεως ἐπιφ. ἀναίμακτος, ἀρρώστους ἐπέβλεπε ὅσοι μετ' αὐτοῦ (Σελ. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

Μετά τὸν θάνατον Μιμόνονος, Δαρείος ἀφῆνε τὸ ἄμυντικὸν σχέδιον, ἡ κατ' ἐπιτολίαν
δυναμὴ συγκλινομένη ἐν Μασσηδοταμίᾳ (τὴν Σοχρ. Βασιλ. ἡ Ἰνδία) 400χιλ. 100χιλ.
ἢ 600χιλ. ἢ 20-30 μισθ. ἔμνησ ἀπὸ ναυτικῶν ποταμῶν - ἐνδοσυστασιαστικὸς πόλεμος ἡκίμα
καὶ ἀνοίγη τοῖς θῆσαυροις - καταδιμάσσεται - Ἡδύνατο ὁ Δαρείος νὰ παρεμποδίσει καὶ ἐν
Συρίᾳ ἐισβολὴν ἐν ταῖς κεντρικοῦς πύλας, εἴτα ἐν τὰς τοῦ Ἀμμανοῦ ἡ δακτύλου - ἀρχ. ἀρχ.
ὄψιμος ἰονοκρατὴν περὶ Γορδίον - Δυναμὴ ἐν Μακεδονίᾳ ἡ 100 Πτολ. κοῖνον ἡ Μεγαλόφρον.
Μακ. 1000, 300. Σέως ἰσοπέδ. 200, 150 ἀμίας - ἐν Παφλαγονίᾳ ἡ Κασιτωδομίᾳ
πρὸς ταῦρον - τὸ σπινθὸν "Κύρου στρατοπέδον" πρὸς τὸν κελ. πολὺν - ἐφυγεν ἀμαχικῶς οἱ Πτολ.
ταροῦς ἡ κύνος, κύνος - ὁ ἀπαρναῖ φιλίας - ἐπιστολὴν παρεμνηστικῆς - Πινε τοῦ φφ.
μακρον ἡ διὰ τὴν φρεσὶν ἴδου τὸ γράμμα - ἀνῆλθεν, ἐλλ' ἀμίας κατῆλθεν ὁ θυρεός -
κατακτητὴς σπινθὸς ἀπὸ Κιλικίας ἐν Συρίᾳ (Ἀμμανοῦ ἡ Ἰσοπέδ. κελ. πος) - Μακκός ἀποικ. ἀρχ.
Δαρείος διὰ τὴν μακρὰν ἐν Σίχους ἡ Ἀμμανίδης πύλας - ἀλλ. ἀρχικαί τὴν Ἰσοπέδ. ἀρχ.
προκαταλαβὴν Δαρείου ἡ φθάνει ἐν Μυριασπολί - Δαρείος ἐν Σίχους ἐν Κιλικίᾳ ὅπου
περὶ Ἰσοπέδ. ἀρχ. τὰς ἐπίσης πεδ. Συρίας ἦλθεν ἐν σπινθὸν - ἡκίμα ἀπὸ φραδὶ τὴν ἀρχ.
Δεῦ ἡκίμα σπινθὸν ἀρχ. ἀρχ. - ἀρχ. τὸ Ἀμμανὸν πρὸς Β ἡ ἀρχ. τὸ σπινθὸν τοῦ Βασιλ.
ἡκίμα ἐν Ἰσοπέδ. πρὸς Πινερον ποτ. ἀρχ. ἐν τὰ σπινθὸν ἐν Κιλικίας.

πιστοί τε τῶ ἰσχυρῶν ἰσχυροῦ (μεγαλὸς ἰσχυρὸς) ἔλε γὰρ ἔχοντα ταυτὸν
καὶ τὸ ἰσχυρῶν, ἰσχυρῶν ἰσχυροῦ. ἡ ἀναγωγή ἀποδεδειγμένη ἐστὶν ἐν
ἰστορίᾳ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας. ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή
ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη.
ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ
τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη. ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς
ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη.
ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ
τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη. ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς
ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη.

ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς
φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη. ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς
ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη.
ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ
τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη. ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς
ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη.
ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ
τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη. ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς
ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη.

ἡ ἀναγωγή ἐστὶν ἡ ἀναγωγή ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐκ τῆς
φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν ἐπιστήμη.

Εισαγωγή εἰς τὴν Ἱστορίαν. Ἐπιστήμη

Ὁρισμός. εὐρεθὶ πάντα κατὰ λόγον γίνονται, ἰσ. εἶναι ἡ ἔκθεσις
καὶ ἀναγκαία πορεία τοῦ καθ. πνεύματος, ὅπου εἶναι ἡ οὐσία τῆς
ἱστορίας, κατὰ Πλωτ. Πρ. καὶ Καρτεσιὸν Ἱστορίας ὁρισμός.

Διὰ τὴν ἱστορίαν πρέπει νὰ ἐπινοώμεν τὸ παρεχθὲν ὅσοι φαινολόγηται
νὰ εἴη ἢ νὰ συνεδῆσιν τὸ ἀνδρ. καὶ ἱστορῶν καὶ σήμερον. Chamberlain

Εἰσαγωγή καὶ ἄρα τὸ πρῶτον καὶ ἄλλοι γενικὴ ἱστορία καὶ Πρωτ. ἱστορία
καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἀνδρῶπιον νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν, ἀπὸ τοῦ ἀνδρῶπιον νὰ εἰσέλθῃ ἢ φῶστος
καὶ τὰ εἰσῆμα ν' ἀναγῆν εἰς τὰ εἰσῆμα ὅθεν ἱστορίας ὁρισμός

Ἰσ. Σουδαίου "φιλοσοφία ἐν παραδειγμῶν." νέοι καὶ γέροντες, ἰδιώ-
ται καὶ ἡγεμόνες

Ἰσ. Χρησιμότης πολυταῖοι καὶ λαός, δὲν εἶναι βία, ἀλλ' ἡδονὰ ὅσα
ἡ ἱστορία δὲν γινώσκῃ σκοπιμότητα καὶ δὲν δεῖται εἰς τὴν ἀρετήν εἰσελθεῖν.
ἱστορία καὶ δεῖα ἰστορία, αἱ ἰδίαι ἐκείνοι τε το δεῖον καὶ αἰώνιον. τὸ γενικόν
καὶ ἐξίξιον τῆς ἱστορίας.

ἱστορία ἐπιστημονική, ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἀνδρῶπιον ζῆσις, δαίμονα ζῆσιμον
πρέπει νὰ γείνη ἱστορικὴ ζῆσις. φύσις τοῦ εἰσελθεῖν.
ἱστορ. εἶναι γνῶσις, ἀλλὰ δὲ γνῶσις δὲν εἶναι ἱστορικὴ γνῶσις.
πνεῦμα τοῦ πύου

24. Ὁ Ἀγησίλαος ἰδὼν μακρόθεν τὸν ὑπὸ τὸν Ἐπαμεινώνδαν στρατὸν εἶπεν "ὦ τοῦ μεγαλοπράγμονος ἀνδρός!" ὁ δὲ Κικέρου ἀποκαλεῖ τὸν Ἐπαμεινώνδαν "μέγιστον τῆς Ἑλλάδος ἄνδρα", ἵοῖος ἦτο ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ πότε ἐζήσε. περιγράψατε τὸν χαρακτήρα του.

Βλ. Κορνηλίου Νέπωτος : Βίος Ἐπαμεινώνδου (εἰς Botsford: Source-Book, σ. 258-260) I.3.7.8 καὶ Κ. Ἀπαρρηγοπούλου: Ἱστορία τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους, Τόμ. Αβ:382-384..

25. Ἐλετήσατε τὴν περιγραφὴν τῆς παρά τὴν Παντίνειαν μάχης (Ξενοφῶντος Ἑλληνικά VII, 5) καὶ ἀναφέρατε περὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἐπαμεινώνδου τὴν προτεραίαν τῆς μάχης καὶ τὰς προετοιμασίας διὰ τὴν μάχην. Περιγράψατε τὴν τακτικὴν τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐξηγοῦντες ἀπὸ ποίας ἀπόψεως ἦτο ἀνωτέρα ἢ ὀργάνωσις τοῦ Ἐπαμεινώνδου; ἵοῖον ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ θανάτου τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς μάχης διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ποῖα αἰσθήματα διὰ τὸ μέλλον ὁ Ξενοφῶν κλείει τὴν περιγραφὴν τῆς μάχης.

Βλ. Botsford: Source book of Ancient history, σ. 261-263, καὶ Λαζάρου-Θεοδωρίδου: Ἡ Ἱστορία ἀπὸ τὰς πηγὰς, σ. 217-218.-

26. Συγκρίνατε τοὺς χαρακτήρας τῶν δύο μεγάλων Ἑθαίων στρατηγῶν, τοῦ Μελοπίδου καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου.
Βλ. Πίλουτάρχου: Μελοπίδας 3 καὶ ἐξ.

27. Οἱ Ἕλληνες, λέγει ὁ Marvin δὲν κατάρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν μίαν πολιτικὴν ἐνότητα, ὅπως συνέβη μὲ τοὺς πρό αὐτῶν θεοκρατικούς λαούς καὶ μὲ τοὺς Ῥωμαίους ἔπειτα. Ἐντονώτατα ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐνίοτε μάλιστα σκληρότατα. Ἐν τουτοῖς ὅμως ἀφήκαν ὡς κληρονομίαν εἰς τὸν κόσμον στοιχεῖα σποσδαιότατα κοινωνικῆς καὶ διεθνοῦς ἠθικῆς. ἵοῖα ταῦτα;

Βλ. Marvin: The living past, p. 90.

ΚΑΤΑΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
ΚΑΙ
ΑΝΑΔΕΙΞΙΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Οι μακροί επιφύλιοι πόλεμοι είχαν εξασθενήσει όλες τὰς ἑλληνικὰς πόλεις.

Ἡ Σπάρτη μάλιστα κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ συμμά-
χους ἔχασε καὶ ἐδάφη καὶ μέγαν ἀριθμὸν πολιτῶν. Κατήντησε νὰ
περιέρχωνται οἱ κληῖροι εἰς χεῖρας γυναικῶν. Ὁ βασιλεὺς
Ἀγησίλαος, ἦν καὶ 84 ἐτῶν πλεόν, ἀπελπισθεὶς ἀπὸ τὴν ἐδῶ
κατάστασιν ἀπεφάσισε νὰ δράσῃ κατὰ τῶν ἱερῶν εἰς Αἴγυπτον,
ἢ ὁποῖα ἐπανεστάτησε. Ἐπανερχόμενος δὲ ἐκεῖθεν ἀπέθανε.

Ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν ἦτο προωρισμένη νὰ εἶναι ὀλιγόχρονος
αἱ Θῆβαι δὲν εἶχον οὔτε τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν οὔτε τὸν πλου-
τον καὶ τὸν πολιτισμὸν, πού ἐδημιούργησε τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀρχήν,
οὔτε τὸν ἐξαίρετον στρατὸν ἐκ πολιτῶν, ὅστις ἀπετέλει τὴν
δύναμιν τῆς Σπάρτης. Ἄλλωςτε ὁ δημιουργὸς τοῦ μεγαλείου
τῶν Θηβῶν, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀπέθανε χωρὶς νὰ ἀναδειχθῆ ἄλλος
ἐφάμιλλος αὐτοῦ.

Αἱ Ἀθηναίαι, ἐξελιχθεῖσαι εἰς ὑμνοκρατίαν ἐμπόρων, ἐνοπλι-
στῶν καὶ βιομηχάνων, διετήρουν τὴν ἡγεμονίαν κατὰ θάλασσαν
καὶ ἐπανεκτήσαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς παλαιούς συμμάχους, ἀλλὰ
καὶ πάλιν δὲν ἐφάνησαν ἱκαναί νὰ διατηρήσουν τὴν συμμαχίαν.
Ἀπὸ ἐσωτερικῆς δὲ ἀπόψεως αἱ Ἀθηναίαι εὐρίσκονται εἰς πολι-
τειακὴν κατὰπτωσιν. Τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα χρεωκοπήσαν
ἐφευλίσθη εἰς ὀχλοκρατίαν μὲ ἰδανικὸν "ἡρεμία καὶ διασκεδά-
σεις (θεωρικά)". Οὕτω ἐχαλαρώθη κάθε πατριωτικὸν ἐλατήριον
καὶ ἔσβησε ἡ παλαιὰ ἀθηναϊκὴ διορατικότης. Εἰς τὰς Ἀθήνας
συνέβη τὸ ἀντίθετον κακόν, ἀπὸ ἐκεῖνο πού ἔπαθε ἡ Σπάρτη.
Εἰς τὴν Σπάρτην τὸ πολίτευμα ἐκινδύνευσεν νὰ μείνῃ ἄνευ πολιτῶν,
εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκινδύνευσεν οἱ πολῖται νὰ μείνουν ἄνευ
πολιτεύματος.

Καὶ εἰς τὰ μικρότερα ἑλληνικὰ κράτη στάσεις καὶ πολιτι-
καὶ μεταβολαὶ ἦσαν συχνόταται.

Δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι μετὰ τὸν τριμαχισμὸν τοῦ κράτους
τῆς Σπάρτης καὶ τῆς ἐξασθένησιν τῶν Θηβῶν ἡ πολιτικὴ κατά-
στασις ἐν Ἑλλάδι ἦτο ἀναρχία καὶ χάος. Πολλοὶ σοβαροὶ καὶ
προορατικοὶ ἄνθρωποι τῶν χρόνων ἐκείνων ὅπως ὁ Μενοφῶν, ὁ
Ἰσοκράτης, ὁ μιλᾶτων ἐβλεπαν μὲ φρίκην τὴν κατάστασιν ἀλλὰ
δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ διορθωθῆ τὸ κακόν. Ἡ τοπιστικὴ πολι-
τικὴ ἀντίληψις ὤθει συνεχῶς τοὺς Ἕλληνας εἰς ἀλληλοσπαραγ-
μὸν καὶ εἰς ἀναρχίαν.

Τῆς ἀναρχίας ταύτης ἐπωφεληθῆ ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς
Μακεδονίας, διὰ νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰς τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Φίλιππος
ἐν Θῆβαις ὡς δμηρὸς ἐδρισχόμενος ἀντελήφθη ὅτι ὅταν συνετρί-

Πλάξ των συγγραμμάτων της Βιβλιογραφίας
Ἱστορίου καὶ Ἀρθάνιας δημοσχεδίων ἐν τοῦ Ἡσίου Κοσιννοῦ
τομ. Γ' - Ε' 1928-1931 καὶ ἰδιαιτέρως

βετο μία πόλις αἱ ἄλλαι ἔμεινον ἀδιδάφοροι καὶ ἔχαιρον μάλιστα ἐν τῇ ποικίλῃς ἰκανότητάς του, ὁ Ἰλίππος προητοίμασε τὴν ἐπικράτησίν του εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐντός 20 ἐτῶν εἶχεν ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν του.

Αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις ἀντὶ νὰ ἀλληλοσπαράσσωνται ἠδύναντο νὰ συγγενωθοῦν, χωρὶς καὶ ἡ αὐτονομία των νὰ ἐγκαταλειφθῇ, διὰ νὰ ἐκστρατεύσουν ἐναντίον τῶν ἰερσῶν, οἵτινες ἐπωφελοῦμενοι τῶν διχονοιῶν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων ἐπέβαλον πολλὰς φορὰς τὸν ζυγὸν των εἰς μέγα μέρος Ἑλλήνων. Ἀλλὰ ποῖος νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς; Αἱ Ἀθηναῖοι; Παρήλθεν ὁ καιρὸς πού θά ἔδιδαν αἱ Ἀθηναῖοι τοιοῦτον ἀρχηγόν. Ὁ Ἀθηναῖος ρήτωρ Ἰσοκράτης, ὁ ὁποῖος τό ἐσκέφθη πολλάκις καὶ ἀνεπτυξέε τὴν ἰδέαν αὐτὴν διεξοδικῶς εἰς τὸν "Ἰανηγυρικόν" του τῷ 380 π.κ. ἐθεώρησε κατάλληλον τὸν Ἰλίππον. καὶ πράγματι ὁ Ἰλίππος μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ σταθεροποιήσῃ τὴν προσπάθειάν του τῆς ἐνότιτος ὄλων τῶν Ἑλλήνων μεταξὺ των, ὠργάνωσ κοινήν ἐπιχειροσιν ὄλων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν ἰερσῶν.

Ὁ "Ἡρακλείδης" Ἰλίππος μέ τὴν συγκατάθεσιν ὄλων τῶν Ἑλλήνων ἀνεγνωρίσθη ἡγεμὸν ἐκστρατείας κατὰ τῶν ἰερσῶν καὶ ἤρξισε τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σχεδίων του. Ἀλλὰ ὁ ἀπρόοπτος θάνατός του διέκοψε τὴν δρᾶσίν του. Τό ἔργον του ἐσυνέχισεν ὁ υἱός του Ἀλέξανδρος "ἕνας νεαρός πρίγκιψ, ὁστις κατέλυσε μίαν μεγάλην ἀσιατικὴν αὐτοκρατορίαν εἰς ὀλιγώτερον χρονικόν διάστημα, ἀπο ὅσον χρειάζεσθε σεῖς νὰ τελειώσετε τὰς γυμνασιακάς τάξεις καὶ προσεπάθησε νὰ ἀναμίξῃ τὸν Ἀνατολικὸν μέ τὸν Δυτικὸν κόσμον".

I

Πρὸς ἔρευναν καὶ μελέτην

- A) πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ κατάστασις τῶν ἑλληνικῶν πολιτεϊῶν κατὰ τὰς ἑλληνικὰς αἰῶνας.
- α) Ἐπικρατοῦντες τύποι πολιτεύματος.
1. Ὀλιγαρχία ἐπικρατήσασα μέ τὴν Σπαρτιατικὴν ἡγεμονίαν.
  2. Δημοκρατία, ἐκφυλισθεῖσα εἰς δημογωγίαν.
  3. Τυραννίς, συνέπεια τῆς ἀφροσύνης τῶν παλαιῶν πολιτευμάτων (Σικελία κ.ἄ.)
- β) Ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας.
1. Πολιτικὴ καὶ στρατηγία (δημογωγία).
  2. Διακυβέρνησις τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ὑπὸ μεγαλεμπόρων, τραπεζιτῶν καὶ ἐφοπλιστῶν.
  3. Ἐλλειψίς διαφέροντος τοῦ λαοῦ διὰ τὰ κοινά.
  4. Ἀποφυγὴ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας.
  5. Οἱ ρήτορες ὄργανα πολιτικῶν κοιμμάτων.
- γ) Χρησιμοποίησις μισθοφορικῶν στρατευμάτων.
1. Ἀπροθυμία τῶν πολιτῶν διὰ τὸν πόλεμον.

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ
 ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΙΔΑΧΤΕΡΟΝ

παρά τούς έμφυλίους πολέμους και τας
 πολιτικές ανωμαλίας τού ελληνικόν πνεύ-
 μα εξακολουθεῖ νά εἶναι δημιουργικόν.

“ Τόν Εἰ αἰῶνα ἐγκαινίασαν οἱ περσικοὶ πόλεμοι, ἀπό
 τούς ὁποίους ἐξῆλθεν ἡ Ἑλλάς μέ τό πρόνημα περισσότε-
 ρον παρά ποτε υπερήφανον, μέ θερμότεραν τήν πίστιν
 εἰς τούς ἔθνικούς θεούς, οἱ ὁποῖοι ἔσωσαν τήν χώραν ἀπό
 τήν ὑποδούλωσιν εἰς τούς βαρβάρους και μέ στερεωτέραν
 τήν πρυσήλωσιν τοῦ λαοῦ εἰς τήν πατρίδα· οἷότι ἀπεδεί-
 χθη, ὅτι μόνον ἡ φιλοπατρία και ἡ ἐθελοθυσία τῶν πολιτῶν
 ἤμποροῦσαν νά ἀποσοβήσουν και εἰς τό μέλλον ὁμοίους
 κινδύνους.

“ Ἐντελῶς διάφορος ἦτο ἡ κατάσταση περί τας ἀρχάς
 τοῦ Δι αἰῶνος. και τώρα ἡ Ἑλλάς ἐξῆρχετο ἀπό μέγαν
 πόλεμον, ἄλλ' αὐτός ἦτο ἐμφύλιος σχισμῶς, τοῦ ὁποῖου
 χειρότερον και ὀλεθριώτερον δέν εἶχεν ἴδει ὁ τόπος
 ἕως τότε. Συγχρόνως ἐξηπλώθη κατά τήν διάρκειαν αὐτοῦ
 εἰς ὅλην σχεδόν τήν Ἑλλάδα ἡ νέα παιδεία, τήν ὁποίαν
 δέν ἐκπροσωποῦν μόνον οἱ σοφισταί και ἡ ὁποία ἐπέεωσε
 τό κῦρος τῶν παραδόσεων, ἀνέπτυξε θέ εἰς τούς νέους
 πνεῦμα φιλοσοφικόν και ὀρθολογιστικόν. Ὁὕτω ἀπό τό ἕν
 μέρος αἱ φοβεραὶ ἀνατροπαί, τας ὁποίας ἐπροξένησεν ὁ
 μακρὸς πόλεμος και ἡ ἐπακόλουθος αὐτῶν κοινωνική ἀπο-
 σύνθεσις, ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ διαφωτιστική διδασκαλία
 τῶν σοφιστῶν και ἄλλων ἐκλόνησαν τήν πίστιν και πρὸς
 τούς θεούς και πρὸς τὰ καλαῖά ἰδανικά, εἰς τήν ἀπλήν δέ,
 κοινῶς παραδεκτὴν ἄλλοτε ἰδεολογίαν τῶν ἀραθωνομάχων
 και τῶν ἑλαμινομάχων, ἀντετάσσετο τώρα ἡ ὑποκειμενική
 σκέψις και τό δικαίωμα τοῦ ἀτόμου νά κρίνη και νά ἐπι-
 κρίνη τὰ πάντα.

“ Ἡ μεταβολή αὐτῆ τῆς νοοτροπίας θά ἦρχετο βεβαίως
 και μόνη της, ἀλλ' ὁ πόλεμος ἐκετάχυνε τήν ἐξέλιξιν, ἡ
ὁποία εἶχε και τὰ καλά και τὰ κακά της, ἐπέδρασε θε
 ὁμοίως και εἰς τήν τέχνην· ἔδειξεν εἰς αὐτήν νέας σημαν-
 τικωτάτας ἀπόψεις, ἀλλ' ἔρριψε και τὰ σπέρματα τοῦ μελ-
 λοντος ἐκφυλισμοῦ. Τὰ συναισθήματα και ἡ μορφή τοῦ
 ἀτόμου λυσιβάνουν κατά τόν Δι αἰῶνα μεγαλυτέραν ἀξίαν
 και ἡ τέχνη ἐμβαθύνει περισσότερον εἰς τήν ἐκφρασιν
 τῶν παθῶν και τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς. Ὁμοίως φέρεται
 ὁ Δι αἰών πλησιέστερα πρὸς τούς ἀνθρώπους τούς θεούς,

τούς οποίους οι περί τόν Φειδίαν είχαν αναβιβάσει εις άρροπέλαστον ύψος, και πλέττει νέους εϋγενείς τύπους αϋτών. Η νεαροποίησης πολλών θεών, ως του Απολλωνος, του Ειονύσου, του Ήρμιου, του Άρεως κ.λ. καθώς και πολλών ήρώων ήρτισε βεβαίως προτύτερα. Αλλά τώρα συμπληρώνεται, εκτός δε των θεών και των ήρώων νεαροποιούνται και άλλως εξευγενίζονται και οι Σάτυροι και άχόμη και η άποτροπιαστική κεφαλή της μεδούσης μεταβάλλεται εις περικαλλές γυναικεϊον πρόσωπον.

Συναφής με την ροπήν αϋτήν προς τόν γενικόν εξωραϊσμόν και την παραστασιν άβρών φωμάτων είναι και η δεξιοτεχνία, εις τήν οποίαν φθάνει η εργασία του μαρμαρου τόν Δι αϊώνα. Πρώτην φοράν κατ' αϋτόν μανθάνουν οι πλάσται να χρησιμοποιούν εις τήν έντέλειαν τάς ειδικάς άρετάς αϋτού.

Αι Αθήναι συγκεντρώνουν και τώρα - και εις τήν Ελλάδα θα συγκεντρώνουν και εις τό μέλλον - τήν έντονωτέραν καλλιτεχνικήν ζωήν, άλλ' επί μακρά έτη η πόλις δέν διέετε πλέον τούς θησαυρούς, τούς οποίους έσωρευεν άλλοτε εις τόν δπισθόδομον της Αθηνάς και μόνον άφότου ανέλαβε τήν διοίκησιν των δημοσίων οικονομικών ο ρήτωρ Λυκοϋργος (336-326 π.λ.) έπληρώθησαν πάλιν τά ταμεία της μέ' αφθονα περισσεύματα τότε δε έ. ετελέσθησαν η άπεπερατώθησαν τά μεγάλα δημόσια έργα, όπως τό Διονυσιακόν θέατρον, τό Παναθηναϊκόν στάδιον κ.λ. Ις τήν λοιπήν Ελλάδα προέχει πάλιν η βορειανατολική Μελοπόννησος - ιδίως η Ζικυών τήν φοράν τυύτην - εις τήν μελοπόννησον δε και εις τάς Αθήνας θά' ιδωμεν ότι έμορφώθη και ο μέγας "Ιων καλλιτέχνης των χρόνων τούτων, ο Λάριος Ζόκας".

Χρ. Τσουντας

Ίστορία της Αρχ. Ελληνικής Τέχνης.

I

Πρός έρευναν και μελέτην.

Α) Αι καλαί τέχναι.

α) Ο αντίκτυπος εις τήν τέχνην εκ της καταπτώσεως των ελληνικων πολιτειων.

1. Αι κατακεσοϋσαι πολιτεΐαι δέν προστατεύουν τήν τέχνην.

2. Ενδιαφέρον μΐλλον των ιδιωτων δια τήν τέχνην.

+ 3. Επικράτησις του ατομικισμού εις τήν τέχνην.

+ 4. Ανάπτυξις της δεξιοτεχνίας εις τήν κατεργασίαν του υλικου.

β) Γενικά χαρακτηριστικά της τέχνης του Δι αϊωνος.

1. Επίρρασις των γεγονότων επί της τέχνης (οι άνθρωποι ευερέθιστοι και ευπαθεΐς).

2. + Απόδοσις των παθων και συναισθημάτων της ανθρωπίνης ψυχής.

3. + Ελλειξις της γαλήνης και της ήρεμίας.

4. + Απόδοσις της ανθρωπίνης φύσεως.

- α) Ἡ καλλιτεχνική παραγωγή τοῦ Δι αἰῶνος.
1. Ἡ κεκτημένη ὀρμή τῆς τέχνης συνεκρίζεται ἀπὸ τὸν Εἰ εἰς τὸν Δι αἰῶνα.
  2. Ἔργα τέλεια.
  3. Ἔργα ἀφθονα.
  4. Καλλιτέχναι διάσημοί.
  5. Παραγωγή καὶ εἰς τὰς τρεῖς εἰκαστικὰς τέχνας: ἀρχιτεκτονικήν, πλαστικήν καὶ ζωγραφικήν.

β) Ἡ Ἀρχιτεκτονική.

- α) Ναοί.
1. Ἐπικράτησις δωρικῶν ναῶν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα (Ναὸς Ἀθηνῶν, Ἀλέας ἐν Τεγέῃ κ.ἄ.).
  2. Κυριαρχία ἰωνικοῦ ρυθμοῦ εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Ἑλλάδα (Ἀρτεμήσιον Ἐφέσου, Διδυμαῖον Ἰλίου κ.ἄ.).
- β) Στρογγυλά οἰκοδομήματα.
1. Κιλυνδρικά ἠθόλια μέ κωνικὴν στέγην.
  2. Ἡ θόλος τῆς Ἐπιδαύρου.
  3. Τὸ Φιλίππειον τῆς Ὀλυμπίας.
  4. Ὁ Κοριγθιακὸς ρυθμὸς, δημιουργηθεὶς ἐπὶ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (Ἰνιμεῖον Λυσικράτους ἐν Ἀθήναις).
- γ) Ἄλλα δημόσια οἰκοδομήματα.
1. Θέατρα (Διονυσιακὸν Ἀθηνῶν, Ἐπιδαύρου κ.ἄ.).
  2. Βουλευτήρια (Μεγαλοπόλεως).
  3. Στάδια.
  4. Γυμνάσια καὶ ἀλαϊστραί.
  5. Ἄλλα ἰδιόρρυθμα κτίρια.
- δ) Τάφοι καὶ μνημεῖα.
1. Ὁ ἐν Λικαρνασσῶ τάφος τοῦ Παισώλου (Παισώλεϊον).

γ) Ἡ Πλαστική.

- α) Οἱ καλαιότεροι καλλιτέχναι τοῦ Δι αἰῶνος καὶ ἔργα αὐτῶν.
1. Κηφισόδοτος ὁ Ἀθηναῖος (375 π.κ.).
  2. Ἄγλαμα εἰρήνης φερούσης τὸν κλυτὸν (τὸ Ἰδεῶδες τῶν Ἀθηναίων).
- β) Σκόπας ὁ Πάριος, μαρμαρογλύφος, χύτης, ὀρειχαλκίων ἔργων.
1. Τέχνη ὑπερόχου ἀτομικότητος.
  2. Ἔργα μέ πνοὴν ἐσωτερικὴν καὶ βαθύ πάθος.
  3. Φορεὺς νέων καλλιτεχνικῶν τάσεων.
  4. Ἔργα αὐτοῦ: αἰνὰς, λείψανα ἀετωμάτων ναοῦ Ἀθηνῶν ἐν Τεγέῃ κ.ἄ.
- γ) Πραξιτέλης υἱὸς Κηφισοδότου τοῦ Ἀθηναίου, μαρμαρογλύφος.
1. Μεταβολὴ τῆς ἐπιφανείας τοῦ μαρμάρου εἰς ἀβρὰν ἐπιδερμίδα.
  2. Στάσεις μέ ὑγρὸν καὶ ἀπαλὸν ρυθμόν.
  3. Παράστασις διὰ τοῦ μαρμάρου τῆς ἡμέρας καὶ γλυ-

κείας διαθέσεως τῆς ψυχῆς.

4. Ἀγάλματα θεῶν μέ ἀνθρωπίνην εὐγένειαν καί χάριν.
5. Ἔργα αὐτοῦ: Ἑρμῆς φέρων Διόνυσον, ἀνακαυόμενος Σάτυρος, Ἀπόλλων σαυροκτόνος, κ.ἄ.

- δ) Λύσιππος ὁ Σικυώνιος, Ἄριστος χαλκοπλάστης.
1. Εὐνοούμενος ἀνδριαντοποιός τοῦ ἱ. Ἀλεξάνδρου.
  2. Ἀγάλματα ἡδινά καί συμμετρικά μετὰ ποικίλων ἐκφράσεων.
  3. Καταπληκτικά παραγωγικός (1500 ἔργα).
  4. Ἔργα αὐτοῦ: ὁ ἀποξυόμενος κ.ἄ.

- ε) Ἔργα ἀγνώστων καλλιτεχνῶν.
1. Ἐφηβοὶ Ἀντικυθήρων καί Μαραθῶνος.
  2. Σύμπλεγμα Λιόβης.
  3. Κίκη Σαμοθράκης.
  4. Ἀπόλλων Ἐπερλβεντέρε κ.ἄ.

- στ) Νεκρικά μνημεῖα.
1. Ἐπιτύμβιοι στήλαι (στήλη Δεξιλέω ἐν Λεραμεικῷ Ἀθηνῶν 304 π.Χ.).
  2. Σαρκοφάγοι (Πενθουσῶν γυναικῶν ἐκ Σιδῶνος καί ἡ λεγομένη τοῦ ἱ. Ἀλεξάνδρου).

- ζ) Πήλινα εἰδώλια.
1. Εὐρήματα ἐκ Τανάγρας
  2. Ἡ χάρις τῶν Ταναγραίων.

Δ) Ἡ Ζωγραφικὴ

- α) Ἡ μεγάλη ζωγραφικὴ
1. Σχολαί ζωγραφικῆς (Σικυωνία, Ἀττικὴ καί Ἰωνικὴ).
  2. Ὁ ἐξ Ἰωνίας Ἀπελλῆς, ζωγράφος τοῦ ἱ. Ἀλεξάνδρου.
  3. Ἡ μεγάλη παραγωγή τῆς ἐποχῆς.

- β) Ἀγγειογραφία.
1. ἀρακμὴ τῆς κοσμήσεως τῶν ἀγγείων.
  2. ἀρασμός καί φθίσις τῆς ἀγγειογραφίας κατὰ τὸν Δι. αἰῶνα.

Ε) Τὰ γράμματα.

- α) Αἱ Ἀθήναι κατὰ τὸν Δι. αἰῶνα.
1. Προπορεύεται εἰς τὸν δρόμον τῆς διανοήσεως καί τῆς τέχνης.
  2. Αἱ Ἀθήναι κέντρον ἐκπαιδεύσεως (Σχολαί Ἰσοκράτους καί Ἀριστοτέλους).
  3. Ἐπικράτησις τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου ἀνά τὸ Πανελλήνιον.
  4. Τὸ γράφειν καί ὁμιλεῖν τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον ἐνδειξις εὐγενείας καί μορφώσεως.

- β) Ἡ μέση κωμφοδία.
1. Σάτυρα ἠθῶν καί χαρακτήρων.

- γ) Πρώσις τῆς ποιήσεως καί θρίαμβος τοῦ κεζοῦ λόγου.

1. Ἡ ποίησις ἐξαφανίζεται.
2. Συστηματοποίησης (ἔφους καὶ τύπων) τοῦ ἄπτικου πεζοῦ λόγου.
3. Ἀνάπτυξις ρητορικῆς.
4. Καλλιέργεια τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας.

στ) Ἡ Ἱστορία.

- α) Χαρακτήρ τῆς ἱστορίας κατὰ τὸν Δι' αἰῶνα.
  1. Ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τοῦ ἱστορικοῦ πνεύματος τοῦ Θουκυδίδου.
  2. Ἡ ἱστορία εἶδος λογοτεχνικόν (ἄραϊον ἔφος).
  3. Συστηματικὴ ἱστορικὴ παραγωγή.
- β) Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος (451-354 π.κ.).
  1. Συνεχιστὴς τοῦ ἔργου τοῦ Θουκυδίδου (Τὰ Ἑλληνικά).
  2. Ὀλιγαρχικός.
  3. Πολυγραφέτης.
  4. Ἔργα αὐτοῦ:
    - I) Ἱστορικά (Τὰ Ἑλληνικά, Κύρου Ἀνάβασις).
    - II) Πολιτικά (Πολιτεία Λακεδαιμονίων κ.ἄ.).
    - III) Πρακτικά (Ὀικονομικός κ.ἄ.).
    - IV) Φιλοσοφικά (Ἀπομνημονεύματα).
- γ) Ἄλλοι ἱστορικοί, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα ἀπωλέσθησαν.
  1. Ἐφορος ὁ Σύμαϊος.
  2. Θεόπομπος ὁ Ἔϊος κ.ἄ.

ζ) Ἡ Ρητορικὴ.

- α) Ἀνάπτυξις καὶ ἐπίδοσις τῆς ρητορικῆς.
  1. Ἡ ρητορικὴ ὡς τέχνη δημιουργηθεῖσα ὑπὸ τῶν σοφιστῶν τοῦ 5ο αἰῶνος.
  2. Δικανικὴ ῥητορικὴ.
  3. Πολιτικὴ
  4. Λογογράφοι καὶ ῥητοροδιδάσκαλοι.
  5. Ἡ σημασία τῆς ρητορικῆς εἰς τὴν πολιτικὴν.
  6. Πολλοὶ καὶ ἐξέχοντες ῥητορεὶς κατὰ τὸν Δι' αἰῶνα.
- β) Ἀυσία ὁ Κεφάλου (444-378 π.κ.).
  1. Ἄριστος λογογράφος.
  2. Διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς.
  3. "Δεινὸς περὶ τὴν ἠθοποιίαν" καὶ λόγοι πλήρεις πάθους.
- γ) Ἴσοκράτης ὁ Ἀθηναῖος (436-338 π.κ.).
  1. Διακεκριμένος διδάσκαλος ρητορικῆς.
  2. Φιλιππίδων ἐκ πεποιθήσεως καὶ πατριωτισμοῦ.
  3. Ἀκαράμιλλος τεχνικὴ τελειότης τῶν λόγων του..
- δ) Δημοσθένης ὁ Ἀθηναῖος (384-322 π.κ.).
  1. Κατ' ἀρχὰς δόκιμος λογογράφος.
  2. Δικανικός ῥήτωρ.
  3. Πολιτικός ῥήτωρ κατὰ Φιλίππου (Φιλιππικοί καὶ Ὀλυμπιακοὶ λόγοι αὐτοῦ).

10 Ἀθηναῖοι
 ῥητορικοί
 Ἰσοκράτης
 Δημοσθένης
 Ἀυσίας

αισθησιολογική.

5. 'Αριστοτέλης τοῦ Ἀριστοτέλους λόγου.

- ε) Αἰσχύνη (389-314 π. .).
1. πολιτικός ρήτωρ, φιλιππίδων.
  2. Δικανικός
  3. 'Ολιγώτερον ἔρηπτικός τοῦ ἀημοσθέους ἀλλὰ ἀκριβής, ἐναργής καί κλήρης νοημάτων.

η) 'Η φιλοσοφία.

- α) εταβολή εἰς τήν σκέψιν.
1. 'Ο ἀντίκτυπος τῆς διδασκαλίας τῶν σοφιστῶν.
  2. 'Επικράτεια τοῦ σκεπτικισμοῦ.

β) καθορισμός, διάδοσις καί ἀνάπτυξις τῆς ἑωκρατικῆς σκέψεως.

1. ἡλᾶτων (47-347 π.κ.) ὁ μέγας μαθητής τοῦ πρωτοκόρου διδασκάλου.
2. Οἱ δῖα λόγοι τοῦ ἡλᾶτωνος ὡς ἀνάπτυξις καί τελειοποίησις τῆς ἑωκρατικῆς φιλοσοφίας.
3. 'Η ἡλατωνική ἠθική.
4. 'Ιδρυσις τῆς Ἀκαδημείας ὑπό τοῦ ἡλᾶτωνος.

γ) Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης (384-322 π.κ.)

1. μαθητής τοῦ ἡλᾶτωνος.
2. συνδυασμός ἐμβριθοῦς φιλοσοφικῆς σκέψεως μέ εδρῦτητα θετικῶν γνώσεων.
3. 'Ιδρυτής τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.
4. πολυάριθμοι καί ποικιλώτατοι συγγραφεῖ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς πᾶσαν σχεδόν ἐπιστήμην.
5. 'Η συμβολή τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τό ἔργον τοῦ Ἀριστοτέλους.
6. 'Ιδρυσις τῆς περιπατητικῆς σχολῆς ὑπό τοῦ Ἀριστοτέλους.

δ) Αἰελάσσονες Σωκρατικά ἔχολαί.

- 1) 'Η ἐξήγησις τῶν ἑωκρατικῶν ἰδεῶν κατ' ἰδίαν ἀντίληψιν.
- 2) 'Η κυνική σχολή διδάσκουσα τήν ἐγκράτειαν καί τήν ἀνεξαρτησίαν τῆς ψυχῆς διὰ περιφρονήσεως τῶν ἀγαθῶν.
- 3) 'Η κυρηναϊκή σχολή διδάσκουσα ὡς ἠψι-στον ἀγαθόν τᾶς μετὰ λόγου ἡδονᾶς τοῦ βίου.

ε) 'Η ἐελίωσις τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

1. 'Η κακή κατάστασις τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν δέν ἱκανοποιεῖ.
2. Ἀνάπτυξις θεωριῶν περί ἰδεώδους πολιτείας.
3. 'Η "μολιτεία" τοῦ ἡλᾶτωνος.
4. Τά "μολιτικά" τοῦ Ἀριστοτέλους.

στ) 'Η θέσις τοῦ ἡλᾶτωνος καί τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν τῇ ἑλληνικῇ καί καθολικῇ φιλοσοφίᾳ.

1. 'Ο ἡλᾶτων εἰσηγητής τῆς ἐλευθερᾶς σκέψεως.

2. Ὁ Ἀριστοτέλης θεμελιωτὴς τῆς θετικῆς γνώσεως.
3. Αἱ δύο αὐταὶ κατευθύνσεις τοῦ νοῦ εἶναι ἀκόμῃ καὶ σήμερον αἱ βάσεις πίστεως πνευματικῆς ἐργασίας.

Ι Ι

Ἑρωτήσεις.

- I. ποῖαι πολιτικαὶ περιστάσεις χαρακτηρίζουν τὴν ἀρχὴν τοῦ Ε! αἰῶνος καὶ ποῖαι τοῦ ΔΙ ; Πῶς ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἐπέδρασεν εἰς τὴν ἀρχήν;
2. Αἱ Ἀθηναὶ ἠδύναντο κατὰ τὸν ΔΙ αἰῶνα νὰ ὑποστηρίζουν μεγάλα ἔργα τέχνης, ὅπως ἐπὶ Περικλέους;
3. Ποῖα τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης κατὰ τὸν ΔΙ αἰῶνα;
4. Ποίους σπουδαίους ναοὺς ἔχομεν κατὰ τὸν ΔΙ αἰῶνα;
5. ποῖα νέα σχήματα οἰκοδομημάτων εὐρίσκομεν κατὰ τὸν ΔΙ αἰῶνα;
6. Ἀναφέρατε μερικὰ ἐκ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων τῆς ἐποχῆς ταύτης.
7. Ποῖος εἶναι ὁ παλαιότερος Ἀθηναῖος γλύπτης τοῦ ΔΙ αἰῶνος; Ἀναφέρατε ἓνα ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ τί συμβολίζει τοῦτο;
8. ποῖον τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς τέχνης τοῦ Σκόπα;
9. Κατὰ τί διαφέρει ἡ γλυπτικὴ τοῦ Πραξιτέλους ἀπὸ τὴν τοῦ Φειδίου;
10. Ποῖος ὁ μεγαλύτερος χαλκοπλάστης τοῦ ΔΙ αἰῶνος; Τί τὸν χαρακτηρίζει;
11. Ποῖοι εἶναι οἱ τεχνῖται τῶν ἐξῆς ἔργων: Ἀπόλλωνος σαυροκτόνου, Ἀπόλλωνος Ἰπελβεντέρου, τῶν γλυπτῶν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνῆς ἐν Τεγέῃ, τοῦ ἀναπαυομένου σατύρου, τοῦ ἀποξυομένου, τοῦ ἀγάλματος τῆς εἰρήνης φερούσης τὸν πλοῦτον, τῆς Νίκης τῆς Σαμοθράκης, καὶ Ἰαρινάδος;
12. Ἐξ ποῦ καλλιτεχνικὸν εἶδος διακρίνεται ἡ Τανάγρα τῆς Βοιωτίας;
13. Ποῖαι σχολαὶ ζωγραφικῆς ὑπάρχουν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ποῖος ὁ μέγιστος τῶν ζωγράφων;
14. Ποίαν ἐξέλιξιν εἶχεν ἡ ἀγγειογραφία κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον;
15. Ποῖα ἡ θέσις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν φιλολογικὴν κίνησιν τοῦ αἰῶνος τούτου;
16. Ποῖον νέον εἶδος πεζοῦ λόγου ἀκμάζει κατὰ τὸν ΔΙ αἰῶνα;
17. ποῖον σημαντικὸν ἱστορικὸν ἔχομεν κατὰ τὸν ΔΙ αἰῶνα καὶ

18. Ὑπῆρχε πρό τοῦ 1 αἰῶνος ῥητορική; Ἐάν ἀναγνωρίζετε τοιοῦτον εἶδος λόγου κατά τόν 1 αἰῶνα ποίους χαρακτη-
ρας τοῦ ἀποδίδετε;
19. Ποῖα τά εἶδη τῆς ῥητορικῆς καί ποία αἰτία ἐδημιούργησεν
ἐκαστον τούτων;
20. Ποῖοι εἶναι οἱ διακεκριμένοι ῥήτορες τοῦ 1 αἰῶνος καί
ποία ἡ εἰδική ἀξία ἐκάστου;
21. Ποῖαι μεταβολαί ἐπῆλθον εἰς τήν σκέψιν κατά τόν 1 αἰῶνα
καί ἐκ ποίων ἀφορμῶν;
22. Ποῖον τό ἔργον τοῦ Πλάτωνος;
23. Ποῖον τό ἔργον τοῦ Ἀριστοτέλους;
24. Ποῖαν φιλοσοφικήν σχολήν ἵδρυσεν ὁ Πλάτων καί ποῖαν
ὁ Ἀριστοτέλης;
25. Ποῖαι ἄλλαι νέαι φιλοσοφικαί σχολαί ἱδρύνονται κατά τόν
1 αἰῶνα καί πόθεν προέρχονται;
26. Ὁ Περικλῆς εἰς τόν "ἐπιτάφιον" λόγον τοῦ ἐξυμνεῖ τήν
πολιτείαν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Πλάτων κατά τήν ἐποχὴν αὐτήν
γράφει σύγγραμμα, διὰ τοῦ οὗ ποῖον ὑποδεικνύει ἄλλην ἰδεώ-
δη πολιτείαν. Διατί τοῦτο;
27. Ποῖαι νέαι ἐπιστῆμαι γεννῶνται κατά τόν 1 αἰῶνα καί δια-
τί;
28. Ἀναφέρατε πνευματικὰς καί καλλιτεχνικὰς προόδους κατά
τόν 1 αἰῶνα.

Ι Ι Ι

Α) Π Η Γ Α Ι

α) Σύγχρονοι:

1. Ξενοφάντος Ἀθηναίου : Ἔργα (ἱστορικά, πολιτικά,
πρακτικά & φιλοσοφικά).
2. ῥητόρων ἔργα: Ἀντιφάντος, Λυσίου, Ἰσοκράτους,
Δημοσθένους, Δίσχίνου, Λυκοῦργου
Δεινάρχου, Ὑπερείδους.
3. Πλάτωνος : Διάλογοι.
4. Ἀριστοτέλους: Συγγράμματα.

καί ἄλλων.

β) Μεταγενέστεροι:

1. Διοδώρου Σικελιώτου (90 π.Χ.): Ἱστορίαι.
2. Στράβωνος (67 π.Χ.-23 μ.Χ.): Γεωγραφικά.
3. Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῦς (30 μ.Χ.): ῥητορικαί πραγμα-
τεῖαι.
4. Πλουτάρχου (46-127 μ.Χ.) Βίοι Δημοσθένους, Φωκίωνος.
5. Ψευδοπλουτάρχου: Βίοι 10 ῥητόρων.

- γ) Διά τήν τέχνην.
 I. Τά σωζόμενα μνημεῖα καί ἔργα τέχνης τῆς ἐποχῆς ταύτης.
 2. Ἐλινίου (23-79 μ.Χ.) Ἐγκυκλοπαιδικόν σύγγραμμα
 3. Πausανίου (117-138 μ.Χ.) Ἑλλάδος περιήγησιν εἰς 10 βιβλία.
- δ) Βιβλία περιέχοντα ἀποσπάσματα ἀπό τὰς πηγῶν.
 I. Θεοδώριδου-Λαζάρου: Ἡ ἱστορία ἀπό τὰς πηγῶν σ. 239 - 242.

Σημ: Τό σύγγραμμα τοῦ Πausανίου εἶναι
 ===== μοναδικό εἰς τό εἶδος του καί παρά τὰς ἀτελείας του εἶναι πολύτιμον διά τήν ἀρχαιολογίαν καί ἀποτελεῖ σπουδαιότατην πηγήν τῶν περὶ τῶν μνημείων τῆς τέχνης γνώσεων ἡμῶν. Οὐδέν ἄλλο περισωθέν βιβλίον μᾶς παρέχει τόσας εἰδήσεις περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὅσας τό σύγγραμμα τοῦ Πausανίου, εἰς τόν ὅποιον ὁ Πausανίας περιγράφει ὅσα εἶδεν, περιηγηθεῖς τήν Ἑλλάδα, καί ὅσα παρ' ἄλλων ἤκουσε.

B) ΠΑΡΑΡΤΗΣΙΑΙ ΠΡΟΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΝ ΜΕΛΕΤΗΝ.

1. Θεοδώριδου-Λαζάρου: Ἱστορία ἀρχαίων χρόνων (1930) σ. 252-264.
2. Βραχνοῦ Ν.Ι. : Ἑλληνική Ἱστορία (1925) σ. 215-221.
3. Ἐκδ. Ἐλευθερουδάκη: Παγκόσμιος Ἱστορία.
4. Στρατηγοπούλου Α.: Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπό παναρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον (ἔκδ. Πατρίδος).
5. Π. Ἐγκυκλοπαιδεία: Τόμος "Ἑλλάς" βλ. Περιεχόμενον περὶ Γλώσσης, Τέχνης, Φιλοσοφίας καί Λογοτεχνίας.
1. Botsford G. V.: Hellenic history v. 394-444.
2. " " : History of Ancient World, v. 286-295.
3. Breasted J. H. : Ancient Times (1st ed.) v. 406-423.
4. " " " " (2nd ed.) v. 468-489.
5. " " : Survey of Ancient World, p. 216-224.
6. Bury J. B. : History of Greece for beginners, v. 311-317.
7. " " : History of Greece, see index.
8. Hayes-Moon: Ancient history, p. 212-222.
9. James H. R.: Our hellenic heritage II) 292-320, 339-355.
10. Laistner M. : A Survey of Ancient World, p. 283-331.
11. Morey F. C. : Outlines of Greek history, v. 287-299.
12. Myers Ph. : The Eastern nations and Greeks, p. 283-329.
13. Robinson C. A. : A history of Greece, v. 247-287.
14. Rostovtzeff: A History of Ancient World I) 311-322.
15. Stobart : Glory that was Greece, v. 194-236.
16. Webster H. : Ancient history, v. 248-252.
17. Wolfson A. M. : Essentials in Ancient history.

Γ) ΓΚΤΕΝΕΣΤΕΡΑΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

1. Κ. Παπαρηγοπούλου: 'Ιστορία του 'Ελλ. "Εθνους (1925)
2. Σπ. Λάμπρου: 'Ιστορία τής 'Ελλάδος.
3. 'Ερν. Κουρτίου (μ/φ Λάμπρου): 'Ελληνική 'Ιστορία.
4. Η. 'Εγκυκλοπαιδείαν: Σχετικά Άρθρα.
5. 'Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν:
6. Cambridge Ancient history: vol. VI, 310-351, 505, 535, 536-558!
7. Whibley: A Companion to Greek Studies.

Σημ. Διά τὰ σχετικά κεφάλαια τῆς ἐνότητος ταύτης
 =====
 ὑπάρχουν εἰς τὴν βιβλιοθήκην μας πολλά εἰδικὰ
 βιβλία καὶ μελέται, τὰ ὅποια θ' ἀνεύρετε εἰς τὸν
 κατάλογον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σπουδαστηρίου τῆς
 'Ιστορίας.

Νά συμβουλευθῆτε τὸν κατάλογον τοῦτον διὰ
 νά ἀνευρίσκατε βιβλία, πού θά σᾶς βοηθήσουν εἰς
 τὰ εἰδικὰ σας θέματα.

Εἰς τὰς σελίδας 68-69 τῆς ἐβδόμης ἐνότητος
 ἀνέγραψα μερικά ἐξ ἐκάστου εἴδους ἐκ τῶν ἐν τῇ
 βιβλιοθήκῃ μας εὐρισκομένων.

Ἰα παρακαλεῖσθε ν' ἀνατρέξετε εἰς τὰς ἀνωτέρω
 σελίδας.

ΙΥΔι' ὄλην τὴν τάξιν.

Νά κάμετε ἓνα σχεδιάγραμμα ἀρχαίου ἑλληνικοῦ θεάτρου
 καὶ νά γράψετε ἐπ' αὐτοῦ τὰ διάφορα μέρη τοῦ θεάτρου ἦτοι
 τό κοῖλον, τό διάζωμα, τὴν ὀρχήστραν, τὰς παρόδους, τό
 προσκήνιον καὶ τὴν σκηνήν.

(Βλ. Χρ. Τσουντα: 'Ιστορία τῆς ἀρχαίας ἑλλ. τέχνης σ. 366,
 Η. Καβαδία: 'Ιστορία τῆς ἑλλ. τέχνης σ. 378-79, Γ. Καψίλη:
 ὁ Αἴας, Τόμ. Α, μέρος Ι, εἰς ὅλα τὰ βιβλία τὰ πραγματευόμε-
 να περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης καὶ περὶ τῆς ἀρχαί-
 ας ἑλληνικῆς τραγωδίας θά εὐρετε εἰκόνας. 'Επίσης εἰς τὰ
 'Εγκυκλοπαιδικὰ Λεξικά λέξιν "θέατρον").

Υ.Εἰδικὰ θέματα πρὸς ἐπεξεργασίαν.

1. Τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας ἐπηρέασαν
 τὴν σύγχρονον τέχνην. 'Ανάλογος ἐπίδρασις παρατηρεῖται εἰς
 τὴν τέχνην τοῦ Δ' αἰῶνος μετὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους.
 Ποῖα χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης τοῦ Δ' αἰῶνος εἶναι
 ἀποτελέσματα πολιτικῶν μεταβολῶν;
 Βλ. Χρ. Τσουντα: 'Ιστορία τῆς ἀρχαίας ἑλλ. τέχνης, σ. 354-55,
 R. W. Livingstone: The Greek Genius and its meaning to us, p. 238-245.
2. Τό ἱερόν τῶν Δελφῶν, τό ὅποιον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρ-
 ξεν ἀφορμὴ πολέμων, εὐρίσκατο εἰς τὴν μεγίστην του ἀκμὴν
 ἀπὸ ἀπόψεως μνημείων καὶ θησαυρῶν.
 'Αναφέρατε τὰ σπουδαιότερα ἀναθήματα εἰς οἰκοδομήματα
 τοῦ ἱεροῦ. Βλ. Αντ. Κερραμοπούλου: Ὁδηγὸς τῶν Δελφῶν, Γ. Μηλι-
 ἀδη: Δελφοί, Σ. Παγανέλη: Δελφοί.

3. Είς τήν σελ. 380 τοῦ βιβλίου " The legacy of Greece" θά ἴδῃτε ὑό ἀγάλματα ἀθλητῶν, τόν ἀποξυόμενον τοῦ Λυσίππου καί ἕνα ἀγαλμα ἀθλητοῦ ὑπὸ τοῦ Tait, Mc Kenzie. Τί ἰδιάζον χαρακτηριστικόν παρατηρεῖτε εἰς τό κάθε ἕνα ἐκ τῶν ὑό τούτων ἀγαλμάτων. (Βλέπε ἐνθ' ἄνωτέρω σ. 375-377).
Τί γενικῶς ἐκληρονόμησεν ἡ σύγχρονος τέχνη ἀπό τήν ἀρχαίαν ἐλληνικήν τέχνην (σ.353-355). See: Sir Charles Waldstein: Greek Sculpture and Modern Art.
4. Ὁ Ρωμαῖος συγγραφεύς Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος (θανών 79 π.Χ.) εἰς τό ἐγκυκλοπαιδικόν του σύγγραμμα " Naturalis historiae" ἀναφέρει πλεῖστα ὅσα περί τῆς ἐλληνικῆς τέχνης γενικῶς. Ἰελετήσατε καί ἀναπτύξατε ὅσα ἀναφέρει ὁ Πλίνιος περί τοῦ Λυσίππου (κεφ.61-65) καί περί τοῦ Πραξιτέλους (κεφ.69-71).
βλ. ἐν Botsford: Hellenic Civilization, p. 553-555.
5. Ἡ Σικυῶν θεωρεῖται τό μόνον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπό ἀπόψεως καλλιτεχνικῆς κινήσεως.
Δικαιολογήσατε τόν χαρακτηρισμόν ἱστοροῦντες τήν καλλιτεχνικήν κίνησιν τῆς πόλεως.
1) Ἡ Σικυωνία σχολή τῆς ζωγραφικῆς κατά τόν Δ! αἰῶνα
2) Ἡ εἰσαγωγή τοῦ μαθήματος τῆς Ἰχνογραφίας εἰς τά σχολεῖα τῆς Σικυῶνος.
βλ. Χρ.Τσουντα: Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλ.Τέχνης, σελ. 443 κ.έξ.
6. Ἔθιμα ταφῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τόποι ὅπου θάπτονται οἱ νεκροί. Ἐπιτύμβια μνημεῖα.
Ποίας ψυχικῆς ἰδιότητος τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωρίζετε εἰς τά ἔθιμα αὐτά;
βλ. Π.Δημοπούλου: Ὁ δημόσιος καί ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων.σ.404-420, Gulick: The life off the ancient Greeks, p.292-300, W.Davis: A day in old Athens, p.84-90,
Χρ.Τσουντα: Ἱστορία τῆς ἀρχ.έλλ.τέχνης "ἐπιτύμβια μνημεῖα" σ. 309.
7. Ποῖος ὁ χαρακτήρ τῆς κωμῆδίας κατά τοὺς χρόνους τούτους; εἰς τί ἀποδίδετε τήν μεταβολήν εἰς τό θέμα τῆς κωμῆδίας;
βλ. Ἐρν. Κουρσίου: Ἑλληνική Ἱστορία, Τόμ.ΕΙ σ.237 κ.έξ.
καί Κρίστ: Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς λογοτεχνίας, Τόμ.Α.σ.562 κ.έξ. Gilbert Murray: Ancient Greek litterature, p. 377-379.
8. Ποίας ἀρετᾶς διακρίνετε εἰς τόν Ξενοφῶντα ὡς ἱστορικόν. Ἀναφέρατε τήν κάθε μίαν μέ αἰτιολογίας καί παραδείγματα.
βλ. James: Our Hellenic heritage, vol.II p.348-350.

9. Ὁ Ξενοφῶν εἰς τὸν "οἰκονομικόν" μᾶς παρουσιάζει τὸν εὐπα- 16
 τρίτην γαιοκτηματίαν (gentleman farmer) Ἀθηναῖον Ἰσχόμα-
 χον καὶ μᾶς παρουσιάζει τὸν βίον του. Ἀναδεικνύεται δὲ
 οὕτως ὁ Ξενοφῶν καὶ ἐπιστήμων γεωπόνος καὶ δύναται νὰ
 θεωρηθῆ ὡς πατὴρ τῆς γεωργικῆς ἐπιστήμης.
 Ποῖαι αἱ ἰδέαι τοῦ Ξενοφῶντος περὶ γεωργίας καὶ ποῖα
 ἡ σχετικὴ ἑρμῆς αὐτοῦ;
 Βλ. Β.Γανώση: Ἡ γεωργία καὶ ὁ Ἑλληνορωμαϊκὸς πολιτι-
 σμός, σ. 29-48.
10. Κρίνατε τὴν ἀξίαν τῆς ῥητορικῆς. 1) ὡς λογοτεχνικοῦ εἴ-
 δους καὶ 2) ὡς συμβολῆς αὐτῆς εἰς τὴν ἱστορίαν.
 Βλ. James: Our Hellenic heritage, vol. II, p. 351-356. Gilbert
 Murray : Ἱστορία τῆς ἀρχ. Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας,
 σ. 330 κ.έξ.
11. Αἱ "ῥητορικαὶ πραγματεῖαι" τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασ-
 σέως (ἐπὶ χρόνων Λύκουστου) θεωροῦνται σοβαρωτάτη καὶ
 ἱστορικωτάτη πηγὴ πληροφοριῶν διὰ τοὺς Ἀττικοὺς ῥήτορας.
 Πελετήσατε ἀπ' αὐτόν καὶ ἀναγράψατε τὰ σχετικὰ περὶ
 τοῦ Λοσίου.
 Βλ. ἐν Botsford : Hellenic Civilization, p. 527-529.
12. Νὰ συγκριθῆ ἀπὸ ῥητορικῆς ἀπόψεως ὁ Δημοσθένης μὲ τὸν
 Ἱερισκλέα. Βλ. Ἰωάν. Κουρτίου; Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, Τόμ. Εἰ
 σελ. 566-571.
13. Μία ἀκρόασις εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος. Περιγράψατε
 τὸ περιβάλλον καὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας. Διακρίνατε
 μαθητὰς καὶ μαθητριάς.
 Βλ. ἐν Κρίστ: Ἱστορία τῆς Ἑλλ. Λογοτεχνίας Τόμ. Α, σ. 783
 καὶ 836. Περὶ τῆς σχέσεως τοῦ Πλάτωνος μὲ τὴν Ἀκαδη-
 μίαν βλ. ἐν H. Wells: Outline of history p. 325-326,
 E. Marvin: The living past, p. 81.
14. Ποῖα ἦτο ἡ σημασία τῆς μουσικῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ποῖα
 ὄργανωσις ὑπῆρχεν εἰς τὰ θεάτρα; Ποῖαι μεταβολαὶ ἐπῆλ-
 θον εἰς τὴν μουσικὴν κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα καὶ ποῖα ἀποτελέ-
 αματα εἶχεν εἰς τὸν χαρακτήρα τῶν ἀνθρώπων;
 Βλ. Πλάτωνος: Νόμοι III, 700 ἐν ἐκδόσει Loeb Classical
 Library, vol. I, p. 244.
15. Ποῖα ἦτο κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἡ ἐκ τῶν ἰδέων κατὰ τοὺς
 χρόνους τούτους καὶ τί εἰσηγεῖται αὐτός διὰ τὴν προαγω-
 γὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ τὴν γνώμην του τί πρέπει τὰ
 παιδιὰ νὰ διδάσκωνται. Ποῖοι ἦσαν τότε οἱ κλάδοι τῆς
 ἐκπαιδεύσεως. Ποῖα ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ Ἀριστοτέλους διὰ μίαν
 ἐλευθεριωτέραν ἀγωγὴν. Διατί πρέπει νὰ δώσωμεν σημασίαν
 εἰς τὴν γνώμην τοῦ Ἀριστοτέλους.
 Βλ. Ἀριστοτέλους "Πολιτικά" Η, α. β. γ. Προσέξατε ἰδιαιτέ-
 ρως εἰς τὸ γ' κεφάλαιον.
16. Ἡ μελέτη τῆς φύσεως καταλαμβάνει σπουδαίαν θέσιν εἰς

τό 'Αριστοτελικόν σύστημα. Ποῖαι αἱ γνώμαι τοῦ 'Αριστοτέλους ὑιά τήν φύσιν καί τόν ἄνθρωπον.
Βλ. Taylor K. : Greek philosophy, σ. 124-129.

16. Εἶναι ἐφαρμόσιμοι αἱ πολιτικά θεωρία τοῦ Πλάτωνος;
Εἰς ποίους νόμους ψυχολογικούς καί κοινωνικούς προσκρού-
ουν;
Βλ. Cohn - Παλαιολόγου: Πρωτοπόροι φιλόσοφοι, σ. 60-64.

17. 'Ο Stobart λέγει διά τόν πολιτισμόν τοῦ Δι αἰῶνος:
"δέν πρέπει νά γίνεται λόγος περί παρακμῆς. 'Ο Ερωῆς
τοῦ Πραξιτέλους καί ἡ Πολιτεία τοῦ Πλάτωνος δέν εἶναι
ἔργα παρακμῆς.....".

'Αποδείξατε τήν ὀρθότητα τῆς γνώμης αὐτῆς ἐξαι-
ροντες τήν δημιουργικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ
κατά τόν Δι αἰῶνα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 146 π.Χ.

Μετά τόν θάνατον τοῦ Π. Ἀλεξάνδρου δέν διετηρήθη ἡ ἐνότης τοῦ ἀπεράντου αὐτοῦ κράτους ἀλλ' ἰδρύθησαν διάφορα ἑλληνικά βασιλεία μέ βασιλεῖς τοῦς στρατηγούς τοῦ ἀποθανόντος κατακτητοῦ. Ἐπίμονοι ἀγῶνες διεξήχθησαν πρός ἐπικράτησιν τοῦ ἑνός ἐξ αὐτῶν καί ἐνοποίησιν τοῦ κράτους. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς κυβερᾶς ἐκεῖνης πάλης οἱ συναγωνισταί τοῦ Π. Ἀλεξάνδρου καί νῦν ἀνταγωνισταί πρός ἀλλήλους δέν ἐλησμόνησαν τόν μέγαν σκοπόν, τόν σκοπόν τῆς παγίω-σεως καί δικ. ἔσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τά ἀπώτατα τῆς Ἀσίας καί τῆς Λιβύης. Διά τῶν ἐνεργειῶν τῶν διαδόχων τοῦ Π. Ἀλεξάνδρου ὁ Ἑλληνισμός διεδόθη καί ἐστερεώθη. Ἐκατόν ἐξηκοντα περίπου πόλεις ἐκτίσθησαν ὑπό τῶν διαδόχων μόνον ἐν Ἀσίᾳ καί ἀνάλογοι ἐν Αἰγύπτῳ. Αἱ πόλεις αὐταί ἦσαν ἐστίαί λαμπροῦ φωτός καί ὁ Ἑλλη-νισμός ἐν τῇ Ἀσίᾳ καί τῇ Ἀφρικῇ ἐπετέλει θαύματα.

Ἐν τῇ κυρίως ὅμως Ἑλλάδι τά πράγματα ἦσαν διάφορα. Ἡ Μακεδονία, ἡ ὅποια ἐπέτυχεν νά ἐνώσῃ ἐπί τι χρονικόν διάστημα τὰς ἑλληνικάς πόλεις καί νά ὑποτάξῃ τόν Ἑλληνισμόν, ἐξαντληθεῖσα λόγῳ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Π. Ἀλεξάνδρου καί ἐνεκα τῶν τεσσαρακονταετῶν ἐμφυλίων πολέμων κατέπεσε καί ἡ Ἑλλάς ἔμεινεν διηρημένη εἰς μικρά καί παρηκμασμένα κράτη. Καί ἐδημιουργήθησαν μέν κατά τοῦς χρόνους τούτους ἐν Ἑλλάδι δύο ὁμοσπονδίαί πόλεων, στηριζόμεναι ἐπί τῆς ἰσοπολιτείας μέ ἱρχηγούς ἰδεολόγους καί αἱ ὅποια ἐφαίνοντο ὅτι θά ἔσωζον τήν Ἑλλάδα, ἀλλά οἱ ἐμφυλίοι ἀγῶνες ἐπανελήθησαν καί ἐξηκολούθουν. Οἱ Μακεδόνες ἐξ ἑνός ἀπό βορρᾶ καί οἱ Σπαρτιάται ἀφ' ἑτέρου ἐν Πελοποννήσῳ ἦσαν οἱ συνεχῶς προκαλοῦντες ἐμφυλίους πολέμους.

Οἱ Ἕλληνες μέ τοῦς ἐκαταπαύστους ἐμφυλίους τούτους πολέμους παρεσκεύασαν τό ἔδαφος εἰς τήν ἐπικράτησιν τῶν Ῥωμαίων, οἱ ὅποιοι ἐφαρμόζοντες τό "δυναίρεϊν καί βασιλεῦειν" ἐπωφελήθησαν τῶν ἐμφυλίων τούτων πολέμων διά νά καθυποτάξουν κατά πρότον τήν Μακεδονίαν καί εἶτα τήν λοιπήν Ἑλλάδα. Οὕτως ὁ ἑλληνισμός τῆς κυρίως Ἑλλάδος κατα-τοίψας τὰς ἐξηντλημένας του δυνάμεις εἰς ἀσκοπούς ἐμφυλίους πολέμους ὑπέκυψεν εἰς τήν Ῥωμαϊκῇν κυριαρχίαν καί περιέπεσεν εἰς παντελή πολιτικήν καί ἠθικήν νέκρωσιν (146 π.Χ.).

Ἐνῶς ταῦτα συνέβαινον εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς εὐρίσκετο ἐν ἀκμῇ, ἐπέζησε δὲ πολιτικῶς ἐπὶ αἰῶνα καὶ πλέον μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος ἕως οὗτου ἦλθεν καὶ αὐτοῦ ἡ σειρά νὰ περιέλθῃ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁμως ἐπετέλεσεν ἤδη τὴν μεγάλην του ἱποστολήν: ἐξελληνίσεν εἰς τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν διαδόχων τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου, τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον. Ἐς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς οὐδὲν ἕκτος Ἑλληνισμοῦ ὑπῆρχε πρότερον, ἐδημιουργήθη ἕνας νέος καὶ σπουδαῖος ἑλληνικὸς κόσμος καὶ πολιτισμὸς, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἑλληνιστικὸς πολιτισμὸς.

I.

Ἔρως ἔρευναν καὶ μελέτην.

A) Τὸ κράτος τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

α) Συνέπειαι τοῦ προώρου θανάτου τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου.

1. Διακοπὴ τοῦ κατακτητικοῦ του ἔργου.
2. Ζήτημα διαδοχῆς.
3. Ἀντιζηλίαι τῶν ἰσχυρῶν Μακεδόνων.
4. Ὁ ἑτεροθαλὴς ἀδελφὸς τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου Φίλιππος ὁ Ἀριδαῖος βασιλεὺς μετὰ τὸν ἑπιμελητὴν αὐτοκράτορα τὸν Περδίκκαν.
5. Γέννησις υἱοῦ ὑπὸ τῆς Ῥωξάνης.

β) Οἱ μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου πόλεμοι.

1. Οἱ ἰσχυροὶ Μακεδόνες Διαδόχοι τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου.
  - α) Περδίκκας, συγγενὴς τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου.
  - β) Στρατηγοί: Πτολεμαῖος, Λεοννάτος, Λυσίμαχος, Ἀντίγονος, Σέλευκος καὶ Εὐμένης.
  - γ) Ἀντίπατρος, ὁ ἀντιβασιλεὺς ἐν Μακεδονίᾳ μετὰ τοῦ υἱοῦ του Πασάνδρου.

2. Απόπειραι ἐπικρατήσεως ἐνός στρατηγοῦ καὶ ἐπιβολῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

3. Συνεχεῖς μεταξὺ τῶν διαδόχων πόλεμοι.
4. Ἐξόντωσις τῶν νομίμων κληρονόμων ὑπὸ τοῦ Περδίκκα.
5. Προσωρινὴ ἐπικράτησις τοῦ Ἀντιγόνου.
6. Ξυνασπισμὸς τῶν στρατηγῶν κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου.
7. Ἦττα αὐτοῦ ἐν Ἰψῷ τῆς Φρυγίας (301 π.Χ.).
8. Διαμελισμὸς τῆς Αὐτοκρατορίας.

γ) Ὅριστικὴ κατανομή τοῦ κράτους τοῦ Ἰ. Ἀλεξάνδρου.

1. Βασίλειον Μακεδονίας.
2. " Αἰγύπτου ἢ Πτολεμαίων.
3. " Συρίας ἢ Σελευκιδῶν
4. " Περγᾶμου
5. Βασίλεια βαρβάρων (Πόντου, Ἀρμενίας, Καππαδοκίας κ.ἄ.).

- δ) Ὁ χαρακτήρ τῶν κρατῶν τῶν διαδόχων.
1. Διάρκεια αὐτῶν ἐπὶ τρεῖς περίπου αἰῶνας.
  2. Στρατιωτικὴ καὶ πνευματικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἑλλήνων.
  3. Ἀνεξίρθησκέα καὶ σεβασμὸς ἠθῶν καὶ ἐθίμων αὐτοχθόνων.
  4. Ἐξελληνισμὸς τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

B) Τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας (322-148 π.Χ.).

- α) Ἐξέγερσις τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γ. Ἀλεξάνδρου.
1. Ἐπανάστασις Ἀθηνῶν (Ὁ ρήτωρ Δημοσθένης καὶ ὁ στρατηγὸς Λεωσθένης). Ἀποκλεισμὸς Θερμοπυλῶν.
  2. Λαμιακὸς πόλεμος (322 π.Χ.) Πολιορκία Λαμίας ὑπὸ Ἀθηναίων.
  3. Νίκη Ἀντιπάτρου κατὰ Ἑλλήνων.
  4. Ἄξιξις Ἀντιπάτρου πρὸ τῶν Ἀθηνῶν.
  5. Φόνος τοῦ ρήτορος Ὑπερείδου, φυγὴ καὶ αὐτοκτονίᾳ Δημοσθένους (322 π.Χ.).
- β) Ὁ Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς (υἱὸς τοῦ Ἀντιγόνου τῆς Ἰψοῦ) εἰς Ἑλλάδα.
1. Θάνατος Ἀντιπάτρου καὶ Κασσάνδρου.
  2. Ὁ Δημήτριος βασιλεὺς Μακεδονίας (294 π.Χ.).
  3. Ἐκδίωξις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ μύρρου, βασιλέως Ἠπείρου.
  4. Θάνατος τοῦ ἡμητρίου.
- γ) Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνὸς (υἱὸς Πτολεμαίου Α τῆς Αἰγύπτου). βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας. (280 π.Χ.).
1. Ἀνακήρυξις τοῦ Πτολεμαίου Κεραυνοῦ ὡς βασιλέως τῆς Μακεδονίας.
  2. Ἐπιδρομὴ Γαλατῶν εἰς Ἑλλάδα. Θάνατος τοῦ Πτολεμαίου Κεραυνοῦ.
  3. Κάθοδος τῶν Γαλατῶν μέχρι Δελφῶν.
  4. Ἠττα Γαλατῶν πρὸ τῶν Δελφῶν.
  5. Ἐπίθεσις Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ (υἱοῦ τοῦ Δημήτριου) κατὰ Γαλατῶν.
  6. Νίκη Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ (277 π.Χ.) κατὰ Γαλατῶν.
  7. Οἱ Γαλάται εἰς Ἰ. Ἀσίαν.
- δ) Ἀντίγονος Δημητρίου ὁ Γονατᾶς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας.
1. Ἠγεμὼν συνετός, μετριοπαθὴς καὶ ἐπίμονος.
  2. Ἰδρυσις δυναστείας τῶν Ἀντιγονιδῶν εἰς Μακεδονίαν.

Τὸ κράτος τῆς Ἠπείρου (316-275 π.Χ.)

- α) Ἀνάπτυξις τοῦ κράτους τῆς Ἠπείρου.
1. Τὸ ἀνεξάρτητον κράτος τῶν Πτολεμαίων ὑπὸ τὸν Φίλιππον καὶ Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας.
  2. Ἀνακήρυξις τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἠπειρωτικοῦ κράτους (317 π.Χ.).
- β) Ἡ προσωπικότης τοῦ μύρρου.
1. Συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς τὴν μάχην τῆς Ἰψοῦ ὡς στρατηγὸς ὑπὲρ τοῦ Ἀντιγόνου.

2. Γάμος Πύρρου μετά τῆς θυγατρὸς Πτολεμαίου Α' Αἰγύπτου.
  3. Ὁ Πύρρος βασιλεὺς τῆς Ἡπείρου.
  4. Ἀρεταί Πύρρου τοῦ "ἀετοῦ".
- γ) Ἀνάμιξις τοῦ Πύρρου εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος.
1. Ἡγεμονικά σχέδια τοῦ Πύρρου ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.
  2. Κατάκτησις Αἰτωλίας.
- δ) Ὁ Πύρρος ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων.
1. Τὸ πνεῦμα τῶν παραλόγων ἐπιχειρήσεων παρασύρει τὸν Πύρρον κατὰ τῶν Ῥωμαίων.
  2. Ἰεριστέται αὐτοῦ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Δικελίᾳ.
  3. Ἐπιστροφή εἰς Ἡπειρον.
- ε) Τέλος τοῦ Πύρρου.
1. Ἐπιχειρήσεις τοῦ Πύρρου κατὰ τῆς Μακεδονίας, τῆς Σπάρτης καὶ τοῦ Ἄργους.
  2. Θάνατος αὐτοῦ ἐν Ἄργει (272 π.χ.).
- Δ) Τὸ βασίλειον τῶν Πτολεμαίων ἐν Αἰγύπτῳ (323-30 π.χ.).
- α) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στρατηγοῦ Πτολεμαίου τοῦ Λάνου.
1. Ἐξέλιξις τῆς ἀρχῆς εἰς βασιλείαν.
  2. Ἰδρυσις δυναστείας Πτολεμαίων (Λαγιδῶν).
  3. Ἐκτασις τοῦ βασιλείου τῶν Λαγιδῶν.
  4. Πόλεμος πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς.
- β) Ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ βασιλείου τῆς Αἰγύπτου.
1. Διατήρησις καὶ σεβασμὸς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτιακῶν ἐθίμων.
  2. Ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐγχωρίων ἐν τῷ κτίτει.
  3. Εὐρυθμος καὶ ἰσχυρὰ μοναρχικὴ κυβέρνησις.
  4. Διοικητικὸν σύστημα κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῶν Φαραῶ.
  5. Ἡ αὐτὴ τῶν Πτολεμαίων.
  6. Πλοῦτος ἄπειρος.
- γ) Στρατιωτικὴ ὀργάνωσις τοῦ βασιλείου.
1. Καταρτισμὸς ἰσχυροῦ στρατοῦ.
  2. Οἱ πόλεμοι τῶν Πτολεμαίων.
  3. Θαλασσοκρατία τῆς Αἰγύπτου εἰς Ἀνατολικὴν Μεσόγειον. Τεραστία ναυτικὴ δύναμις.
  4. Ἀγῶνες κατὰ θάλασσαν πρὸς τὰ ἄλλα ναυτικὰ κράτη (Ρόδου, Κυζίκου, Βυζαντίου).
- δ) Τὰ Οἰκονομικά τῶν Πτολεμαίων.
1. Ἡ πλουσία χώρα τῆς Αἰγύπτου.
  2. Μέριμνα ὑπὲρ τῆς γεωργίας καὶ τοῦ λαοῦ.
  3. Ὑποστήριξις ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας.
  4. Ἡ διεξαγωγή τοῦ Ἰνδικοῦ, Ἀραβικοῦ καὶ Αἰθιοπικοῦ ἐμπορίου διὰ τῆς Αἰγύπτου.
  5. Φορολογικὸν σύστημα.
  6. Σηασία τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας.
  7. Ὁ φανοφόρος πύργος ἐπὶ τῆς νήσου Φάροῦ (Ἀλεξανδρείας).

Ε) Τό βασίλειον τῶν Σελευκιδῶν εἰς τὴν Ἀσίαν
(321-65 π.Χ.).

- α) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στρατηγοῦ Σελεύκου.
  1. Βασίλειον Ἀσίας καὶ εἶτα μόνον Συρίας.
  2. Ἰδρυσις δυναστείας Σελευκιδῶν.
  3. Ἐκτασις τῆς ἀρχῆς τῶν Σελευκιδῶν εἰς τὰς ἄλλας χώρας τοῦ ἱερσικοῦ κράτους.
  4. Στρατός ἐκ Ἰακεθόνων, Ἑλλήνων καὶ ἐγχωρίων ἑλληνικῶς διωργανωμένος.

- β) Ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ βασιλείου τῶν Σελευκιδῶν.
  1. Σύνορα ἀκαθέριστα λόγῳ μεγάλης πεκτάσεως.
  2. Σατραπεῖαι ὄσο καὶ ἑβδομήκοντα ἦσαν ὑπὸ Σελεύκῳ.
  3. Ποικιλία ὑπηκόων λαῶν.
  4. Ἀδυναμία τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κεντρικῆς κυβερνήσεως πρὸς διακυβέρνησιν.
  5. Κατακερματισμὸς τοῦ κράτους καὶ ἰδρυσις ἐθνικῶν βασιλείων.

- γ) Ἰδρυσις ἡπειρῶν νέων ἑλληνικῶν πόλεων.
  1. Ἀντιόχεια (16), Σελεύχεια (9), Λαοδικεῖαι (5), Ἀπάμεια (3), Στρατονίκεια, Σαμόσατα, Ἐδεσσα κ.ἄ.
  2. Ἀνάθειξις τῆς Σελευκείας τῆς ἐπὶ Τίγρητι καὶ τῆς Ἀντιοχείας παρὰ τὴν Ὀρόντην (Συρίας).
  3. Αἱ ἑλληνικαὶ "πόλεις" κέντρα διαδόσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰ περίξ "ἔθνη".

- δ) Τὰ ὀικονομικά τῶν Σελευκιδῶν.
  1. Γεωργικὴ πολιτικὴ.
  2. Τεχνικὰ ἔργα (ὕδατοφράκται, διώρυγες κ.ἄ.).
  3. Αἱ πόλεις τῶν Σελευκιδῶν (ὡς ἡ μεγάλη ἐπὶ Τίγρητι Σελεύχεια) ἐμπορικὰ κέντρα ἐπικοινωνίας Περσικοῦ καὶ κεντρικῆς Ἀσίας.
  4. Οἱ μεγάλοι λιμένες τῆς Λαοδικείας καὶ τῆς Σελευκείας τῆς ἐπὶ ἑσσογείου (ἐπινείου Ἀντιοχείας).

- ε) Ἡ περαιτέρω συγγώνεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ἀσιατικοῦ κόσμου διὰ τῶν Σελευκιδῶν.
  1. Ἐξελληνισμὸς τῶν "ἔθνῶν" διὰ τῶν ἑλληνικῶν "πόλεων".
  2. Αἱ ἑλληνικαὶ γρουραὶ ὡς ἀποικίαι πρὸς διάδοσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.
  3. Ἐξελληνισμὸς τῶν Ἰουδαίων.

ΣΤ) Δημιουργία ἐθνικῶν κρατῶν εἰς τὴν Ἀσίαν ὑπὸ ἐγχωρίους ἡγεμόνας.

- α) Ἀντίοχος Β' ὁ Θεός (261-248 π.Χ.).
  1. Ἡ κακὴ διακυβέρνησις τοῦ Ἀντιόχου Β'.
  2. Διαμελισμὸς τοῦ βασιλείου τῶν Σελευκιδῶν καὶ περιορισμὸς αὐτοῦ εἰς τὴν Συρίαν.
  3. Ἰδρυσις ἐθνικῶν κρατῶν ὑπὸ ἐξελληνισμένους ἐντοπίους ἡγεμόνας.
  4. Θαυμασιὰ ἐργασία αὐτῶν πρὸς διάδοσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

- β) Βασίλειον Πόντου (πρωτεύουσα Σινώπη).
1. Ὁργάνωσις αὐτοῦ κατὰ τὸ Μακεδονικὸν σύστημα ὑπὸ τοὺς ἰθριδάτας.
2. Παιδεία καὶ δίαιτα ἑλληνικῆ.
- γ) Ἀρμενικὸν βασίλειον.
1. Ἀνάδειξις Ἀρμενικοῦ βασιλείου.
2. Πίεσις κράτους Σελευκιδῶν ὑπὸ Ἀρμενίων.
- δ) Βασίλειον Καππαδοκίας.
1. Κυβέρνησις ὑπὸ τοὺς βασιλεῖς Ἀριαρῆθας.
2. "Ἡ παρά τοις ἑλλησι πάλαι ἀγνοουμένη Καππαδοκία τότε τοῖς πεπαιδευμένοις ἐμβιωτήριον ὑπέβηεν"
(Διόδωρος Σικελιώτης).
- ε) Τὸ Πάρθικὸν ἢ Νέον Περσικὸν κράτος.
1. Προέλευσις Πάρθων.
2. Συγχώνευσις μετὰ Περσῶν.
3. Ἰδρυσις ἰσχυροῦ Παρθικοῦ κράτους, ἐπικινδύνου διὰ τὸν Ἑλληνισμόν.
- Ζ) Βασίλειον τῆς Περγᾶμου (281-133 π.Χ.).
α) Ἰδρυσις τοῦ κράτους ὑπὸ Φιλέταιρου, ὑπηρετοῦ τοῦ Λυσιμάχου.
1. Ὁ Φιλέταιρος ὡς φύλαξ τῶν θησαυρῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Περγᾶμου.
2. Ἀνάδειξις τοῦ Φιλεταίρου εἰς βασιλέα.
- β) Ἡ δυναστεία τῶν Ἀττάλιδων καὶ οἱ κατὰ τῶν Γαλατῶν πόλεμοι.
1. Εἰσβολὴ τῶν Γαλατῶν (μετὰ τὴν ἦτταν των ἐν Μακεδονίᾳ) εἰς ἰσχυρὰν Ἀσίαν.
2. Λεηλασία ἰ. Ἀσίης καὶ ἀπειλὴ τοῦ κράτους Περγᾶμου.
3. Πόλεμος Ἀττάλου Α' κατὰ Γαλατῶν καὶ ἦττα Γαλατῶν.
4. Ἀπώθησις Γαλατῶν πρὸς κεντρικὴν ἰ. Ἀσίαν ("Ἄγκυραν").
5. Ἰδρυσις ἐπαρχίας Γαλατίας.
- γ) Χαρακτήρ καὶ ὀργάνωσις τοῦ Περγαμικοῦ κράτους.
1. Ἐπέκτασις αὐτοῦ ὑπὸ Εὐμένους Α' καὶ Ἀττάλου Α'.
2. Ἀνάπτυξις τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς ὑπ' αὐτὸ χώρας.
3. Ἰδρυσις πόλεων (Ἀτταλείας, Σιλαυελφείας κ.ἄ.).
4. Ἀναγέννησις πόλεων (Σμύρνης κ.ἄ.).
5. Σπουδαιότης τῆς Περγᾶμου διὰ τὸν πολιτισμόν.
6. Παραχώρησις τοῦ κράτους τῆς Περγᾶμου εἰς τοὺς Ρωμαίους ὑπὸ Ἀττάλου Γ' (133 π.Χ.).
- Η) Πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις τῆς κυρίως Ἑλλάδος.
α) Ὁ ἐν Ἑλλάδι ἀντίκτυπος ἐκ τῶν ἀγῶνων τῶν διαδόχων.
1. Ὁ ὑπὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ προκληθεὶς πόλεμος ἐν Ἑλλάδι.
2. Ἀποστασία τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς κυριαρχίας.
3. Προσπάθειαι τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Γρανταῖ να κυριαρχῆσῃ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

4. Ἐνώσεις τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων πρὸς ἀντίδρασιν.
  5. Ἰδρύσεις τῶν Συμπολιτειῶν (Αἰτωλικῆς καὶ Ἀχαϊκῆς).
  6. Σημασία τῶν συμπολιτειακῶν ἐνώσεων.
- β) Ἡ Αἰτωλικὴ Συμπολιτεία.
1. Ἐξέλιξις τῆς Ἀιτωλικῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν Εἰ καὶ Δι αἰῶνα.
  2. Ἰδρύσεις Αἰτωλικῆς συμπολιτείας πρὸς ἔμμεναν.
  3. Ἀνάπτυξις τῆς Αἰτωλικῆς συμπολιτείας διὰ συμμετοχῆς καὶ μεγάλων πόλεων (279 π.Χ.).
  4. Ἐκτασις τῆς Αἰτωλικῆς συμπολιτείας.
- γ) Ἡ Ἀχαϊκὴ Συμπολιτεία.
1. Ἐξέλιξις τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας ἀπὸ τοῦ 281 π.Χ.
  2. Συμμετοχὴ τῆς Σικυῶνος (251 π.Χ.) εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν συμπολιτείαν.
  3. Ἐπιφανὴς Σικυῶνιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας (245 π.Χ.). Χαρακτήρ αὐτοῦ.
  4. Ἐκτασις καὶ ἀκμὴ τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας.
- δ) Τὸ καταστατικὸν τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας.
1. Σκοπὸς τῆς Συμπολιτείας καὶ γενικὰ χαρακτηριστικά.
    - (α) Ἡ διατήρησις τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν πόλεων τῆς Συμπολιτείας.
    - (β) Ἡ προστασία ἀπὸ ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦς.
    - (γ) Ὁ παρεχόμενος ὑπὸ τῆς πόλεως στρατὸς καὶ στόλος ἀποκλειστικῶς ἀνήκεν εἰς τὴν συμπολιτείαν.
    - (δ) Ἰσηγορία ὅλων τῶν πόλεων, μικρῶν καὶ μεγάλων. Ψήφισις κατὰ πόλεις καὶ ὄχι κατὰ κεφαλὰς.
    - (ε) Τὰ αὐτὰ μέτρα, σταθμὰ καὶ νομίσματα.
    - (στ) Ἀυτοδιοίκησις εἰς τὰ τοπικὰ ζητήματα.
  2. Ἡ διακυβέρνησις τῆς Συμπολιτείας.
    - (α) Κοινὴ σύνοδος τῶν πολιτῶν "συνέδρων" δις τοῦ ἔτους.
    - (β) Ὑποχρεωτικὴ συμμετοχὴ.
    - (γ) Δικαιοδοσία συνόδου (ἀρχαιεσίας καὶ εἰς πᾶν ὄ,τι ἀφορᾷ γενικῶς τὴν συμπολιτείαν λ.Χ. εἰρήνην, συμμαχίας, πολέμους).
  3. Ἀρχαί.
    - (α) Στρατηγός (ἀνώτατος κυβερνήτης).
    - (β) Ἴππαρχος.
    - (γ) Γραμματεὺς.
    - (δ) Ἰόνιμον δεκαμελὲς συνέδριον παρὰ τῷ στρατηγῷ (δημιουργοὶ ἢ συνάρχοντες ἢ πρόβουλοι).
- ε) Αἱ Ἀθηναί.
1. Ἀναγνώρισις τῆς αὐτονομίας καὶ οὐδετερότητος τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων.
  2. Οἱ ἔμποροι καὶ βιομήχανοι τῶν Ἀθηναίων κολακεύοντες πάντα ἰσχυρὸν δυνάστην.

- στ) 'Η Σπάρτη.
1. 'Η άθλία κατάσταση τῆς Σπάρτης ἀπό τῶν μέσων τοῦ Δ' αἰῶνος.
  2. Περιορισμός τῶν συνόρων καί ὀλιγανθρωπία.
  3. Μεταβολή τοῦ βίου εἰς τήν Σπάρτην. Κίνδυνος ἀνατροπῶν.
  4. Προσπάθειαι ἀναβιώσεως τοῦ παλαιοῦ πολιτεύματος.
  5. Μεταρρυθμιστικά ἀπόπειραι "Αἰγίδος (245 π.Χ.). Θανάτωσις "Αἰγίδος.
  6. Κλεομένης. Χαρακτήρ αὐτοῦ.
  7. Στρατιωτική διοργάνωσις τῆς Σπάρτης. ἴσται τοῦ Κλεομένου.
  8. Μεταρρυθμίσεις Κλεομένου.
  9. Προσπάθειαι τοῦ Κλεομένου νά ἐπιβληθῇ καί νά ἡγεμονεύσῃ τῆς Ἀχαιϊκῆς συμπολιτείας.

θ) Τελευταῖοι χρόνοι τῆς αὐτονομίας τῆς Ἑλλάδος.

- α) Οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι συνεχίζονται ἐντονώτεροι.
1. Ἐχθρότης Αἰτωλικῆς καί Ἀχαιϊκῆς συμπολιτείας.
  2. Σὺγκρουσις Ἀράτου καί Κελομένου.
  3. Πρόσκλησις ὑπό Ἀράτου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰακεδοχίας Ἀντιγόνου Λόσσωνος πρὸς βοήθειαν.
  4. Ἡττα τοῦ Κελομένου, φυγή αὐτοῦ καί θάνατος ἐν Αἰγύπτῳ (222 π.Χ.).
  5. Κατάληψις ὑπό τῶν Ἰακεδόνων τῆς Σπάρτης καί τῆς Κορίνθου.
  6. Θάνατος τοῦ Ἀράτου (213 π.Χ.).
- β) Φιλοποίμην ὁ ἐγαλοπολίτης, ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων.
1. Ὁ φιλοποίμην στρατηγός τῆς Ἀχαιϊκῆς συμπολιτείας (208 π.Χ.).
  2. Χαρακτήρ αὐτοῦ.
  3. Ἰόλεμοι αὐτοῦ κατὰ τῶν ληστρικών ἐπιδρομῶν τῶν τυράννων Σπάρτης.
  4. Στρατιωτική ἀναδιοργάνωσις τῆς Ἀχαιϊκῆς συμπολιτείας.
  5. Ἐπανάστασις τῶν Θεσσηνίων κατὰ τῆς Ἀχαιϊκῆς συμπολιτείας τῇ ὑποκινήσει τῶν Ῥωμαίων.
  6. Δίχμαλῶτισις τοῦ φιλοποιμένου καί θάνατος αὐτοῦ (189 π.Χ.).

ι) 'Η Ῥώμη ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ὑποταγή τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦς Ῥωμαίους. (146 π.Χ.).

- α) Πόλεμος Ῥωμαίων κατὰ Φιλίππου Εἰ τῆς Ἰακεδονίας (200-197 π.Χ.).
1. Συνεννόησις Φιλίππου Εἰ μετὰ Ἀννίβα κατὰ τῶν Ῥωμαίων.
  2. Ἐχθρότης τῶν Ῥωμαίων κατὰ Φιλίππου Εἰ.
  3. Ὁ Φίλιππος Εἰ εἰς Ἰ. Ἀσίαν κατὰ τῶν κτήσεων τῆς Αἰγύπτου.
  4. Ἐπέμβασις τῶν Ῥωμαίων αἰτήσῃ Ῥόδου εἰς ἐργάσιον.
  5. Πόλεμος τῶν Ῥωμαίων κατὰ Φιλίππου καί ἦττα αὐτοῦ εἰς Θεσσαλίαν (Κυνός Κεφαλαί) 197 π.Χ. ὑπὸ Φλαμινίου.
  6. Συμμαχία τῶν Αἰτωλῶν μετὰ τῶν Ῥωμαίων κατὰ τοῦ Φιλίππου.

~~Notes~~
Special Problems

- 7. Ὁ φλαμινῖνος εἰς Κόρινθον.
- 8. Τό Ρωμαϊκόν δόγμα "θ ι α ι ρ ε ῖ ν καί β ι σ ι λ ε ὑ ε ι ν".

- β) Πόλεμος Ρωμαίων κατά τοῦ Περσέως βασιλέως τῆς Μακεδονίας (171-168).
  - 1. Ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα τοῦ Περσέως πρός ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων κατά τῆς Ρώμης.
  - 2. Συμμαχία Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας (μετά τόν θάνατον τοῦ Φιλοκοίμενος) καί Περγάμου μετά Ρώμης.
  - 3. Πόλεμοι τῶν Ρωμαίων κατά τοῦ Περσέως.
  - 4. Ἦττα καί σύλληψις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς αἰχμαλώτου (168 π.Χ.).
  - 5. Σκληρά τιμωρία τῆς Ἠπειροῦ ταχθείσης μέ Μακεδόνες.
  - 6. Τιμωρία Ἀχαϊκῶν τινῶν πόλεων, αἵτινες συνεπάθησαν τόν Περσέα.
  - 7. Διαίρεσις τῆς Μακεδονίας εἰς τέσσαρας διοικήσεις.
- γ) Ὑποταγή τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους.
  - 1. Ἐξέγερσις τοῦ Μακεδονικοῦ λαοῦ κατά τῶν Ρωμαίων (149 π.Χ.).
  - 2. Ἐκστρατεία Ρωμαίων κατά Μακεδονίας ὑπὸ τόν Καϊκίλιον Μέτελλον.
  - 3. Ὑποταγή τῆς Μακεδονίας (148 π.Χ.).
  - 4. Ἡ Μακεδονία Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία.
- δ) Ὑποταγή τῆς κυρίως Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους.
  - 1. Ἀνάπτυξις τῆς ἔθνικῆς συνειδησεως εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν συμπολιτείαν καί μῖσος κατά τῶν Ρωμαίων.
  - 2. Ἡ σπάρτη ζητεῖ ν' ἀποχωρήσῃ τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας.
  - 3. Ἐπέμβασις τῶν Ρωμαίων ζητούντων τὴν διάλυσιν τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας.
  - 4. Πόλεμος τῶν Ἑλλήνων κατά τῶν Ρωμαίων (147 π.Χ.).
  - 5. Ἐπικράτησις τοῦ Μετέλλου εἰς τὴν κεντρικὴν Ἑλλάδα.
  - 6. Ἀσικεῖς τοῦ ὑπάτου Μομμίου εἰς τὴν Ἑλλάδα καί μάχη παρά τὴν Λευκόπετραν (πλησίον τοῦ Ἴσθμοῦ).
  - 7. Καταστροφή τῶν Ἑλλήνων καί κατάληψις τῆς Κορίνθου ὑπὸ τοῦ Μομμίου (146 π.Χ.).
  - 8. Ἐρείπωσις Κορίνθου.
  - 9. Ἡ Ἑλλάς Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία.

Ι Ι

Ἑρωτήσεις.

- 1. Διατί δέν διετήρησε τὴν ἐνότητά της ἡ αὐτοκρατορία τοῦ Ν. Ἀλεξάνδρου;
- 2. Ποῖα κρῖτη ἐδημιουργήθησαν μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ν. Ἀλεξάνδρου;
- 3. Ὑπάρχον στενοὶ δεσμοὶ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων πρὸς τὰ κυβερνώμενα ἀπ' αὐτοὺς ἔθνη;

4. Πώς επεβλήθησαν επί των διαφόρων εθνών οι διάδοχοι του Γ. Αλεξάνδρου;
5. Ποιον άμεσον αντίκτυπον είχε εις την κυρίως Ελλάδα ο θάνατος του Γ. Αλεξάνδρου;
6. Ποιον κίνδυνον διέτρεξεν ο Έλληνισμός εις την κυρίως Ελλάδα πενήκοντα έτη μετά τον θάνατον του Γ. Αλεξάνδρου; Ποιος έσωσε την Ελλάδα από τον κίνδυνον αυτόν;
7. Ποία η διαδοχή του θρόνου της Μακεδονίας μετά τον θάνατον του Αντιπάτρου;
8. Ποιος ηγεμών και πώς εμφανίζεται εις την Ήπειρον μετά τον θάνατον του Η. Αλεξάνδρου;
9. Ήδύνατο ο Πύρρος ν' αντικαταστήση τους Μακεδόνας εις την Ένωσιν της Ελλάδος υπό την ηγεμονίαν του; Διατί δεν τό έπέτυχε;
10. Ποία η πολιτεία του Πτολεμαίου ΑΙ και ποια τ' αποτελέσματά της;
11. Από ποίας άπόψεως και διατί τό βασίλειον των Πτολεμαίων ητο καλύτερον οργανωμένον από τά άλλα Έλληνιστικά κράτη;
12. Διατί τό βασίλειον των Πτολεμαίων άνεδείχθη οίκονομικώς;
13. Διατί οι Σελευκίδαι δεν ήδυνήθησαν νά κρατήσουν την ένότητα του κράτους των;
14. Είς ποίαν περιοχήν του κράτους των οι Σελευκίδαι έδωσαν περισσοτέραν σημασίαν;
15. Ποίαι είναι αι οίκονομικώς ηγεμονεύουσαι πόλεις της Μεσογείου κατά τους χρόνους τούτους; Πώς εκδηλώνεται η οίκονομική των άκμής;
16. Ποίας ύπηρεσίας προσέφερον εις τον Έλληνισμόν και εις τους ύπηκόους των τά νεοϊδρυθέντα έθνικα βαρβαρικά βασίλεια;
17. Μετά την έξ Ελλάδος και Μακεδονίας άπωθησίν των οι Γαλιταί που κατηυθύνθησαν και προς ποίους έπολέμησαν;
18. Ποιον πολιτικόν αποτέλεσμα είχαν διά την Ελλάδα οι άγώνες των διαδόχων μεταξύ αυτών.
19. Ποιον μέρος έλαβε εις την πολιτικήν κίνησιν της Ελλάδος η Αίτωλία; Από πότε και διατί όχι πρότερον;
20. Συγκρίνατε την Αίτωλικήν ή Αχαϊκήν συμπολιτείαν μέ την Πελοποννησιακήν συμμαχίαν ή μέ την συμμαχίαν της Δήλου. Κατά τί αι τελευταΐαι ήσαν τελειότεραι των παλαιότερων;
21. Κατά τί διαφέρουν αι συμπολιτεΐαι των χρόνων τούτων από τάς Αμφικτιονίας;

22. Ποῖον εἶναι τό κατασταστικόν τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας;
23. Ποία ἡ κατάστασις τῆς Σπάρτης κατά τούς χρόνους τούτους καί τί συνετέλεσεν εἰς αὐτήν;
24. ποῖοι οἱ μεγαλύτεροι μεταρρυθμισταί ἐν Σπάρτῃ κατά τούς χρόνους τούτους καί διατί προέβησαν εἰς μεταρρυθμίσεις.
25. Ἡ Αἰτωλική καί ἡ Ἀχαική συμπολιτεία ἔδωσαν ἡρεμίαν καί εἰρήνην εἰς τήν Ἑλλάδα;
26. Ποῖοι εἶναι οἱ δύο μεγάλοι στρατηγοί τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας καί εἰς τί διεκρίθη ἕκαστος;
27. Ποία νέα μεγάλη δύναμις ἐμφανίζεται εἰς τήν ἱστορίαν καί ποῖον πολιτικόν ὑόγμα ἀκολουθεῖ διά τὰ ἐν Ἑλλάδι;
28. Πῶς ἐπενέβη κατά πρῶτον εἰς τὰ Ἑλληνικά πράγματα ἡ Ρώμη;
29. Ὑπό ποίας συνθήκας ὑπετάγη ἡ Ἑλλάς ὑπό τούς Ρωμαίους;
30. Τί συνετέλεσεν ὥστε οἱ Ἕλληνες νά στερηθοῦν τήν πολιτικήν των ἐλευθερίαν;

I I I

A) Π Η Γ Α Ι

(α) Σύγχρονοι

1. Πολυβίου Μεγαλοπολίτου : Ἱστορίαι.
2. Ἀποσπάσματα ἱστορικῶν συγχρόνων συγγραφέων.
3. Διάφοροι πάπυροι, εὐρεθέντες εἰς Αἴγυπτον καί ἐκδοθέντες εἰς εἰδικόν ἀρχεῖον.
4. " Orientalis Graeci Inscriptiones Selectae " καί " Inscriptiones Graecae ". Τόμοι περιέχοντες ἐπιστολάς, διατάγματα, ἀφιερώσεις, ψηφίσματα καί πλείστας ἄλλας ἐπιγραφάς ἀναφερομένας εἰς τὰ Ἑλληνιστικά καί τὰ Ἑλληνικά κράτη τῆς ἐποχῆς ταύτης.

(β) Μεταγενέστεροι

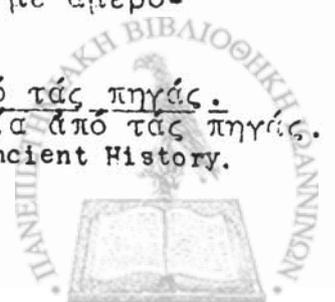
1. Διοδώρου ἱκελιώτου : Ἱστορίαι.
2. Στράβωνος : Γεωγραφικά.
3. Μλουτάρχου : Βίοι Δημητρίου, Πύρρου, Ἀράτου, Ἀγιδος, Κλεομένηδων, Φιλοποίμενος.
4. Ἀππιανού, καί πλείστων ἄλλων.

Σημ:

===== Ἐκ τῶν ἀνωτέρω πηγῶν σπουδαιότερα εἶναι τό ἱστορικόν σύγγραμμα τοῦ Πολυβίου τοῦ Μεγαλοπολίτου, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει τὰ ζητήματα μέ ἐπιστημονικήν ἀκρίβειαν καί μέ ἀμεροληπτον ἱστορικόν πνεῦμα.

(γ) Βιβλία περιέχοντα ἀποσπάσματα ἀπό τὰς πηγάς.

1. Θεοδωρίδου-Λαζάρου: Ἡ ἱστορία ἀπό τὰς πηγάς.
2. Botsford G. W. : Source Book of Ancient History.

Β) ΠΑΡΑΘΗΝΑΙ ΠΡΟΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΝ ΜΕΛΕΤΗΝ.

1. Θεοδωρίδου-Λαζάρου : 'Ιστορία 'Ελληνική & Ρωμαϊκή (1930) Κεφ. Α.
2. Βραχνοῦ Ν.Ι. : 'Ελληνική καί Ρωμαϊκή 'Ιστορία (1935) σελ. 3-16, 19-24, 86-92.
3. "Εκδ. 'Ελευθερουδάκη: Παγκόσμιος 'Ιστορία Α! σ.500-516.
4. Στρατηγοπούλου Α. : 'Ιστορία τῆς 'Ελλάδος ἀπό παναρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον.
5. Μ. 'Εγκυκλοπαιδεία : Τόμος " 'Ελλάς", σ.510β - 515γ.
1. Botsford G. W. : Hellenic History π. 461-473.
2. " " : History of Ancient World.
3. Breasted J. F. : Ancient Times (1st ed.)π. 445-453, 481-483.
4. " " : " " (2nd ed.)π. 513-521, 624-628.
5. " " : Survey of Ancient World, π. 236-239, 288-290.
6. Greenidge A.H.J. : A hand book of Greek Constitutional History π. 220-244.
7. Laistner M. : A Survey of Ancient World, π. 232-253, 411-423.
8. Mattingly H. : Outlines of Ancient history π. 225-250
9. Morrey T. C. : " " Greek history, π. 334-346.
10. Myers Ph. : The Eastern Nations and Greeks, π. 266-283.
11. Reich E. : General history of Western nations I)π. 482-485.
12. Robinson J. F. : History of Europe, π. 166-168.
13. Rostovtzeff : A history of the Ancient World I) 349-377.
14. Webster H. : Ancient History, π. 280-288.
15. " : Early European history, π. 127-136.
16. Westermann W. L. : The Story of the Ancient Nations, Ch. XX.

Γ) ΕΚΤΕΝΕΣΤΕΡΑΙ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

1. Κ. Παπαρηγοπούλου: 'Ιστορία τοῦ 'Ελλ. 'Εθνους (1925) Βα σ.137-319.
2. Σπ. Λάμπρου : 'Ιστορία τῆς 'Ελλάδος Β. σ. 417- 731.
3. Ι. Δρούσεν - Δέλλιου: 'Ιστορία τῶν 'Επιγόνων.
4. Χέρτσβεργ : 'Ιστορία τῆς 'Ελλάδος ἐπί τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας τόμ. Α, σ. 26-406.
5. Cambridge : Ancient History vol. VI, π. 438-505, VII, π. 75-249, 638-665, 732-769.
6. Whibley : A Companion to Greek Studies, π. 112-117.
7. Tarn A. W. : Hellenistic Civilization.
8. Cambridge (1925) : The Hellenistic Age.
9. Νικολαΐδου Κλ. : 'Ιστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέ κέντρον καί βάσιν τήν Πακεδονίαν.
10. Bevan Ed. : History of Egypt under the Ptolemaic dynasty.
11. Macurdy G. H. : Hellenistic Queens.
12. Greenidge A. H. J. : Hand Book of Greek Constitutional history.
13. Δημίτσα Π. : 'Ιστορία τῆς 'Αλεξανδρείας.

I I I I

Δι' ἄλλην τὴν τάξιν.

Νά χωρίσετε μίαν σελίδα τοῦ τετραδίου τῆς Ἱστορίας σας εἰς τρεῖς στήλας.

Εἰς τὴν πρώτην ν' ἀναγράψετε τὰ ἰδρυθέντα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἑλληνικά καί βαρβαρικά βασίλεια.

Εἰς τὴν δευτέραν τῆς χρονολογίαν τῆς ἰδρύσεως καί τῆς καταλύσεως ἐκάστου, εἴαν εἶναι δυνατόν.

Εἰς τὴν τρίτην τὴν ἡπειρον καί τὴν γεωγραφικὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκετο.

Υ.

Εἰδικά θέματα πρὸς ἐπεξεργασίαν.

1. Μελετήσατε τὸν ἐπιτάφιον λόγον τοῦ ρήτορος Ὑπερείδου, τὸν ὁποῖον οὗτος ἐξεφώνησε διὰ τοὺς νεκροὺς τοῦ Λαμιακοῦ πολέμου καί συναγάγετε συμπεράσματα ποῖα ἦσαν τὰ αἰσθη-
ματα τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐλευθερίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου.
Βλ. Botsford: Hellenic Civilization, σ. 610-613.
2. Ποίαν διαφορὰν εἶχε τὸ κράτος τῆς Μακεδονίας εἰς τὸ διοικη-
τικὸν σύστημα ἀπὸ τὰ ἄλλα Ἑλληνιστικά κράτη καί ποῦ ὀφείλεται τοῦτο;
Βλ. Botsford: A History of Ancient World, vol. I, σ. 365-368.
3. Ὃταν οἱ σημερινοὶ φιλόρχειοι καί φιλέλληνες Γάλλοι διενήρ-
γησαν τὰς ἀγασκαφὰς τῶν Δελφῶν (1897) μεταξύ μνημείων ποῦ ἀνεκάλυψαν ἦτο ἐπιγραφή περιέχουσα ἕμνον εἰς Ἀπόλλωνα εὐχαριστήριον ἐπὶ τῆς διασώσει τοῦ ἱεροῦ ἀπὸ τῆς ἀπειλη-
θείσης ἐπιδρομῆς τῶν προγόνων αὐτῶν Γαλατῶν πρὸ δισχιλίων καί πλέον ἐτῶν.
Ποῖοι οἱ Γαλάται οὗτοι, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀργότερον ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραψε τὴν "π ρ ὁ ς Γ α λ ᾶ τ α ς" ἐπιστολήν καί πῶς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.
Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου: Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Τόμ. Βα, σ. 220-224,
Cambridge: Ancient History, vol. VII, p. 101-106.
4. Πῶς μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον διατηρεῖται ὁ τίτλος "Θεός-
Βασιλεύς" καί εἰς τοὺς διαδόχους. Ποίαν σημασίαν ἔχει ὁ τίτλος αὐτός διὰ τὴν κατάκτησιν καί διακυβέρνησιν τῶν Ἀσιατικῶν λαῶν. Πῶς χαρακτηρίζετε, ἀνεξαρτήτως τῆς ὠφε-
λιμότητος, τὴν συνήθειαν αὐτήν;
Βλ. Botsford: Hellenic History, σ. 467-468, Cambridge: Ancient History, vol. VII, p. 18-23.
5. Πῶς ἐγένετο ἡ εἰσαγωγή τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν; Ποῖα ἡ στάσις τῶν Ἰστολεμαίων καί τῶν Σελευκιδῶν πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰεχωβᾶ;
Βλ. W. Tarn: Hellenistic Civilization, p. 183-187.

Κ. Παπαρρηγοπούλου : 'Ιστορία του 'Ελλ."Εθνους, τόμ. Βα
σ. 307-311.

6. Κατά τί είναι έξιοσπούδαστον τό Οίκονομικόν σύστημα τῶν Πτολεμαίων εἰς τήν Αἴγυπτον; Ἀναφέρατε μερικάς τιμάς πρώτων εἰδῶν, τά κυριώτερα μονοπώλια καί τά μέτρα τῆς κυβερνήσεως διά τήν αὐξήσιν τοῦ πλούτου τῆς χώρας.
Βλ. W. Tarn : Hellenistic Civilization, π. 164-168,
Edwyn Bevan: A history of Egypt under Ptolemaean dynasty.
7. "Σατραπεῖαι δύο καί ἐξδομήκοντα ἦσαν ὑπό Σελεύκῳ" λέγει ὁ Ἀππιανός. Ποῖον τό διοικητικόν σύστημα τοῦ κράτους τῶν Σελευκιδῶν.
Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου: 'Ιστορία τοῦ 'Ελλ."Εθνους, Τόμ. Β.
σ. 255-256.
8. Αἱ ἰδρυθεῖσαι ὑπό τῶν διαδόχων πόλεις (πόσαι γνωσταί;) ὡς κέντρα ἑλληνικοῦ πνεύματος καί ὡς ὄργανα διαδόσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.
Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου: 'Ιστορία τοῦ 'Ελλ."Εθνους, Τόμ. Β!
σελ. 249-252. Πλεονέκτημα περί τῶν πόλεων εἰς τὰς ἀμέσως προηγουμένας σελίδας. Καί ἐν Cambridge: Ancient history, vol. VII,
p. 30-32.
9. Ἡ σχέση τοῦ κράτους τῶν Σελευκιδῶν πρός τό κράτος τῶν Λαγιδῶν (Αἴγυπτος) παραβάλλεται πρός τήν σχέση τοῦ οἴκου τῶν Ἀψβούργων πρός τοὺς Βουρβόνους. Πτηρίξατε ἤ νά ἀπορρίψετε τόν παραλληλισμόν αὐτόν συγκρίνοντες τό βασιλεῖον τῶν Λαγιδῶν μέ τό τῶν Σελευκιδῶν.
Βλ. I. Δρδύσεν (μ/φ I. Δέλλιου): 'Ιστορία τῶν Ἐπιγόνων
Τόμ. Γ! μέρος Α! σ. 85 καί 53-100.
10. Ἡ ἔκτασις τοῦ ἐμπορίου κατά τοὺς χρόνους τούτους. Κυριώτεροι ἐμπορικοί λιμένες καί σπουδαιότεραι ἐμπορικαί ὁδοί.
Βλ. Rostovtzeff : A history of Ancient World, vol I, p. 367-370,
Clive Day: A history of Commerce, π. 21-24, General history of
Commerce, π. 21-22.
11. "Ἄν ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας εἶναι ἡ βάση τῆς εὐημερίας τῶν κατοίκων τῆς, ἀναμετρήσατε πόσον καλόν ἔκαμεν εἰς τὰς γῶρας τῆς Ἀνατολῆς ἡ ὑπό τῶν Ἑλλήνων ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου.
Βλ. καί Κ. Ἀμάντου: Εἰσαγωγή εἰς τήν Βυζαντινήν Ἱστορίαν
σελ. 36-38.
12. Τίνος ἀπό τά κράτη τῶν διαδόχων θά ἠθέλατε νά εἴσθε πολίτης καί διατί;

Ἐλεύθεραι κρίσεις.
13. Πῶς ἡ Ἀχαϊκή συμπολιτεία ἤνωσε τό πλεῖστον τῆς Ἡελοποννήσου. Ποῖα καλά προῆλθον ἀπό τήν ἰδρυσιν τῆς συμπολιτείας; Πῶς κρίνετε τόν Ἄρατον ὡς Ἕλληνα;

Βλ. Πολυβίου: 'Ιστορίας II, 37, 38, 43, έν
Botsford: A Source book of Ancient history, p. 297-299.

14. Μία συνεδρία τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς Ἀχαικῆς Συμπολιτείας. Τί συνεζητήθη κατ'αὐτὴν καί τί συμπεραίνετε διά τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς Συμπολιτείας ἀπὸ τὰς αἰτήσεις τῶν διαφόρων βασιλέων, οἱ ὅποιοι ἐπιζητοῦν τὴν συμμαχίαν τῆς Συμπολιτείας.
Βλ. Πολυβίου: 'Ιστορία XXII, IO, II έν Botsford: A Source Book of Ancient History, p. 299-301.
15. Ἡ διεθνὴς διαιτησία ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότατον σκοπὸν τῆς Κ.Τ.Ε. εἶναι ἰδέα ἀποκλειστικῶς Ἑλληνική.
Εἰς ποίας περιστάσεις ἐπενέβη διαιτητικῶς ἡ Ἀχαικὴ καί ἡ Αἰτωλικὴ Συμπολιτεία.
Βλ. Σωκρ. Κουγέα: Ἡ ἰδέα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν παρὰ τοῖς Ἑλλησι, σ. 178-180.
16. Πῶς ἐδημιουργήθησαν πλούσιοι καί πτωχοί εἰς τὴν Σπάρτην. Εἶναι καί σήμερον ἡ ἰδίᾳ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν διαιρεῖται ὁ κόσμος εἰς πλουσίους καί πτωχοὺς;
Βλ. Μλουτάρχου, Βίος Ἀγιδος, Κεφ. Ε, ΣΤ, Ζ.
17. Αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἀγιδος.
Ποῖον ρόλον ἔπαιξαν αἱ γυναῖκες (μητέρα καί σύζυγος) εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἀγιδος.
Βλ. Ι. Δρόυσεν, Ἱστορία τῶν ἐπιγόνων, Τόμ. 3, μέρ. 2, σελίδες 505-511, καί Μλουτάρχου: Βίος Ἀγιδος, ΣΤ, Ζ.
18. Ποῖαι αἱ πολιτικά καί κοινωνικά μεταρρυθμίσεις τοῦ Κλεομένου βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων.
Διατί θεωροῦνται ὡς αἱ πλέον ἐνδιαφέρουσαι κοινωνικά μεταρρυθμίσεις τῆς ἀρχαιότητος;
Βλ. Μλουτάρχου, Βίος Κλεομένου, 7, 8, IO, II, I2, I3 & 22. Ι. Δρόυσεν, Ἱστορία τῶν ἐπιγόνων, Τόμ. 3, μέρ. 2, καί Edition Cambridge: The Hellenistic age, p. 128-140.
19. Ὁ σύγχρονος τῶν γεγονότων ἱστορικός Πολύβιος, αὐτόπτης τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰς τὸ σύγγραμμά του (ἱστορία: βιβλ. XXVII.9, XXVIII.3.5.6) ἐκθέτει τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος κατ' τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἐλευθερίας της καί ἀναζητεῖ τὰς αἰτίας τῆς καταπτώσεως.
Μελετήσατε τ' ἄνωτέρω κεφάλαια καί ἀναφέρατε ποῖαι εἶναι αἱ αἰτίαι τῆς καταπτώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ.
Βλ. καί έν Botsford: Source-book of Ancient history, p. 389-392.
20. "Εἰ μὴ ταχέως ἄπωλόμεθα, οὐκ ἔσωθημεν". Αὐτὸ ἐλέγετο εἰς τὰς ἑλληνι-

κάς πόλεις κατά τὰς παραμονάς τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

Ἡοίαν κατὰστασιν τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων ἀποδεικνύει τοῦτο;

Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Τόμ. Βα σελ. 186-188, 303-304 καί Γ. Κέρτζβεργ: Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, Τόμ. Α, σ. 155-159.

21. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἔζησεν ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος ὁ εὐχαλοπολίτης, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ σύγγραμμά του, τὸ ὁπεῖ-
ον εἶναι σπουδαιότατη ἱστορικὴ πηγή διὰ τοὺς χρόνους τούτους, προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τοὺς λόγους τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Ῥωμαίων καί ἐκθέτων τὰ σφάλματα τοῦ διέπραξαν οἱ Ἕλληνες, νουθετεῖ αὐτούς.

Ἀναφέρατε περὶ τῆς δράσεως καί τῆς ζωῆς τοῦ πολυβίου.
Βλ. Ἐγκυκλοπαιδείαν, Ἐγκ. Λεξικόν καί Ἱστορίαν Παπαρρηγοπούλου, Καρ. Παπαμάρκου: Αἱ φιλοσοφικαί καί παιδαγωγικαί δοξασίαι τοῦ πολυβίου (ἠρόλογον, καί σ. 1-4.

Τά κράτη τῶν διαδόχων, τὰ ὁποῖα ἐσχηματίσθησαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔγιναν κέντρα σπουδαιότατα ἑλληνικῆς παιδείας καὶ ἑλληνικῆς τέχνης. Αἱ πρωτεύουσαι αὐτῶν, ὅπως ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Ἱεργαμος καὶ ἡ Ἀντιόχεια καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν ἡ Ρόδος ἠμιλλῶντο διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς τέχνης καὶ τῶν γραμμάτων. Ὁ Ἰ
Ἑλληνας ἔξακολουθοῦν ἐπί πολὺ ἀκόμη νὰ εἶναι πρωταγωνισταὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὁ ρόλος τῶν ὁποῖον ἔχουν νὰ παίξουν εἶναι ἀκόμη σοβαρώτερος καὶ πολυπλοκώτερος παρὰ εἰς τὸ παρελθόν" (I) Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐξηπλώθη τεραστίως εἰς νέας χώρας μεταξὺ νέων λαῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, τοὺς ὁποίους ἀνέλαβε καὶ ἐξεπολίτισε.

Τὸ γεγονός τοῦτο εἶχε ποικιλωτάτην ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Καὶ οἱ μὲν λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς ὠλεθήθησαν τεραστίως ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν κατάρτησιν, ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἑλληνικῆς λαμπάδος, ἐξεπολιτίζοντο καὶ ἀφυπνίζοντο μετὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔχασε τὴν ἀγνότητά του καὶ ὑπέστη ἐξέλιξιν καὶ ἀλλοίωσιν τεραστίαν λόγῳ τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπεκράτησε.

Τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην τὴν ἀναγνωρίζομεν ἐν πρώτοις εἰς τὰ πολιτικὰ κησοῦτα: ἀντὶ μικρῶν ἑλληνικῶν ἐλευθέρων πολιτειῶν βλέπομεν μεγάλας μιξελληνικὰς μοναρχίας μετὰ Ἑλληνας βασιλεῖς καὶ κυβερνήτας κληρονομικοὺς καὶ ἀπολυταρχικοὺς. Ἐπειτα διακρίνομεν τὴν ἀλλοίωσιν αὐτὴν εἰς θρησκευτικὴν: τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἐξησθένησε καὶ αἱ ἱστορίαι τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων οὐκ εἶναι πλέον πιστευταί. Τὰ ἦθη καὶ ἡ ζωὴ ἔγιναν ποικιλώτερα, περισσότερο ὕλιστικῆ, μετὰ περισσότερας συγκινήσεις καὶ ἐντονωτέραν δρᾶσιν. Ἡ ἐπέκτασις τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπέφερε τὸν μιρασμὸν τῆς κυρίως Ἑλλάδος, διότι αἱ νέαι χῶραι προσεῖλκυσαν ὅλα τὰ πλήθη τῶν νέων καὶ ἐργατικῶν ἀνδρῶν - καὶ οἱ δραστήριοι κυρίως εἶναι οἱ ἐπιζητοῦντες νέας σταδιοδρομίας - γεγονός ὅπερ ἐπετάχυνε τὴν ἐξάντλησιν τῆς πρώτης Ἑλλάδος.

(I) Cambridge : Ancient History, vol. VII, p. 1

Ἐξ ἄλλου ἡ τέχνη ὑπέστη βαθεῖαν ἑλλαγήν, ἡ ὁκοία δέν δύναιται νά χαρακτηρισθῆ ὡς παροκμή ἀλλά ὡς ἐξέλιξις. Ὑστερα ἀπό τήν γαληνιαίαν ῥώμην τοῦ Φειδίου, ἀπό τήν ἐκφραστικὴν χάριν τοῦ Πραξιτέλου, ἀπό τό πάθος τοῦ Σκόπα καί τήν νευρώδη κομπότητα τοῦ Λυσίου, εἰσέρχονται εἰς τόν φυσικόν πόνον, τήν ἀγωνίαν, τὰς παραγμένας κινήσεις ψυχῆς καί σώματος τῶν γλυπτικῶν σχολῶν τῆς Ρόδου καί τῆς Μεγαρίδος. Ἡ τέχνη ἐργάζεται διὰ τοῦς μονάρχας, ἰά τὰς νέας πρωτεύουσας καί ἐπιδιώκει νά καταπλήξῃ μέ ὑλικόν μεγαλεῖον καί μέ τό ποιμπῶδες. Οἱ θεοί καί τὰ μυθολογικά θέματα ἔχουν ἐνώπιον ἑρόν μόνον διὰ τό ποιητικόν περιεχόμενον τῶν.

Εἰς τήν λογοτεχνίαν δέν ὑπάρχει ἐκείνη ἡ δημιουργική πνευματική δρασις τοῦ Ε! καί Δ! αἰῶνος. "Τό δένδρον τῆς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐβλάστησάν ποτε τοσοῦτον λαμυροί θαλλοί ἐγήρασε καί ἐμαράνθη, ὥστε ἦλθεν ὁ καιρός τῶρα νά συγκομίσωσι τοῦς καρπούς, οἱ ὁποῖοι ὄριμασαν. Ἄν δέ ἀνέθαλλεν ἀκόμη θαλερός τις κλάδος (βουκολική ποίησις) οἱ ὄψιμοι αὐτοὶ θαλλοί δέν εἶνον τήν εὐθάλειαν τῶν παλαιῶν κλάδων". (I) Ἡ πολυμάθεια διακρίνει τήν ἐποχὴν αὐτήν, ἡ μελέτη καί ἡ κριτική τῶν παλαιῶν συγγραφέων.

Ἡ ἑλληνική γλῶσσα, λόγῳ τῆς ἐπεκτάσεως αὐτῆς καί τῆς χρησιμοποίησεως ὑπό πολλῶν βαρβάρων λαῶν, ἔχασε τήν καθαρότητά της καί τήν καθάραν ἀττικὴν διάλεκτον τῆς ἀντικαθιστῆ ἡ ἀπλουστερά κ ο ι ν ἡ διάλεκτος, ἐξ ἧς προῆλθεν ἡ νέα Ἑλληνική.

Εἰς τήν φιλοσοφίαν τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς κατέχουν μέγα μέρος καί ἡ διδασκαλία τῶν νέων φιλοσοφικῶν σχολῶν εἶναι ὁ κοσμοπολιτισμὸς ἐκεῖνος, τόν ὁποῖον ὁ Π. Ἀλέξανδρος διὰ τοῦ ἔργου του ἐπραγματοποίησε.

Χαρακτηριστικόν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ μεγάλη πρόοδος εἰς ὄλους τοῦς κλάδους τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὀφειλομένη εἰς τό γεγονὸς τῶν κατακτήσεων, αἱ ὁκοῖαι ἠύρυναν τόν ὀρίζοντα τῆς ἐρεῦνης καί εἰς τήν συστηματικὴν προστασίαν τῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν ὑπό τῶν βασιλέων.

Αἱ Ἀθηναὶ δέν ἔπαυσαν νά εἶναι ὁ μαγνήτης τῆς Ἑλλάδος, ἀλλά τήν ἡγεμονίαν, τήν ὁκοίαν εἶχαν ἄλλοτε εἰς τήν διανοήσιν καί εἰς τὰς τέχνας τήν διεξεδίκουν τῶρα ἄλλαι ἑλληνίδες πόλεις, ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Ἀντιόχεια, ἡ Πέργαμος καί ἡ Ρόδος, εἰς τὰς ὁκοῖας φιλόδοξοι καί πεπαιδευμένοι βασιλεῖς προστατεύουν τό ἑλληνικόν πνεῦμα.

(I) Κρίστ: Ἱστορία τῆς Ἑλλην. Λογοτεχνίας, τ. Β, σ. 6.

ζ) Αί ελληνικάί πόλεις κέντρα διατηρήσεως και διαδόσεως του Ἑλληνισμοῦ.

β) Ἡ τέχνη.

- α) Χαρακτήρ τῆς ἑλληνιστικῆς τέχνης.
1. Οἱ Ἕλληνες μονάρχει τῆς Ἀνατολῆς προστάται τῆς τέχνης.
2. Μεγαλειώδης καί ἐντυπωσιακὴ ἐμφάνισις αὐτῆς
3. Σημαντικὴ παραγωγή εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν.
4. Πρωτοτυπία.
- β) Κέντρα τέχνης τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων.
1. Αἱ παρακμάζουσαι Ἀθῆναι ἐν συγκρίσει μετὰ τὰς πόλεις τῆς Ἀνατολῆς.
2. Ἡ Πέργαμος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀτταλιδῶν.
3. Ἡ πλουσία Ρόδος.
4. Ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ Ἀντιόχεια ἀτελῶς γνωσταὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τέχνης.

γ) Ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ.

- α) Εἰσαγωγή νέων ἀρχιτεκτονικῶν σχημάτων.
1. Τόξα καὶ Καμάραι.
2. Ἑξάπλωσις αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Β' π.Χ. αἰῶνος.
- β) Ναοί.
1. Συνέχισις ὑπὸ τοῦ βασιλέως Συρίας Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς (177-166 π.Χ.) τοῦ ναοῦ Ὀλυμπίου Διὸς Ἀθηνῶν.
- γ) Βωμοί.
1. Δεῖγματα τοῦ ἐπιδεικτικοῦ καὶ μεγαλοῦρου πνεύματος τῆς ἐποχῆς.
2. Ὁ ἐν Ἐργάμῳ βωμὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Ρικηφόρου κ.ἄ.
- δ) Δημόσια κτίρια.
1. Στοαί (Εὐμένους, Ἀττάλου ἐν Ἀθήναις) κ.ἄ.
2. Βιβλιοθήκαι.
3. Θεάτρα (Ἀμφιάρειον Ὠρωποῦ) καὶ Ὠδεῖα.
4. Ἀγοραί, Προπύλαια, Βουλευτήρια, Ἀνάκτορα κ.ἄ.

δ) Ἡ Γλυπτικὴ.

- α) Νέαι κατευθύνσεις εἰς τὴν γλυπτικὴν.
1. Περαιτέρω ἐξέλιξις τῆς τέχνης τοῦ Δ' αἰῶνος.
2. Ρεαλισμὸς καὶ ἐκφρασις ἐντόνων κινήσεων ψυχῆς καὶ σώματος.
3. Ἔργα γλυπτικῆς ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς.
- β) Σχολαὶ γλυπτικῆς.
1. Αἱ Ἀθῆναι κέντρον τέχνης πρῶτων ἑλληνιστικῶν χρόνων.
2. Ἡ Πέργαμος ὑπὸ τοὺς Ἀτταλίδας.
3. Ἡ ναυτικῶς ἀκμάζουσα Ρόδος.

*Προσέχεται ἡ ἐπιμέλεια
τῆς ἐπιγραφῆς
καὶ τῆς ἐπιγραφῆς
τῶν ἀπομνημονεύματων*

79 M. X

- γ) Τά γλυπτά τῆς Περγᾶμου.
  - 1. Σπουδαιότης τῶν γλυπτῶν τῆς Περγᾶμου διὰ τὴν ἐποχὴν.
  - 2. Ἡ Ἀκρόπολις τῆς Περγᾶμου.
  - 3. Τά γλυπτά τῆς Περγᾶμου κατόπιν τῆς νίκης τῶν Περγαμηνῶν κατὰ τῶν Γαλατῶν.
  - 4. Ἡ συμβολικὴ παράστασις τῶν πολέμων τῶν Περγαμηνῶν κατὰ τῶν Γαλατῶν.
  - 5. Ἡ Γιγαντομαχία ἐπὶ τῆς ζωφόρου τοῦ κρηπιδώματος τοῦ βωμοῦ τῆς Περγᾶμου (ὕψους 2.30 μ. μήκους 130μ.).
  - 6. Ὁ Ἀποθνήσκων Γαλάτης.
  - 7. Σύμπλεγμα Γαλάτου καὶ γυναικός.

- δ) Γλυπτά Ρόδου.
  - 1. Ὁ Λαοκόων.
  - 2. Ἡ τιμωρία τῆς Δίρκης κ.ἄ.

- ε) Γλυπτά ἄλλων πόλεων.
  - 1. Ἡ νίκη τῆς Σαμοθράκης.
  - 2. Ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου.
  - 3. Ἡ θέμις τοῦ Χαιρεστράτου τοῦ Ραμνουσίου κ.ἄ.

- στ) Θεοποιήσις τῶν πόλεων καὶ τῶν ποταμῶν διὰ τῆς τέχνης.
  - 1. Ἡ Τύχη τῆς Ἀντιοχείας (πρωῖμου ἐλληνιστικῆς τέχνης).
  - 2. Ὁ ποταμὸς Νεῖλος (Ἀλεξανδρινόν).

ζ) Τά παιδιὰ ὡς πρότυπα διὰ τὴν τέχνην.

Ε) Ἡ Ζωγραφικὴ.

- α) Ἡ κυρίως ζωγραφικὴ.
  - 1. Συμβαδίζει μὲ τὴν πλαστικὴν.
  - 2. Σημαντικὴ παραγωγὴ ἔργων ζωγραφικῆς.
  - 3. Θέματα (μυθολογικά, καθημερινοῦ βίου) κ.ἄ.

- β) Ζωζόμενα ἀντίγραφα ἔργων ζωγραφικῆς ἐλληνιστικῶν χρόνων.
  - 1. Ἡ Πομπηία.

- γ) Ἡ τέχνη τῶν ψηφιδωτῶν (μωσαϊκῶν).
  - 1. Εἰκόνες μὲ ποικίλων χρωμάτων ψήφους (μικρὰ ἔγχρωμα τεμάχια λίθων ἢ ὑαλομάζης ἢ ὀπτοῦ πηλοῦ).
  - 2. Κάλυψις θαπέδων.
  - 3. Τοιχογραφίαι ἐκ ψηφιδωτῶν.

ΣΤ) Ἡ Ἐκπαίδευσις.

- α) Ἰδρυσις κρατικῶν σχολείων.
  - 1. Στοιχειώδης ἐκπαίδευσις.
  - 2. Ἀνωτέρα παιδεία.

- β) Ἐπαγγελματικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐκπαίδευσις.
  - 1. Τὸ Μοῦσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας ὡς Πανεπιστήμιον.
  - 2. Τά ἐργαστήρια τοῦ Πιουσειοῦ.

Ζ) Ἡ Φιλοσοφία.

- α) Αἱ Ἀθηναὶ ὡς φιλοσοφικόν κέντρον.
  - 1. Συνέχεια τῆς φιλοσοφικῆς παραδόσεως ἐν Ἀθήναις

- 2. Πρακτική και ηθική φιλοσοφία.
- 3. Μελέτη προβλημάτων της ζωής.

*Πρακτική
Ποσειδωνίου
Φυσική
Στωϊκός
Επίκουρος
Κριτική
Μετάρχη*

- ΟΙ Στωϊκοί (Στοι' Αθηνών).
1. "Ζήν ὁμολογουμένως τῆ φύσει" δηλ. μέ φρόνησιν καί λογικήν.
  2. Αὐτάρχεια καί περιφρόνησις ἐπιγείων ἀγαθῶν καί ἡδονῶν.
  3. Ὑψίστη εὐδαιμονία ἡ ἀπάθεια.
  4. Κοσμοπολιτικάί θεωρίαι τῶν Στωϊκῶν (χαρακτηριστικόν τῆς ἐποχῆς).
  5. Ζήνων ὁ Κιτιεύς, ἰδρυτής τῆς Σχολῆς.

- ΟΙ Ἐπικουροί (ἰδρυτής ὁ Ἐπίκουρος).
1. Ὑποκείμενον τῆς ἐρεῦνης τῶν εἶναι ἡ τέχνη τῆς εὐδαιμονίας.
  2. Ἐπεξεργασία τῆς Κυρηναϊκῆς φιλοσοφίας ἐπί τό ἑλληνιστικώτερον.

ΑΙ Ἐπιστήμη.

- α) Χαρακτήρ τῆς ἐπιστημονικῆς παραγωγῆς τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων.
  1. Εὔρυνσις τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὀρίζοντος λόγω τῶν κατακτήσεων.
  2. Ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῶν χρόνων τούτων φαίνεται ἡ μεγάλη δημιουργική δύναμις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.
  3. Διάκρισις τῶν ἐπιστημῶν καί προαγωγή ἐκάστης εἰς αὐτάρχειαν.
  4. Ἡ Ἀλεξάνδρειζ ἔδρα τῶν φυσικομαθηματικῶν σπουδῶν.
  5. Τεραστία παραγωγή πρωτοτύπων ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων.
  6. Χρησιμοποίησις τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων εἰς μηχανικὰς προόδους καί ἐφευρέσεις.
- β) Τά μαθηματικά.
  1. Ὁ Εὐκλείδης (περί τό 300 π.Χ.) καθορίζει τά μαθηματικά ἑξιώματα.
  2. Τά συγγράμματα τοῦ Εὐκλείδου (Στοιχεῖα Γεωμετρίας) βάσις τῆς διδασκαλίας τῆς Γεωμετρίας μέχρι σήμερον.
  3. Ὁ Ἀρχιμήδης ὁ Συρακούσιος (287-212 π.Χ.), μαθηματικός σπουδαῖος (μέτρησις κύκλου, ὑπολογισμός σφαίρας κ.λ.)
  4. Αἱ φυσικάί ἐπιστήμη στηριζόμεναι εἰς τά μαθηματικά.
    - (α) Εὐκλείδου: ὀπτικά, κατοπτρικά, μουσική κ.λ.
    - (β) Ἀρχιμήδους: μηχανικάί ἐφευρέσεις, προσδιορισμός εἰδικοῦ βάρους μετάλλων κ.λ.
- γ) Ἡ φυσική
  1. Ζωολογία καί βοτανική (εἰδικοί κῆποι Ἀλεξανδρείας).
  2. Συνέχεια τοῦ ἔργου τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπό Θεοφράστου κ.λ.

- 6) Ἀστρονομία.
1. Ὁ Ἄρισταρχος ὁ Πάμιος (280 π.χ.) πρῶτος ἐκφέρει τὴν θεωρίαν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περί τόν ἥλιον καί περί τόν ἄξονα αὐτῆς.
  2. Ὁ Ἰππάρχος, θεμελιωτής τῆς Τριγωνομετρίας, χρησιμοποίησας αὐτὴν δι' ἀστρονομικὰς μελέτας.
- ε) Ἡ Γεωγραφία.
1. Ὁ Ἐρατοσθένης (275-195) ἰδρυτής τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης.
  2. Τὰ "Γεωγραφικά" περί χωρογραφίας καί ἐθνογραφίας τῆς γῆς.
  3. Ἰετρῆσις μεγέθους τῆς γῆς καί καθορισμός τῆς σφαιροειδοῦς αὐτῆς μορφῆς.
  4. πρῶτος γράφει χάρτην μέ πλάτη καί μήκη.
- στ) Ἡ Ἰατρική.
1. πρόοδοι τῆς ἀνατομίας καί τῆς φυσιολογίας.
  2. Ἀνατομικὸν διδασκαλεῖον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.
  3. Διάσημοι ἰατροὶ διδάσκαλοι.
  4. Ὁ Ἡρόφιλος καί τό μέγα ἔργον αὐτοῦ (διάκρσις νεύρων αἰσθητηρίων καί κινήτηρίων, μελέται ἐγκεφάλου ζώων καί ἀνθρώπων, σπουδαίότης τροφῆς καί διαίτης κ.ά.).
  5. Ἀνάπτυξις τῆς φαρμακολογίας ἐν Περγᾶμῳ (δηλητήρια καί ἀντίδοτα).
- ζ) Ἡ Γεωργία.
1. Βασιλεῖς συγγραφεῖς γεωπονικῶν βιβλίων.
  2. Ἰέρων ΒΙ Ζυρακουσῶν καί Ἄτταλος ΒΙ Περγᾶμου, γράψαντες περὶ γεωργίας, μελισσοκομίας καί κηπουρικῆς.

θ) Τά Γράμματα.

- α) Πνευματικὸς χαρακτήρ τῆς ἐποχῆς.
1. Μεγάλη κίνησις εἰς τὰ γράμματα.
  2. Ἐξάπλωσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καί αὔξεισις τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ.
  3. Μεγάλη πνευματικὴ παραγωγή.
  4. Ἐλλειψις πρωτοτυπίας καί ἀττικῆς χάριτος.
  5. Ἡ μίμησις καί ἡ μελέτη τοῦ παρελθόντος ὡς κύριον χαρακτηριστικόν.
- β) Ἡ γλῶσσα.
1. Προσαρμογὴ τῆς γλώσσης εἰς τὰς ἀνάγκας καί τὴν πνευματικὴν δύναμιν τῶν νέων ἐξελληνισμένων λαῶν.
  2. Ἀπλούστευσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.
  3. Ἐπικράτησις τῆς Κοινής.
- γ) Κέντρα φιλολογικὰ.
1. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ὑπὸ τοῦς φιλομούσους Πτολεμαίους, μέ δύο βιβλιοθήκας καί 700.000 τόμους.
  2. Ἡ Πέργαμος μέ βιβλιοθήκην καί ἐκδόσεις ἑλλήνων συγγραφέων.
  3. Ἡ Ἀντιόχεια μέ Μουσεῖον, βιβλιοθήκην καί ῥητορι-

- 4. κήν σχολήν.
- 4. Ἡ Ρόδος μέ περίφημον ῥητορικὴν σχολήν.
- 5. Αἱ Ἀθήναι, κέντρον φιλοσοφικῶν μελετῶν.

- δ) Ἐκδόσεις καί σχολιασμοί συγγραφέων.
  - 1. Μελέται καί σχόλια εἰς τοὺς παλαιοτέρους συγγραφεῖς.
  - 2. Κριτικάί πραγματεῖαι.
  - 3. Ἰδρυσίς τῆς Φιλολογικῆς ἐπιστήμης καί τῆς Γραμματικῆς.
  - 4. Ἀριστάρχος, ὁ περίφημος γραμματικός.
- ε) Ἡ τέχνη καί τό ὕλικόν τῶν βιβλίων.
  - 1. Ὁ πᾶπυρος τῆς Αἰγύπτου καί αἱ κεργαμηναί τῆς Περγᾶμου.
  - 2. Πολυτελεῖς ἐκδόσεις.
  - 3. Ἰδιωτικάί βιβλιοθήκαι.
  - 4. Δημόσιαι βιβλιοθήκαι, διευθунται αὐτῶν, κατάλογοι βιβλιοθηκῶν.

2) Λογοτεχνική παραγωγή.

- α) Λυρική ποίησις.
  - 1. Ὑμνοί (Καλλιμάχος, ὁ διευθυντής τῆς Ἀλεξανδρινῆς βιβλιοθήκης).
  - 2. Ἐπίγραμμα, γνωμολογικόν καί σκωπικόν.
- β) Ἡ Νέα Κωμωδία.
  - 1. Χαρακτήρ ἠθογραφικός.
  - 2. Ἐνάνδρος ὁ Ἀθηναῖος (342-290 π.Χ.).
- γ) Ἡ Βουκολική ποίησις.
  - 1. Γέννημα τῶν Ἀλεξανδρινῶν χορόνων.
  - 2. Ἀημιούργημα ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὴν ἀστυφιλίαν.
  - 3. Θεέκριτος ὁ Ξυρακούσιος (300 π.Χ.)
- δ) Ἡ Ἱστοριογραφία.
  - 1. Αἱ κρίσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς θέμα ἱστορικῶν συγγραφεῶν.
  - 2. Σημαντικὴ παραγωγή ἱστορικῶν συγγραφεῶν.
  - 3. Πολύβιος ὁ εὐαλοπολίτης (204-124 π.Χ.) βαθύς ἐρευνητὴς τῶν αἰτίων τῶν γεγονότων καί ἔμπειρος κριτὴς τῶν ἀποτελεσμάτων, διδάσκαλος τῶν μελλόντων τῶν συμβῶσι.
  - 4. Τὸ ἱστορικόν ἔργον τοῦ Πολυβίου.

Ι Ι

Ἐρωτήσεις.

- 1. Ποία εἶναι ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν πόλεων κατὰ τοὺς χρόνους τούτους; Ποῖαι πόλεις ἀκμάζουν καί ποῖαι παρακμάζουν;
- 2. Ἐνθουθηθε τὰς Ἀθήνας τὰς πρὸ τοῦ Κίμωνος καί συγκρίνατε αὐτὰς μέ τὰς ἑλληνιστικὰς πόλεις. Ποῖας προόδους ἐπετέλεσεν ἡ πολεοδομικὴ;

3. Ποία πρόοδος παρατηρείται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν οἰκιῶν;
4. Ποῖαι ὁμοιότητες ὑπάρχουν εἰς τὴν ζωὴν μιᾶς ἑλληνιστικῆς πόλεως καὶ μιᾶς πόλεως τῆς ἐποχῆς μας;
5. Ποῖαν ὄψιν παρουσιάζουν αἱ πόλεις τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἀντιοχείας;
6. Ποῖα τὰ ἑπτὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου;
7. Ποίας ὑπηρεσίας προσέφεραν αἱ ἑλληνιστικαὶ πόλεις εἰς τὸν ἑλληνισμόν καὶ ποίας εἰς τοὺς κέριξ λαούς;
8. Ποία ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἰδεώδους καὶ τοῦ πραγματικοῦ εἰς τὴν τέχνην;
9. Ποῖος ὁ χαρακτήρ τῆς τέχνης τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων;
10. Εὐρίσχετε κοινόν τι στοιχεῖον εἰς τοὺς σκοπούς τῆς τέχνης τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων καὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν;
11. Ποῖα νέα εἶδη ἔχομεν εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν;
12. Εἰς τί διακρίνεται ἡ τέχνη; Εἰς τί ἡ πόδος;
13. Ποίας κατευθύνσεις λαμβάνει ἡ γλυπτικὴ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους;
14. Ποῖα νέα θέματα ἔχομεν εἰς τὴν γλυπτικὴν κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους;
15. Τί ἦτο τὸ μινυσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας;
16. Ποῖαν κατεύθυνσιν λαμβάνει ἡ φιλοσοφία κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους;
17. Ποῖον εἶναι τὸ φιλοσοφικόν δόγμα τῶν Στωϊκῶν;
18. Ποῖον εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν τῶν Ἐπικουρείων;
19. Ποίας προόδους ἐπέτελεσαν αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐρευναι κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους;
20. Ποῖος διακρίνεται εἰς τὰ μαθηματικά;
21. Οἱ μαθηματικοὶ τῶν χρόνων τούτων πῶς ἐχρησιμοποίησαν τὰς μαθηματικὰς τῶν θεωρίας;
22. Ποῖος ὁ περιφημότερος ἀστρονόμος κατὰ τοὺς χρόνους τούτους;
23. Ἔως ποῖον σημεῖον προήχθη ἡ γεωγραφία καὶ ὑπὸ τίνος;
24. Ποῖος εἶναι ὁ τελειότερος ἐπιστήμων ἰατρός τῆς ἐποχῆς ταύτης;
25. Ποῖος εἶναι ὁ σπουδαιότερος χαρακτήρ τῆς Ἀλεξανδρινῆς

λογοτεχνίας;

- 26. 'Από ποίαν διάλεκτον ἔχει τὴν προέλευσίν της ἡ νέα ἑλληνική γλῶσσα;
- 27. Διατί ἡ 'Αλεξάνδρεια καί αἱ 'Αθηναί εἶναι αἱ κλέον ἐνδιαφέρουσαι πόλεις τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων;
- 28. Διατί ἦτο ἀνάγκη εἰς τοὺς χρόνους αὐτοὺς νά γραφοῦν γραμματικά ἐγχειρίδια; ποῖος ὁ εἰσαγωγὸν τὸ νέον τοῦτο εἶδος;
- 29. Διατί εἰς τὴν Ἱεργαμον ἀνεκαλύφθη νέον εἶδος γραφικῆς ὕλης; ποῖον καί ποία ἡ σημασία του;
- 30. ποῖα νέα λογοτεχνικά εἶδη ἔχομεν;
- 31. ποῖον ποιητικὸν εἶδος ἀντιδρᾷ εἰς τὴν ἀστυφιλίαν τῆς ἐποχῆς;
- 32. ποῖος ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς συγγραφεὺς τῶν χρόνων τούτων καί τί χαρακτηρίζει τὸ συγγραμμά του;

I I I

A) Π Η Γ Λ Ι

α) Σύγχρονοι

- 1. Ἐπιγραφαί: (α) Ἑλληνικαὶ προερχόμεναι ἐξ Αἰγύπτου, Συρίας, Δελφῶν, Ἀῆλου, Ἐφέσου καί ἄλλων πόλεων.
(β) Αἰγυπτιακαὶ, Βαβυλωνιακαὶ κ.ἄ.
- 2. Πάπυροι: Περιέχοντες ἔγγραφα τοῦ ἰδιωτικοῦ καί τοῦ δημοσίου βίου.
- 3. Ἱστορικά μνημεῖα:
  - (α) Ἀκρόπολις καί μέγας βωμὸς Ἱεργάμου.
  - (β) Στοιὰ Ἀττάλου, Ἀντιγόνου, Εὐμένους κ. ἄ. εἰς Ἀθήνας, Ἀῆλον, Δελφούς καί ἄλλαχοῦ.
  - (γ) Τοιχογραφίαι Πομπηίας καί ψηφιδωτά.
  - (δ) Ἀγάλματα καί ἄλλα μνημεῖα.
- 4. Νομίσματα: Ἱπολεμαίων, Σελευκιδῶν κ.ἄ.
- 5. Ἔργα ἢ Ἀποσπάσματα ἔργων:
  - (α) φιλοσόφων.
  - (β) Ἱστορικῶν καί μάλιστα τοῦ Πολυβίου.
  - (γ) Ἐπιστημόνων.
  - (δ) ποιητῶν κ. ἄλλα.

Σημ: Ὅλαι αἱ ἀνωτέρω πηγαὶ μᾶς παρέχουν πλείστας πληροφορίας διὰ τὸν ἐν γένει βίον τῶν χρόνων τούτων.

β) Ἱεταγενέστεραι:

1. Διοδώρου Σικελιώτου: Καθολικὴ Ἱστορία.

2. Διονυσίου Ἀλικαρνασσεύς : Συμπλήρωσις Πολυβίου.
3. Στράβωνος: Γεωγραφικά.
4. Πλουτάρχου: Βίοι, Κεφαλαίων καταγραφή.
5. Ἀππιανου Ἀλεξανδρέως, Πausανίου περιηγητοῦ, Διογένους Λαερτίου
καί πλείστων ἄλλων.

γ) Βιβλία περιέχοντα Ἀποσπάσματα ἀπό τὰς πηγὰς.

1. Botsford-Shiller: Hellenic Civilization, Ch. XVI-XIX
2. Botsford G.W. : Source book of Ancient History Ch. XXVI-
3. Davis W.S. : Readings in Ancient history, Ch. X. -XXVII.

Β) ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΝ ΠΑΡΕΤΗΝ.

1. Θεοδωρίδου-Λαζάρου : Ἱστορία Ἑλληνική - Ρωμαϊκή (1930) σ. 22-56.
  2. Βραχνοῦ Ν.Ι. : Ἑλληνική καὶ Ρωμαϊκή Ἱστορία (1925) σ. 16-19.
  3. "Ἐκδ." Ἐλευθερουδάκη: Παγκόσμιος Ἱστορία Αἰ σ. 517-538.
  4. Στρατηγοπούλου Α. : Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ παναρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον.
  5. Γ. Ἐγκυκλοπαιδείας : Τόμ. Ἑλλάς βλ. περιεχόμενα.
  6. Κ. Ἀμάντου : Εἰσαγωγή εἰς τὴν Βυζ. Ἱστορίαν, σ. 20-51.
1. Ashley R.S. : Ancient Civilization, n. 164-180.
  2. Botsford G.W. : Hellenic History, n. 475-498.
  3. " : History of ancient World, n. 296-309.
  4. Breasted J.H. : Ancient times (1st ed.), n. 453-483.
  5. " " " (2nd ed.), n. 521-552.
  6. " : Survey of Ancient World, n. 239-254.
  7. Hayes-Moon : Ancient history, n. 229-243.
  8. Laistner M. : A Survey of Ancient World, n. 253-268
  9. Morey J.C. : Outlines of Greek History, n. 320-334.
  10. Myers Ph. : The Eastern Nations and Greeks, n. 283-329.
  11. Pahlow Ed. : Man's great adventure (1934), n. 251-258.
  12. Robinson C.E. : A History of Greece
  13. " J.H. Our World to-day-yesterday, n. 54-57.
  14. Rostovtzeff : A history of Ancient World, vol. I, n. 378-397.
  15. Stobart : Glory that was Greece, n. 237-259
  16. Webster H. : Ancient History, n. 286-304.
  17. Wells H. : Outline of History, n. 358-372.
  18. Westermann T.L. : The Story of the ancient Nations, Ch. XXI-XXII.

Γ) ΕΚΤΕΡΕΣΤΕΡΑΙ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΚΑΙ ΠΑΡΕΤΑΙ.

1. Κ. Παπαρηγοπούλου : Ἱστορία τοῦ Ἑλλ. ἔθνους (1925) Τ. Β1
2. Σπ. Λάμπρου : Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος Τόμ. Β1
3. Γ. Δρούσεν-Δέλλιου : Ἱστορία τῶν ἐπιγόνων.
4. Χέρτζβεργ : Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας τόμ. Α1
5. Δήμητρα Μ. Ἱστορία τῆς Ἀλεξανδρείας.
6. Πάργα Στεφ. : Συνοπτική Ἱστορία τῆς Αἰγύπτου.
7. Σοφianoῦ Α. Ἡ Ἀρχαία καὶ Ἱερά ἔργαμος.
8. Χρονδρονίκη : Ἡ Ἱεράγμος.

9. Μ. Ἐγκυκλοπαιδείαν : Σχετικά Ἄρθρα .
10. Ἐγκυκλοπ. Λεξικόν :
11. Cambridge : Ancient History, vol. VII .
12. Mahaffy : Social life in Greece Lecture V.
13. " : Progress in Hellenism I-II, VI-XV.
14. Tarn T. : Hellenistic Civilization.
15. Cambridge (ed) : Hellenistic Age.
16. Bevan Ed. : History of Egypt under the Ptolemaic dynasty.
17. Sedgwick W.C. : A Short history of Science.

Σημ.
===== Διὰ τὰ σχετικά κεφάλαια τῆς ἐνότητος ταύτης
ὕπάρχουν εἰς τὴν βιβλιοθήκην μας πολλαί
εἰδικαί μελέται καὶ βιβλία, τὰ ὅποια θ' ἀνεύρετε
εἰς τὸν κατάλογον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σπουδαστη-
ρίου τῆς Ἱστορίας.

Νά συμβουλευθῆτε τὸν κατάλογον τοῦτον διὰ νά
ἀνεύρετε τὰ βιβλία, πού θά σᾶς βοηθήσουν εἰς τὰ
εἰδικά σας θέματα.

Εἰς τὰς σελίδας 68-69 τῆς ἐβδόμης ἐνότητος
ἀνέγραψα μερικά ἐξ ἐκάστου εἴδους ἐκ τῶν ἐν τῇ
Βιβλιοθήκῃ μας εὐρισκομένων.

Παρακαλεῖσθε ν' ἀνατρέξετε εἰς τὰς ἀνωτέρω
σελίδας.

I I I I

Δι' ὅλην τὴν τάξιν

1. Ἀναγράψατε εἰς παραλλήλους στήλας ποίας ἐπιβράσεις
ἤσκησεν ἡ Ἀνατολή εἰς τὴν Δύσιν καὶ ποίας ἡ Δύσις εἰς τὴν
Ἀνατολήν μέ τὰς κατακτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

2. Συμβολίσατε μέ σχῆμα τὰ ἀποτελέσματα πού εἶχαν αἱ
κατακτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν πολιτείαν, τὴν παιδείαν,
τὰ ἐπαγγέλματα, τὴν θρησκείαν κ.τ.λ. κατὰ τὸ διάγραμμα σελίδος
52 τοῦ

Σημ: Προτιμήσατε ἓν ἐκ τῶν δύο.

Υ

Εἰδικά θέματα πρὸς ἐπεξεργασίαν.

1. Περιγράψατε τὴν θέσιν τῆς Ἀλεξανδρείας τῶν Πτολεμαίων, τὴν
ἐκτασίαν της καὶ τὸ σχέδιόν της. Ἀναπαραστήσατε τὴν κίνη-
σιν γύρω ἀπὸ τὸ Μουσεῖον καὶ ἄλλα δημόσια κτίρια.
Βλ. Στράβων : XYII, I, 6.7.8.10 ἐν Botsford Hellenic Civilization
p. 627-630.
2. Ἐνας διάλογος δύο γυναικῶν, τῆς Γοργούς καὶ τῆς Πραξινόης,
εἰς τοὺς δρόμους τῆς Ἀλεξανδρείας τῶν Πτολεμαίων περί τὸ
260 π.Χ.
Ἄφου διαβάσετε τὸν διάλογον νά συναγάγετε συμπεράσματα
διὰ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῶν χρόνων τούτων.

Βλ. Θεοκρίτου : Είδύλλια (μ/ψ υπό Γ. Πολέμη) σ.15 καί έν Botsford : Hellenic Civilization, π. 657-660.

3. Είς τήν έκδοσιν Select Papyri, by A. Hunt and C. Edgar, vol. I, περιέχονται κείμενα 200 παπύρων Ἑλληνικῶν προερχομένων ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Αἰγύπτου καί ἀναφερομένων εἰς τόν ἰδιωτικόν βίον.
Νά μελετήσετε α) ἕνα συμβόλαιον γάμου (311 π.Χ.)
β) " " " " πωλήσεως οἰκίας καί παραιτήσεως πάσης ἐπ' αὐτῆς κυριότητος (101 π.Χ.).
γ) μίαν ἐπιστολήν πρὸς φίλον (152 π.Χ.).
καί δ) μίαν συμβολαιογραφικὴν πράξιν δανεισμοῦ χρημάτων (106 π.Χ.).

καί νά ἀναγράψετε σχετικὰς παρατηρήσεις.

4. Ἡ Ἀλεξάνδρεια θεωρεῖται ἡ χοάνη μέσα εἰς τήν ὁποίαν ἀνεμίχθησαν ὅλαι σχεδόν αἱ ἡγεμονεῖαι τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου.
Πῶς ἐπῆλθεν ἡ ἀνάμιξις;
Βλ. H. Wells: Outline of History, π. 369-372.
Μ.Δήμητσα: Ἱστορία τῆς Ἀλεξανδρείας, σ.176-187.

5. Πῶς θά κρίνη τά ἀγάλματα τοῦ θνήσκοντος Γαλάτου καί τοῦ Λαοκόοντος ἕνας τεχνοκρίτης θαυμαστής τῆς γνησίας κλασικῆς τέχνης;
Βλ. Χρ. Τσοῦντα: Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλ. Τέχνης σ.506, Π. Καρβαθία : Ἱστορία τῆς Ἑλλ. τέχνης, σ. 731-732, καί Botsford : Hellenic history, π. 479-481.
6. Ζυγκρίνατε τό ἄγαλμα τοῦ ῥήτορος Δημοσθένους ὑπό τοῦ γλύπτου Πολυεύκτου, μέ τό τοῦ Ἀβραάμ Λίνκολν ὑπό τοῦ γλύπτου Barnard (σ.374, The Legacy of Greece) καί ἕνα ἔργον τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων παριστῶν μίαν γραίαν ποιμενίδα μέ ἕνα ἔργον τοῦ Γάλλου γλύπτου Rodin, παριστῶν μίαν γραίαν καί νά χαρακτηρίσετε τήν τεχνοτροπίαν ἐκάστου.
Βλ. The Legacy of Greece, π. 373-375 & 378.
7. Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις κατά τούς ἑλληνιστικούς χρόνους. Μία γενναία προικοθόρησις ἀπό ἕνα πλούσιον Ἕλληνα διὰ τήν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν.
Βλ. Πολυβίου : Ἱστορίας XXXI, 25 καί ἀπόσπασμα μίτης ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης παρά τήν ἀρχαίαν Ἰωνικήν Τέων (παρά τήν Ἐφεσον) έν Botsford: Hellenic Civilization, π. 598-600.

8. Ἐνα σχολεῖον τῆς Πριήνης ὅπου οἱ μαθηταί ἔγραψαν τά ὀνόματά των εἰς τόν τοῖχον.
Βλ. Breasted : Ancient Times, π. 476.

9. Κατά τήν ἐποχὴν ταύτην τά γράμματα εὐρίσκονται ὑπό τήν

προστασίαν τοῦ Κράτους. Ἐνα δείγμα εἶναι ἡ περίφημος Βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας.
Νά περιγράψετε τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς.
Βλ. Cambridge: Ancient History, vol. VII, p. 250-253,
καὶ Κ. Δήμητρα : Ἱστορία τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας,
σ. 306-359.

10. Εἶπαν διὰ κάποιον σοφόν, τὸν Λογγῖνον, ὅτι ἦτο "ἔμψυχος βιβλιοθήκη καὶ περιπατοῦν Μουσεῖον". Τί σημαίνει αὐτὸ διὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς; Θά κατεδέχετο τέτοιον χαρακτηρισμόν ὁ Σωκράτης; Ἐλεύθεραι κρίσεις.
11. Ποία ἡ μεγίστη ἠθικὴ σημασία καὶ ἐπίδρασις τῆς κατὰ τοὺς χρόνους τούτους διαμορφωθείσης Στωϊκῆς φιλοσοφίας.
Βλ. Κρίστ: Ἱστορία τῆς ἀρχ. ἑλλ.φιλολογίας, Τόμ. Β, σ. 175 κ. ἐ.,
Ἡμερολόγιον Μεγάλης Ἑλλάδος, Τόμ. 1926, σ. 204-235, καὶ
Stobart: Glory that was Greece, p. 257-258.
12. Κατὰ πόσον ἰσχύουν σήμερον οἱ μαθηματικαὶ ὑπολογισμοὶ τοῦ μαθηματικοῦ-γεωγράφου Ἐρατοσθένους περὶ τῆς γῆς;
Βλ. Botsford: Hellenic Civilization, p. 636-637.
13. Νά χαρακτηρίσετε καὶ νά δικαιολογήσετε τὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν ὁποίαν ἔφθασαν κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους αἱ φυσικομαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι.
Βλ. Marvin: The living past, p. 86
Wells H.: Outline of history, p. 363-368.
Cambridge: Ancient history, vol. VII, p. 298 ff.
14. Αἱ γνώσεις τῆς ἐποχῆς ταύτης διὰ τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις τῆς γῆς. Ἀποδείξεις ὅτι ἡ γῆ εἶναι σφαιροειδής. Ποῖαι ἄλλαι ἐπιστῆμαι ἀναφέρονται εἰς τὸ κατωτέρω χωρίον τοῦ Στράβωνος;
Βλ. Στράβωνος: I, I, 20, I, 4.6. ἐν Botsford: A Source book of ancient history, p. 306-307.
15. Ὁ ἄστρονόμος Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος θεωρεῖται ὁ Κοπέρνικος τῶν ἀρχαίων χρόνων.
Ποῖας ὑποθέσεις ἔκαμε διὰ τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον;
Βλ. Botsford: Hellenic Civilization, p. 639-640.
16. Κατὰ τὴν ἀποχὴν αὐτὴν ὁμιλεῖται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον εἰς κάπως ἠλλοιωμένην μορφήν καὶ κ ο ι ν ἡ ν.
Ποία ἀλλοιώσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπῆλθε καὶ διατί.
Βλ. Γ. Χατζηδάκι: Σύντομος ἱστορία τῆς ἑλλην. γλώσσης, σ. 59-71.

17. Τά πρώτα λεξικά καί αἱ πρώται γραμματικάί.
Βλ. Breasted: Ancient times, p. 473.⁴
καί Κρίστ: Ἱστορία τῆς ἀρχ. Ἑλλην. Λογοτεχνίας, τόμ. Β,
σελ. 188 καί ε.
18. Συνήθιζον γὰ θεωροῦν τόν Ἑλληνιστικόν πολιτισμόν ὡς
ἀνάμιξιν Ἑλληνικοῦ καί Ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ. Στηρίζε-
ται ἡ γνώμη αὐτή ἀπό τὰ γεγονότα,
Βλ. Rostovtzeff : A history of ancient World, p. 278-279.
19. Κατά μαρτυρίαν τοῦ Τακίτου (v. Agricola) κατὰ τόν
πρῶτον ἀκόμη μ.Χ. αἰῶνα ἡ Μασσαλία ἦτο κέντρον ἑλληνι-
κοῦ βίου καί ἑλληνικῆς παιδεύσεως. Καί πλεῖστοι ἄλλαι
ἑλληνικαί πόλεις τῆς Λύσεως καί ὑπὸ ξένους κατακτητάς
ἤμαζον ἀλλ' ὡς γνωρίζομεν δέν βιετήρησαν τὴν ἀκμὴν των,
ἐμπραίνοντο κατ'ὅπιν ἰσχυρὰς ἀμύνης, ἐνῶ δ' ἀνατολικὸς
Ἑλληνισμὸς ἐξηπλώθη, ἀνεπτύχθη, καί ὀλόκληρον μίαν
ἀνατολικὴν Ῥωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν μετέτρεψεν εἰς Μεσαι-
νικὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν.
Πῶς ἐξηγεῖτε τὸ γεγονός αὐτό ;
Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου: Ἱστορία Ἑλλ. Ἔθνους, τόμ. Βα,
σελ. 233-263 καί ἐν Morey : Outline of Greek History, σ: 320-
323, 346-353.
20. Ὁ Ed. Pahlow ἐν σελ. 137-138 τοῦ ἔργου του " Man's Great
adventure" ἔχει ἓνα κεφάλαιον " You can't get away from
the Greeks".
Μελετήσατέ το καί βέσσει τῶν γνώσεών μας ἀπὸ
τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν γράψατε γιατί ἡ ἀνθρώπιότης δέν
δύναται ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας;
21. " The imprint of Greek genius, clear or fair is on all our literar
forms. Epic, lyric, elegiac, dramatic and didactic poetry, histor
biography, rhetoric and oratory, the origram, the essay, the
sermon, the novel, letter writing and literary criticism are
all Greek by origin and in nearly every case their auto botany
their source".
R. W. Livingston
"The pageant of Greece"
22. "Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνας ἐκ τῶν ἀναβαίνοντων ἵνα προσκι
νήσωσιν ἐν τῇ ἐορτῇ. ὄντοι προσήλθον Φίλιππῳ τῷ ἀπὸ
Βησσαϊδῶ τῆς βασιλείας, καὶ ἠρώτων λέγοντες. Κύριε, θέλω
τόν Ἰησοῦν ἰδεῖν." Ἐρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει: τῷ ἄνδρι
καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. Ὁ
δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνιτο αὐτοῖς λέγων· ἔ λ η λ υ θ ε ν
ῶ ρ α ἵ ν α θ ο ῦ α σ θ ῆ ὁ υἱ ὁ ς τ ο ῦ ἄ ν-
θ ρ ῶ π ο υ". Ἰωάννου ΙΒ, 20-23.
Δέν εἶναι ἔργον ἢς θείας προνοίας ἡ διάδοσις
κατὰ τὴν Ἀνατολήν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Ἑλληνικῆς
γλώσσης, διὰ τῆς ὁποίας διεδόθη ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἐ-
ξίσθη ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου;
Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου: Ἱστορία τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους, τόμ. Β,
σ. 314-316 καί Ββ, σ. 86-87.

Η

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ἀπό τοῦ 300-700 μ.Χ.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ Βυζαντίου εἶναι στενωτάτα συνδεδεμένη μετὰ τὴν ἱστορικὴν ἀρχὴν καὶ μετὰ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ἡ νέα πρωτεύουσα ἰδρύθη πλησίον τῶν μεγάλων κέντρων τοῦ ἑλληνιστικοῦ πολιτισμοῦ καὶ πλησίον τῆς λαμπρᾶς ἐστίας τῆς κλασικῆς παιδείας, τῶν Ἀθηνῶν. Ἐξ ἄλλου τὸ κράτος τοῦ Μ.Κωνσταντίνου εἶχεν ἐμψυχωθῆ ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς νέας θρησκείας, ἡ ὁποία μετὰ τὸν ὀριστικὸν τῆς θρίαμβον ἐγνωρίσθη εἰς ὅλον τῆς τὸ πνευματικὸν βάθος. Ἦτο φυσικὸν νὰ ἐκπηγάσῃ ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς πηγὰς· καὶ πράγματι ἡ πνευματικὴ κίνησις εἰς τὸ Βυζάντιον εἶναι ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὴν κλασικὴν παράδοσιν καὶ ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ Χριστοῦ.

Διάφορος ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδοσις τῶν Βυζαντινῶν εἰς τὰ διάφορα εἴδη τοῦ γραπτοῦ λόγου. Ἡ ποίησις καὶ μάλιστα τὸ εἶδος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὕμνωνογραφίας ἐκαλλιεργήθη εὐδοκίμως καὶ πολλάκις ἐφαμίλλως μετὰ τὴν ἀρχαίαν λυρικήν. Ἡ ἱστορία καὶ ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν ἡ θεολογία παρήγαγον τὰ ἐκλεκτότερα ἔργα πεζοῦ λόγου εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἰεὸν μάλιστα εἶδος πεζοῦ λόγου, πρωτότυπον καὶ σημαντικώτατον προῖον τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, διεμορφώθη ἡ ἐκκλησιαστικὴ ῥητορικὴ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἔργα ἀπαράμιλλα εἰς ἦθος καὶ ὕψος.

Ἡ μεγάλη ὁμως προσήλωσις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλωσσικὴν παράδοσιν ἐβλάψε τὴν παιδείαν, διότι ἡ διαφορὰ ὁμιλουμένης καὶ γραφομένης γλώσσης καθίστα ἀκατανόητα εἰς τοὺς πολλοὺς τὰ ἔργα τῶν σοφῶν. Ἐκτὸς τούτου ἡ μεγάλη αὐτῆ ἀρχαιομανία ἐμπόδισε νὰ δημιουργηθῆ εἰς τὸ βυζάντιον πρωτότυπος καὶ γνησία ἐθνικὴ φιλολογία.

Μόνον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς τέχνης ἐκαινοτόμησαν οἱ βυζαντινοὶ καὶ ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν πρωτότυπα καὶ θαυμάσια δείγματα μετὰ ἔμπνευσιν καὶ ἐκτέλεσιν ἰδιόζουσαν. Θεβαίως ἡ τέχνη αὐτῆ ἐπηρεάσθη ἀπὸ προϋπάρχοντα στοιχεῖα ἑλληνικὰ καὶ ἀνατολικὰ, ἀλλὰ ταχέως ἀπέκτησε ἰδικὸν τῆς χαρακτῆρα, εἰς τὸν ὁποῖον, ἐμμέσως μᾶλλον, ἀποφαίνεται ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ καλαισθησιὰ τῶν τεχνιτῶν.

Εἰς τὸ σύνολον τῆς ἡ πνευματικῆς ζωῆς τοῦ βυζαντίου εἶναι ἑλληνικὴ πνευματικὴ ζωὴ, ἡ ὁποία καθίστα τὸ Βυζάντιον μίαν νέαν Ἑλλάδα μετὰ τὴν πνευματικὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος. Μέσα εἰς τὴν βαρβαρότητα τῶν ἄλλων λαῶν τὸ ἑξελληνιζόμενον

Κράτος τῆς Ἀνατολῆς ἐξηκολούθει νά λατρεύη τό ὠραῖον εἰς τόν λόγον καί εἰς τὰς ἄλλας τέχνας, νά συνεχίζη ἕνα πολιτισμόν καί μίαν λαμπράν παράδοσιν. Ἐκφραστικώτατα χαρακτηρίζει τήν ἑλληνικότητα τοῦ βυζαντινοῦ πνεύματος ὁ Γερμανός ἱστορικός Ferd. Gregorovius λέγων: " Ἡ Κωνσταντινουπολις ὡς πόλις ἀπέβη ἡ ἀπαράμιλλος βασίλισσα τοῦ κόσμου. Ἠλαττώθη μὲν ὁ κοσμοπολιτικός χαρακτήρ, ἀλλ' ἐνισχύθη ἡ ἔθνικὴ αὐτῆς βάσις, ἡ ὁποία ἦτο κυρίως Ἑλληνική. Ὁ Ἰουστινιανός ἔκτισε τήν καθεδρικὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἀφιέρωσε τό θαυμάσιον ἐκεῖνο κτίσμα ὑπὸ ἑλληνικόν ὄνομα καί ἑλληνικὴν ἔννοιαν, εἰς τὴν ἀ γ ἱ - α ν τ ο ὦ © ε ο ὦ σ ο ο ἰ α ν".

I

Πρὸς ἔρευναν καί μελέτην.

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

A) Χαρακτήρ καί εἶδη τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας.

- α) Ἡ ἑλληνικότης τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας.
1. Ἡ ἑλληνικὴ μὀρφωσις τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων.
  2. Ἡ ἀπτική γλῶσσα ὄργανον τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας.
  3. Μίμησις τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν προτύπων εἰς ὄλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου.
  4. Διατήρησις τῆς ἀρχαίας παραδόσεως.
  5. Ἀναγραφή καί σχολιασμός χειρογράφων ἀρχαίων συγγραφέων.
  6. Ὁ θαυμασμός καί τό σέβας τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων πρὸς τ' ἀρχαῖα ἑλληνικά γράμματα.
- β) Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.
1. Ἡ μεταβαλλομένη μορφή τῆς ὀμιλουμένης γλώσσης.
  2. Ἡ ἕξομοίωσις μακρῶν καί βραχέων.
  3. Μεταβολή εἰς τὴν προφορὰν τῶν γραμμάτων.
  4. Μεταβολή εἰς τοὺς γραμματικούς τύπους.
  5. Ἀπλοποίησις τῆς γλώσσης καί ὀημιουργία τῆς σημερινῆς περίπου ὀμιλουμένης.
- γ) Ἡ γραφομένη γλῶσσα εἰς τὴν βυζαντινὴν λογοτεχνίαν.
1. Ἡ μεγάλη διαφορὰ ὀμιλουμένης καί γραφομένης.
  2. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἀπτικισμοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν συγγραφέων.
  3. Ἀποτελέσματα τῆς διαφορᾶς γραφομένης καί ὀμιλουμένης.
    - I) Ἡ χρησιμοποίησις ὑπὸ τῶν ὀυγγραφέων ζωντανῆς γλώσσης.
    - II) Τὰ ἔργα τῶν συγγραφέων ἀκατάληκτα εἰς τὸν λαόν.

- δ) Αίτιαι συντελέσασαι εἰς τὴν μὴ παραγωγὴν πρωτοτύπου βυζαντινῆς λογοτεχνίας.
- 1) Ὁ θεοκρατικὸς χαρακτήρ τοῦ κράτους ἀποκλείων πᾶν μὴ χριστιανικὸν (δράμα, φιλοσοφικὴν ἔρευναν κ. ἄ.).
  2. Ἡ ἔλλειψις ἐλευθέρας σκέψεως.
  3. Οἱ θρησκευτικοὶ ἀγῶνες.
  4. Οἱ ἀδιάκοποι πόλεμοι κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν.
  5. Ἡ μὴ χρησιμοποίησις τῆς ζωντανῆς γλώσσης.
  6. Ἡ προσήλωσις εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν.

ε) Αἱ πνευματικαὶ ἐκδηλώσεις τοῦ Βυζαντίου.

1. Ἰδιαίτεραι πνευματικαὶ ἐκδηλώσεις:

- I) Ἡ θεολογία.
- II) Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ῥητορικὴ.
- III) Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ποίησις.
- IV) Ἡ ὕμνογραφία.

2. Ἱστοριογραφία καὶ εἴδη αὐτῆς:

- I) Ἡ κυρίως ἱστορία.
- II) Ἡ χρονογραφία.
- III) Ἡ ἀγιολογία.
- IV) Τὸ ἔπος καὶ ἡ κοσμικὴ ποίησις.

3. Μυθιστόρημα.

B) Αἱ Ἰδιαίτεραι πνευματικαὶ ἐκδηλώσεις τοῦ Βυζαντίου.

α) Ἡ θεολογία.

1. Ἀνάγκη θεολογικῶν συγγραμμάτων πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐθνικῶν καὶ τῶν αἰρέσεων.
2. Χαρακτήρες τῆς χριστιανικῆς θεολογίας:
  - I) δημιουργικὸς καὶ πρωτότυπος,
  - II) ἀπολογητικὸς.
3. Ὁ Διαιών - χρυσοῦς αἰών - τῆς Χριστιανικῆς θεολογίας.
4. Οἱ Ν. Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας:
  - I) Βασίλειος ὁ Μέγας (330-379 μ.Χ.)
  - II) Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (330-390 μ.Χ.)
  - III) Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (347-407 μ.Χ.)
5. Καθορισμὸς τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας.
6. Βαθεῖα κλασικὴ μὀρφωσις τῶν Ν. Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.
7. Ἀνάγκη πειστικότητος καὶ πρὸς τοὺς αἰρετικούς καὶ πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἐθνικῆς θρησκείας.

β) Ἐθνικοὶ συγγραφεῖς.

1. Πρόμαχοι τῆς καταρρεούσης ἐθνικῆς θρησκείας.
2. Ὁ διευθυντὴς τῆς ἐθνικῆς σχολῆς τῆς Ἀντιοχείας Λιβάνιος (314-394 μ.Χ.).
3. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός, ὡς συγγραφεὺς καὶ

υπερασπιστής τῆς εἰδωλολατρείας (331-363).

4. Οἱ ἀπολογηταί τοῦ Χριστιανισμοῦ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς καί οἱ ἄλλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.
- γ) Ἐκκλησιαστική ῥητορική.
1. Ἀνάγκη ὀρμητικότητος καί εὐγλωττίας διὰ τούς ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας.
  2. Ἀκμή τῆς ῥητορικῆς.
  3. Ἐκκλησιαστικοί ῥήτορες.
- δ) Ἡ ἐκκλησιαστική ποίησις.
1. Ἡ ποίησις εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς θρησκείας.
  2. Ἐμπνευσις ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀπὸ τὰς δογματικὰς συζητήσεις καί ἀπὸ τὸν βίον τῶν μαρτύρων.
  3. Μίμησις τῆς ἀρχαίας ποιήσεως (διατήρησις τῆς προσοδίας) κατὰ τούς πρώτους αἰῶνας.
  4. Χρῆσις τῶν ἀρχαίων μέτρων χωρὶς διάκρισιν μακρῶν καί βραχέων.
- ε) Ἡ ὕμνογραφία.
1. Ἐγκατάλειψις τῆς προσοδίας καί δημιουργία τοῦ ὁ μ ν ο υ με νέον μετρικὸν σύστημα (ἀριθμὸς συλλαβῶν).
  2. Ὁ ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ὸ ς ὅ μ ν ο ς καθαρὸν δημιούργημα τοῦ βυζαντινοῦ πνεύματος.
  3. Σύνθεσις τοῦ ὕμνου:
    - I) Προῖμιον
    - II) Στροφαί
    - III) Ἐπωδή
  4. Μουσική τοῦ ὕμνου.
  5. Μεγάλοι ὕμνοδοί ἢ μελωδοί.
    - I) Ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός
    - II) Ὁ Ρωμανός ὁ Μελωδός
    - III) Ὁ Πατριάρχης Σέργιος, κ.ἄ.

Γ) Ἡ Ἱστοριογραφία καί τὰ εἶδη αὐτῆς.

- α) Θέμα, ὕφος καί μέθοδος τῆς κυρίως ἱστορίας.
1. Οἱ πολεμικοὶ ἀγῶνες τοῦ Βυζαντίου ὡς θέμα τῆς ἱστορίας.
  2. Πηγαί ἱστορικαί: τὰ σύγχρονα γεγονότα, τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, οἱ λόγοι κ.ἄ.
  3. Πρότυπα ὕφους ἱστορικοῦ: τὰ κλασσικά ἱστορικὰ συγγράμματα.
  4. Τινές ἱστορικοὶ γράφουν γενικὴν ἱστορίαν καί ἄλλοι μίαν μόνον περιόδου.
  5. Ἱστορικοὶ τῆς περιόδου ταύτης
    - I) Πρωκόπιος ὁ Καισαρεύς (+562), ἱστορικὸς τοῦ Ἰουστινιανοῦ.
    - II) Ἀγαθίας καί Μένανδρος (διαδόχων τοῦ Ἰουστινιανοῦ).
    - III) Ὁ Θεοφύλακτος (τοῦ Μαυρικίου), κ.ἄ.

- β) Χρονογραφία.
 1. Θέμα: Γενική ιστορία από κτίσεως κόσμου μέχρι τῆς ἐποχῆς.
 2. Γλῶσσα λαϊκή.
 3. Ἀνακρίβεια περί γεγονότα.
- γ) "Ἄλλαι πηγαί διά τήν γνῶσιν τοῦ δημοσίου καί ἰδιω-
 τικοῦ βίου τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐγράφησαν.
 1. Βίοι τῶν ἀγίων (Συναξάρια).
 2. Πρακτικά τῶν Ἱερῶν Συνόδων.
 3. Ἐπιστολογραφίαι.
- δ) Τό ἔπος ἢ ἡ "Θύραθεν ποίησις".
 1. Τό βυζαντινόν ἔπος κατά τόν ἀρχαῖον τρόπον.
 2. Γεώργιος Πισίδης, ὁ ὕμνητής τοῦ Ἡρακλείου (ἢ Ἡρακλειᾶς).
- Δ) Τό μυθιστόρημα.
 α) Μορφή καί σκοπός τοῦ μυθιστορήματος.
 1. Νέον λογοτεχνικόν εἶδος.
 2. Θέμα: Ἱεριπέτεια φανταστικά ἢ συμβάντα ἐκ τῆς συγχρόνου ζωῆς.
 3. Σκοπός τοῦ μυθιστορήματος: ἡ ἠθικοποίησις.
 4. Μακρά καί ἀνούσια συνήθως κατασκευάσματα.
 5. Μυθιστοριογράφοι ἄξιοι λόγου καί μέ λόγιον ὕφος:
     I) Ἡλιόδωρος (Τά Αἰθιοπικά)
     II) Λόγγος.

Α Ι Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Α Ι

- A) Θετικά ἐπιστήμαι.
 1. Οὐδεμία σπουδαία ἐξέλιξις. Βάσις αὐτῶν ἡ Ἀλεξανδρινή ἐπιστήμη τοῦ 3ου καί 2ου π.Χ. αἰῶνος.
 2. Εἰς τήν Ἱατρικήν: Ὁ Ἱπποκράτης καί ὁ Γαληνός.
 3. Εἰς τά Μαθηματικά καί Ἀστρονομίαν: ἡ Ἀλεξανδρινή παράδοσις Εὐκλείδου καί Ἀριστάρχου.
 4. Εἰς τήν Γεωγραφίαν: ὁ Πτολεμαῖος
 5. Ὁ ἐπί Ἰουστινιανοῦ Κοσμάς ὁ Ἰνδικοπλεύστης.
- B) Θεωρητικά ἐπιστήμαι.
 1. Θεολογία: ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν κατά τοὺς βυζαντινοὺς.
 2. Φιλοσοφία: Θεραπεινίς τῆς Θεολογίας. Βάσις κατά τήν ἐποχὴν ταύτην ὁ Πλάτων.
 3. Νομική: Οὐσιώδεις μεταβολαί εἰς τό δίκαιον, λόγῳ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Η Π Α Ι Δ Ε Ι Α

- A) Τό ἐκπαιδευτικόν σύστημα εἰς τό βυζάντιον.
 α) Ἡ λαϊκή ἐκπαίδευσις.

1. Σχολεία μοναστηριακά
  2. Ἐκκλησιαστική μορφή τῆς κλασικῆς ἐκπαιδεύσεως.
  3. Περιορισμός εἰς τὴν σκέψιν.
  4. Στέρξεις τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν διὰ τὸ ἀπόσιτον τῆς γραφομένης γλώσσης.
- β) Ἡ ἑλληνική παιδεία εἰς τὰς ἀνωτέρας σχολάς.
1. Αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαὶ τῶν Ἀθηνῶν.
  2. Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανδιδακτήριον.
  3. Τὸνῶσις τῶν σχολῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀνατολῆς, μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἄλλων φιλοσοφικῶν σχολῶν.
- γ) Σχέσεις κλασικῆς παιδείας καὶ χριστιανισμοῦ.
1. Σπουδαί τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἔθνικὰς φιλοσοφικὰς σχολάς.
  2. Ἡ σύστασις τοῦ Μ. Βασιλείου πρὸς τοὺς νέους νὰ μελετοῦν τ' ἀρχαῖα συγγράμματα.

Η Τ Ε Χ Ν Η

A) Δημιουργία πρωτοτύπου βυζαντινῆς τέχνης.

- α) Παράγοντες:
1. Ἡ θρησκεία (ἡ νέα θρησκεία δὲν προσαρμόζεται μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς κλασικῆς τέχνης).
  2. Ἡ νέα ὀργάνωσις τοῦ θεοκρατικοῦ κράτους τῆς ἑλληνικῆς ἀνατολῆς.
  3. Ὁ βίος εἰς τὴν νέαν πρωτεύουσαν τῆς Αὐτοκρατορίας.
- β) Συγχώνευσις διαφόρων στοιχείων εἰς τὴν Βυζαντινὴν τέχνην.
1. Ὁ ἐπικρατήσας χριστιανισμός, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου ἐτέθη ἡ τέχνη.
  2. Ὁ Ἑλληνισμός μετὰ κέντρα τέχνης τὰς ἑλληνιστικὰς πόλεις Ἀλεξάνδρειαν, Ἀντιόχειαν, Ἐφεσον, κ. ἄ.
  3. Ἡ Ἀνατολή, ἥτις συνεισέφερε διάφορα ἀνατολικά στοιχεῖα (Συρία, Μεσοποταμία, Ἀρμενία, Ἰράν).
- γ) Διαίρεσις τῆς βυζαντινῆς τέχνης.
1. Ἡ ἀρχαία χριστιανική τέχνη (μέχρι τοῦ Θ' αἰῶνος).
  2. Ἡ κυρίως βυζαντινὴ τέχνη (ἀπὸ τοῦ Θ-ΙΕ αἰῶνος).
  3. Ἡ μεταβυζαντινὴ τέχνη, μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ὑπὸ τῶν Τούρκων.
- δ) Ἐξέλιξις τῆς χριστιανικῆς ἢ βυζαντινῆς τέχνης.
1. Ἡ πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχέγονος χριστιανική τέχνη.
  2. Μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν τέχνην λόγῳ ἐπικρατήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου.
  3. Ἀκμὴ τῆς χριστιανικῆς τέχνης κατὰ τὸν ΣΤ' (τὸν χρυσοῦν) αἰῶνα.
  4. Ἡ Κωνσταντίνου πόλις ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κέντρον δημιουργίας καὶ διαμορφώσεως τῆς Βυζαντινῆς τέχνης.

β) Ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ

- α) Χῶροι συγκέντρωσεως πρὸς λατρείαν κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικούς αἰῶνας.
1. Αἱ κατακόμβαι.
  2. Ἰδιωτικοὶ οἶκοι (ἐκκλησίαι).
- β) Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ τύπου τῶν δημοσίων (βασιλικῶν) ρωμαϊκῶν κτιρίων διὰ ναοῦς.
1. Προέλευσις τῆς βασιλικῆς.
  2. Σχῆμα αὐτῆς.
  3. Μέρη τῆς βασιλικῆς.
    - I) Κόγχη ἐν τῷ ἱερῷ βήματι.
    - II) Κυρίως ναὸς μέστος καὶ κλίτη.
    - III) Νάρθηξ.
    - IV) Αἶθριον, ἐν τῷ ὑπαίθρῳ.
  4. Βασιλικαὶ ἐν Ἑλλάδι (Ἅγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης κ.ἄ.).
  5. Βασιλικαὶ ἐν ἁγίων/πόλει, ἐν Ραβέννῃ (Ἅγ. Ἀπολλινάριος) ἐν Ρώμῃ κ.ἄ.
- γ) Δημιουργία νέου τύπου ναοῦ, βασιλικῆς μετὰ τροῦλλου, κατὰ τὸν ΣΤ' αἰῶνα.
1. Βάσις τοῦ νέου τύπου ἡ στήρηξις τροῦλλου (κυκλικοῦ θόλου) εἰκονίζοντος τὸν οὐρανὸν εἰς τὸ μέσον τῆς βασιλικῆς ἐπὶ τετραγώνου ὀρθογωνίου ἐπιφανείας.
  2. Ἰδιαίτερα στηρίγματα τοῦ τροῦλλου = τέσσαρες πεσσοί (κτιστοὶ τετράγωνοι κίονες), συνδεόμενοι διὰ τεσσάρων τόξων.
  3. Σχηματισμὸς τεσσάρων σφαιρικῶν τριγώνων (pendentifs) πληρούντων τὰς μεταξύ τῶν τεσσάρων τόξων γωνίας.
  4. Σχηματισμὸς ἐπὶ τοῦ ἑκατέρωθεν τοῦ τροῦλλου χώρου (ὑπολοίπου μέρους τῆς στέγης τῆς βασιλικῆς) πρὸς Α. (ἱερὸν βῆμα) καὶ Δ. εἰσόδου τοῦ κυρίως ναοῦ) ἡμιόλιων καὶ κογχῶν.
  5. Μετατροπὴ τῶν παρὶ τὸν τροῦλλον πλαγίων κλιτῶν εἰς καμάρας, λόγῳ ὠθήσεων τοῦ τροῦλλου.
  6. κατασκευὴ πατωμάτων (γυναικωνίται) εἰς τὰ πλαγία κλίτη (καμάρας) στηριζομένων ἐπὶ κίωνων μέσφαιρικά τόξα.
  7. Ἐπικράτησις καμπύλων γραμμῶν ἐν συνδυασμῷ μέτῳ εὐθείας.
  8. Ἡ δημιουργία τοῦ νέου τύπου τοῦ βυζαντινοῦ ναοῦ χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ.
- δ) Ἡ Ἀγία Σοφία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σταθμὸς εἰς τὴν βυζαντινὴν ἀρχιτεκτονικὴν.
1. Ἡ Ἀγία Σοφία ὡς τέλειος τύπος βυζαντινοῦ ναοῦ βασιλικῆς μετὰ τροῦλλου.
  2. Ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ (532-537 μ.Χ.).
  3. Τὸ μεγαλοπρεπέστερον μνημεῖον τῆς βυζαντινῆς καὶ παγκοσμίου τέχνης.
  4. Ὁ πλοῦτος τοῦ ὑλικοῦ (πολύχρωμα μάρμαρα κ.λ.π.).

- 5. Ἡ πλουσία γλυπτική, ζωγραφική καὶ ἄλλη διακόσμησις.
- 6. Ἀρμονικός συνδυασμός χρωμάτων, γραμμῶν καὶ διαστάσεων.
- 7. Κίνησις τῶν γραμμῶν πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις.
- 8. Ἀρχιτέκτονες τοῦ ναοῦ: Ἀνθέμιος καὶ Ἰσίδωρος.

- ε) Περαιτέρω ἐξέλιξις τοῦ νέου ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ εἰς στυρικόν ναόν μέπεντε τρούλλους.
- 1. Τοποθέτησις μικροτέρων τρούλλων εἰς τὰς ἑκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ τρούλλου κεραίας.
  - 2. Ναός Ἀγίων Ἀποστόλων ἐν Κωνσταντίνου πόλει (Μαυσωλεῖον αὐτοκρατόρων Βυζαντίου).

- στ) Κύριοι χαρακτήρες τῶν βυζαντινῶν ναῶν.
- 1. Ἀρμονία ἐσωτερική καὶ ἐξωτερική.
  - 2. Εὐρυχωρία ἐσωτερική.
  - 3. Ἄφθονος φωτισμός ἐκ τῶν λοβῶν τῶν παραθύρων (μόνος ὁ θόλος τῆς Ἀγίας Σοφίας εἶχεν 100 παράθυρα).
  - 4. Θαυμαστή ἐλαφρότης ἐπιτυγχανομένη διὰ τῆς ποικιλίας τῶν γραμμῶν (εὐθειῶν, καμπύλων, θόλων κλπ.).

- ζ) Ἡ κοσμική ἀρχιτεκτονική.
- 1. Τό συγκρότημα τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου μετὰ πολλῶν κτιρίων.
  - 2. Δεξαμενὰ ἄνοικταί ἐν ὑπαίθρῳ.
  - 3. Κινστέρνα ἡ δηλ. ὑπόγειοι δεξαμεναὶ στηριζόμεναι μέ πολλοὺς κίονας. (Βασιλικὴ κινστέρνα Κ/πόλεως κ.ἄ.).
  - 4. Ὀχυρώσεις πόλεων.
  - 5. Ἰδιωτικαὶ οἰκίαι κ.ἄ.

Γ) Ἡ Γλυπτική.

- α) Ἡ ἀνδριαντοποιΐα εἰς τὴν Βυζαντινὴν τέχνην
- 1. Ἀχρήστευσις τῆς ἀνδριαντοποιΐας.
    - I) λόγῳ τῆς στενῆς σχέσεως αὐτῆς μέ τὴν εἰδωλολατρείαν,
    - II) Τό ἰδανικόν τοῦ ὡραίου τοῦ σώματος κατηργήθη ὑπὸ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου.
  - 2. Περιωρισμένη χρήσις ὀλογλύφων ἀγαλμάτων.
    - I) Εἰς τοὺς παλαιοχριστιανικοὺς χρόνους ὡς συμβολικὰ ἀγάλματα.
    - II) Ἐπί τάφων
    - III) ἀγάλματα αὐτοκρατόρων.

- β) Ἀνάγλυφα ἐπί μαρμάρου.
- 1. Θέματα ἱερῶν προσώπων, σκηνῶν κ.ἄ.
  - 2. Τελείως ἐπιπεδόγλυφα
  - 3. Ἀσθενὴς ἀνάγλυφος παράστασις

- γ) Ἀνάπτυξις τῆς διακοσμητικῆς γλυπτικῆς.
- 1. Ἡ γλυπτικὴ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς
  - 2. Γλυπτὰ μέρη τῶν κτιρίων:

5. Ἡ πλουσία γλυπτική, ζωγραφική καὶ ἄλλη διακό-
 σμησις. (74)
6. Ἀρμονικός συνδυασμός χρωμάτων, γραμμῶν καὶ
 διαστάσεων.
7. Κίνησις τῶν γραμμῶν πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις.
8. Ἀρχιτέκτονες τοῦ ναοῦ: Ἀνθέμιος καὶ Ἰσίδωρος.

- ε) Περαιτέρω ἐξέλιξις τοῦ νέου ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ
 εἰς σ τ α υ ρ ι κ ὸ ν ν α ὸ ν μέ πέντε τρούλλους.
- I. Τοποθέτησις μικροτέρων τρούλλων εἰς τὰς ἐκατέ-
 ρωθεν τοῦ κεντρικοῦ τρούλλου κεραίας.
2. Ναός Ἀγίων Ἀποστόλων ἐν Κωνσταντίνου πόλει
 (Μαυσωλεῖον αὐτοκρατόρων Βυζαντίου).

- στ) Κύριοι χαρακτήρες τῶν βυζαντινῶν ναῶν.
- I. Ἀρμονία ἐσωτερική καὶ ἐξωτερική.
2. Εὐρυχωρία ἐσωτερική.
3. Ἄφθονος φωτισμός ἐκ τῶν λ ο β ῶ τ ῶ ν παραθύρων
 (μόνος ὁ θόλος τῆς Ἁγίας Σοφίας εἶχεν 100 παρά-
 θυρα).
4. Θαυμαστή ἐλαφρότης ἐπιτυγχανομένη διὰ τῆς ποικι-
 λίας τῶν γραμμῶν (εὐθειῶν, καμπύλων, θόλων κλπ.).

- ζ) Ἡ κοσμική ἀρχιτεκτονική.
- I. Τὸ συγκρότημα τοῦ Ἰ ε ρ ο ῦ Παλατίου
 μετὰ πολλῶν κτιρίων.
2. Δ ε ξ α μ ε ν α ἰ ἀνοικταί ἐν ὑπαίθρῳ.
3. Κ ι ν σ τ ἔ ρ ν α ἰ δηλ. ὑπόγειοι δεξαμεναί
 στηριζόμεναι μέ πολλοὺς κίονας. (Βασιλική κινστέρ-
 να Κ/πόλεως κ.ἄ.).
4. Ὁ χ υ ρ ῶ σ ε ι ς πόλεων.
5. Ἰ δ ι ῶ τ ι κ α ἰ οἰκίαι
 κ.ἄ.

Γ) Ἡ Γ λ υ π τ ι κ ῆ.

- α) Ἡ ἀνδριαντοποιία εἰς τὴν Βυζαντινὴν τέχνην
- I. Ἀχρηστευσις τῆς ἀνδριαντοποιίας.
- I) λόγῳ τῆς στενῆς σχέσεως αὐτῆς μέ τὴν εἰδω-
 λολατρείαν,
- II) Τὸ ἰδανικόν τοῦ ὡραίου τοῦ σώματος κατηργήθη
 ὑπὸ τοῦ ἀδκητικοῦ βίου.
2. Περιωρισμένη χρήσις ὀλογλύφων ἀγαλμάτων.
- I) Εἰς τοὺς παλαιοχριστιανικοὺς χρόνους ὡς
 συμβολικά ἀγάλματα.
- II) Ἐπί τάφων
- III) ἀγάλματα αὐτοκρατόρων.
- β) Ἀνάγλυφα ἐπί μαρμάρου.
- I. Θέματα ἱερῶν προσώπων, σκηνῶν κ.ἄ.
2. Τελείως ἐπιπεδόγλυφα
3. Ἀσθενῆς ἀνάγλυφος παράστασις
- γ) Ἀνάπτυξις τῆς διακοσμητικῆς γλυπτικῆς.
- I. Ἡ γλυπτική ὡς συμπλήρωμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς
2. Γλυπτὰ μέρη τῶν κτιρίων:

- I) κιονόκρανα
- II) ἐπιστύλια
- III) γεῖσα
- IV) μέτωπα τόξων
- V) πλαίσια παραθύρων, θυρῶν κ.λ.

- 3) Γλυπτά ἐντός τοῦ ναοῦ:
- I) τέμπλα ναῶν καὶ θωράκια αὐτῶν.
  - II) ἄμβωνες
  - III) κιβώρια

δ) Θέματα (motifs) γλυπτικής.

1. Εἰς τὰ κιονόκρανα:
  - I) κατ' ἄρχάς κορινθιακός καὶ ἰωνικός ρυθμός.
  - II) Διαμόρφωσις νέων τύπων κιονοκράνων, κοσμουμένων διὰ σταυροῦ κ.λ.
2. Εἰς τὴν διακοσμητικὴν :
  - I) χρησιμοποίησις ἑλληνικῶν θεμάτων (κυμάτια, ἀνθέμια, ἰστράγαλοι, ἰδίως ἡ ἄκανθος κ.λ.
  - II) ἰνατολικά θέματα (φυτικά καὶ ζωόμορφοι διακοσμήσεις, ἕλικες κ.λ.).
  - III) Ὁ σταυρός, ὡς διακόσμησις ἐν μέσῳ φύλλων ἄκάνθου.

Δ) Ἡ Ζωγραφικὴ.

- α) Ἡ θέσις τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην.
1. Αἱ εἰκόνες ὡς ὁρατός συμβολισμός τῆς θρησκείας καὶ τῶν δογμάτων αὐτῆς.
  2. Παρίστιασις τῶν προσώπων τῆς θρησκείας.
  3. Συμπλήρωσις τῶν ἱερῶν κειμένων μὲ εἰκόνας (μικρογραφίας).
- β) Οἱ δύο διαδοχικοὶ χαρακτῆρες τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς.
1. Ὁ συμβολικός χαρακτήρ εἰς τὴν ζωγραφικὴν (κατακόμβαι).
  2. Ὁ ἱστορικός χαρακτήρ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανισμοῦ.
- γ) Συντελεσταί εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς.
1. Ἡ ἑλληνιστικὴ παράδοσις εἰς τὰς χώρας τὰς ἐμποτισμένας μὲ ἑλληνικὴν τέχνην (Κων/πολιν, Θεσσαλονίκη, Ραβέναν κ.λ.):
    - I) Ἐκλεπτυσμένη καὶ ἐξειλιγμένη ζωγραφικὴ.
    - II) θέματα ἑλληνικά (Ἄνθη, τοπία, προσωποποιήσεις, κ.λ.).
  2. Ἡ ἀνατολικὴ παράδοσις εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς (Συρία, Αἴγυπτος κ.λ.).
    - I) Ἀδστηραὶ ἱερατικαὶ μορφαί.
    - II) Ἐλλειψίς προοπτικοῦ βάθους.
    - III) Γραμμικός ρυθμός.
    - IV) Συμμετρικαὶ συνθέσεις.
  3. Συνένωσις τῶν ἑλληνιστικῶν καὶ ἀνατολικῶν στοι-

χείων (ΕΙ αἶθνα) καί δημιουργία τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς.

- δ) Ὁ χαρακτήρ τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς.
1. Βιθμισαία ἐπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως καί κυριαρχία τῆς παραδόσεως τῆς ἀνατολῆς (σχηματοποιήσις = stylisation).
  2. Ἐπίδρασις τῆς ὀρθοσκευτικῆς ἀστηρότητας καί τοῦ ἐσκητισμοῦ.
  3. Ἐλλειψίς ἐλευθερίας καί ἀτομικότητος εἰς τὸν καλλιτέχνην.
  4. Ἐπικράτησις τοῦ διακοσμητικοῦ μέρους.
- ε) Τά ψηφιδωτὰ ἢ μωσαϊκὰ
1. Τὰ πολυτελῆ μωσαϊκὰ τῆς ΣΤΙ ἑκατονταετηρίδος, δημιουργήματα τοῦ "χρυσοῦ αἵθνος" τῆς βυζαντινῆς τέχνης.
  2. Βασιλική ἐπισημότης, ἀνατολική πολυτέλεια καί λαμπρά ἁρμονία χρωμάτων.
  3. Μωσαϊκὰ τοῦ χρυσοῦ αἵθνος τῆς βυζαντινῆς τέχνης.
    - I) Ραβένα (Ἁγίου Ἀπολλιναρίου).
    - II) Θεσσαλονίκη (Ἁγίου Δημητρίου) κ.λ.

Ι Ι

Ἑρωτήσεις

1. Ποῖα δεδομένα ἐποδεικνύουν τὴν ἑλληνικότητα τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας;
2. Ποία ἡ μορφή τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην;
3. Ὑπῆρχε διαφορά ὁμιλουμένης καί γραφομένης; Ποῖα ἀποτελέσματα εἶχεν ἡ διαφορά αὕτη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ γραπτοῦ λόγου;
4. Τὸ βυζάντιον παρήγαγε πρωτότυπον λογοτεχνίαν;
5. Ποίας ἰδιαιτέρας πνευματικῆς ἐκδηλώσεις ἔχει νὰ παρουσιάσῃ τὸ βυζάντιον καί ἵπὸ ποῦ προήλθον αὗται;
6. Διατί ἐδημιουργήθη ἡ θεολογία εἰς τὸ βυζάντιον; Ποῖοι οἱ χαρακτήρες αὐτῆς;
7. Διατί ὁ Δι αἰὼν ὀνομάζεται "χρυσοῦς αἰὼν" τῆς χριστιανικῆς θεολογίας;
8. Ἀναφέρατε ἐν ὀλίγοις τινὰ περὶ τῶν Μ. Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.
9. Τί χαρακτηρίζει τοὺς Μ. Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν μόρφωσιν; Ποῖα συμπέρισματα συνάγετε ἐκ τούτου;
10. Ἐκτὸς τῶν χριστιανῶν συγγραφέων ποῖοι ἄλλοι συγγραφεῖς διακρίβουν κατὰ τὸν Δι αἶθνα καί διατί;
11. Τί χαρακτηρίζει τὴν ἠστορικὴν τῶν χρόνων τούτων;

12. Ἡ ποίησις ποίαν θέσιν κατέχει, πόθεν ἐμπνέεται καί ποίαν τεχνικήν ἀκολουθεῖ;
13. Ποῖον πρωτότυπον δημιουργήμα τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας ἔχομεν κατά τήν ἐποχήν αὐτήν σχετικόν μέ τήν ποίησιν; Ποία ἡ σύνθεσις αὐτοῦ καί ποῖοι προήγαγον τό εἶδος τοῦτο;
14. Διατί ἡ ἱστοριογραφία ἰκμάζει εἰς τό Βυζάντιον; Ποῖον τό ὕφος καί ἡ μέθοδος ταύτης;
15. Δύνασθε ν' ἀναφέρετε ἱστορικούς τινας τῆς περιόδου ταύτης;
16. Ἐκτός τῆς κυρίας ἱστοριογραφίας ποῖα ἄλλα εἶδη πεζοῦ λόγου ὑπάρχουν σχετιζόμενα μέ τήν ἱστορίαν;
17. Ποῖα ἔργα γραφέντα κατά τούς χρόνους τούτους, μάς βοηθοῦν διά τήν γνώσιν τοῦ δημοσίου καί ἰδιωτικοῦ βίου τῶν χρόνων τούτων;
18. Πότε ἐμφανίζεται τό μυθιστόρημα καί ποία ἡ μορφή καί ὁ σκοπός αὐτοῦ;
19. Ποῖος ὁ βαθμός ἀναπτύξεως α) τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καί β) τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν;
20. Ποία ἦτο ἡ ὀργάνωσις τῆς λαϊκῆς παιδείας εἰς τό Βυζάντιον;
21. Ὑπῆρχεν ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις εἰς τό Βυζάντιον; Πῶς ἦτο αὕτη ὀργανωμένη;
22. Ποία ἦτο ἡ θέσις τῆς κλασικῆς παιδείας ἔναντι τοῦ χριστιανισμοῦ;
23. Ποῖοι παράγοντες ἐδημιούργησαν τήν βυζαντινήν τέχνην;
24. Ποῖα καλλιτεχνικά στοιχεῖα συνεχωνεύθησαν εἰς τήν βυζαντινήν τέχνην; Ἀναπτύξατε τήν συμβολήν ἐκάστου.
25. Ποῖαι αἱ χαρακτηριστικαί περίοδοι τῆς βυζαντινῆς τέχνης;
26. Ποίαν ἐξέλιξιν ἠκολούθησεν ἡ χριστιανική τέχνη ἀπό τῆς ἐμφανίσεώς της μέχρι καί τοῦ ΣΤ' αἰῶνος; Ἐπί τίνος αὐτοκράτορος καί εἰς ποῖον κέντρον διεμορφώθη ὀριστικῶς αὕτη;
27. Ποῖοι χώροι ἐχρησιμοποιήθησαν πρός λατρείαν κατά τούς πρό καί μετά τήν ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνους;
28. Ποία ἡ προέλευσις, τό σχῆμα καί τά μέρη τῆς βασιλικῆς; Ποίας βασιλικῆς γνωρίζετε ἐν Ἑλλάδι καί ἀλλαχοῦ;
29. Ποῖος νέος τύπος βυζαντινοῦ ναοῦ διαμορφοῦται κατά τόν ΣΤ' αἰῶνα;
30. Ποῖα τά βασικά συστατικά τοῦ δημιουργηθέντος νέου τύπου ναοῦ;

31. Πότε εκτίσθη ή 'Αγία Σοφία και ποία ή σημασία αυτής διά τήν βυζαντινήν τέχνην;
32. Τί κάμνει τήν 'Αγίαν Σοφίαν σπουδαϊον μνημεϊον τέχνης;
33. "Εχομεν περαιτέρω εξέλιξιν τοῦ νέου ἀρχιτεκτονικοῦ ῥυθμοῦ;
34. Ποῖοι οἱ κύριοι χαρακτήρες τῶν βυζαντινῶν ναῶν;
35. 'Εκτός τῆς θρησκευτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ποῖα ἄλλα κτίρια ἔχομεν τῆς κοσμικῆς ἀρχιτεκτονικῆς;
36. Ποίαν θέσιν κατέχει ή ἀνδριαντοποιία εἰς τήν βυζαντινήν τέχνην και διατί;
37. Πόσων εἰδῶν ἀνάγλυφα ἐπί μαρμάρου ἔχομεν;
38. Ποίαν ὑπηρεσίαν προσέφερον ή γλυπτική εἰς τήν ἀρχιτεκτονικήν; Ποῖα γλυπτά μέρη τῶν κτιρίων ἔχομεν και ἄλλα ποῖα γλυπτά ἐντός τοῦ ναοῦ;
39. Ποῖα θέματα (μοτίβα) μεταχειρίζεται ή γλυπτική α) εἰς τὰ κιόνόκρανα και β) εἰς τήν διακόσμησιν;
40. Διατί ή ζωγραφική κατέλαβεν εἰς τόν χριστιανισμόν ἰδιαιτέραν θέσιν;
41. 'Από τῆς ἐποχῆς πού ἐνεφανίσθη ὁ χριστιανισμός μέχρι τῆς ἐποχῆς πού μελετῶμεν ποίους χαρακτήρας ἔλαβεν ή ζωγραφική;
42. Ποῖα εἶναι τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν εἰς τήν δημιουργίαν τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς;
43. Ποῖος ὁ χαρακτήρ τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς;
44. Ποῖον τεχνικόν εἶδος τῆς ζωγραφικῆς ἐπικρατεῖ κατά τόν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς βυζαντινῆς τέχνης; 'Αναφέρατε μερικά μνημεῖα.

I I I

A) Π Η Γ Α Ι

a) Λογοτεχνία

1. Τά ἔργα τῶν Πατέρων τῆς 'Εκκλησίας (βλέπε I7ην ἐνότητα)
2. Τά σωζόμενα ἔργα τῶν ποιητῶν:
  - I) τῆς 'Εκκλησιαστικῆς ποιήσεως
  - II) τῆς ἐθνικῆς ποιήσεως
3. Τά σωζόμενα ἔργα τῆς πεζογραφίας:
  - I) 'Ιστορίας
  - II) Χρονογραφίας.
  - III) Φιλοσοφικά
  - IV) 'Επιστημονικά, κ.ἄ.

4. Αἱ εἰχαί, οἱ ὕμνοι κ.λ.π. κείμενα τῆς θείας λειτουργίας, τὰ μέχρι σήμερον χρησιμοποιούμενα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας μας.
5. Αἱ ἐπιγραφαί.

β) Τέχνη.

1. Τὰ διάφορα κατὰ χώραν μνημεῖα (ναοὶ κ.ἄ.).
2. Τὰ ἐν τοῖς μουσείοις σωζόμενα.
3. Αἱ τοιχογραφίαι καὶ τὰ ψηφιδωτά.
4. Ἔργα συγγραφέων περὶ τέχνης:
  - I) Προκοπίου Καισαρέως: Περί τῶν τοῦ δεσπότου Ἰουστινιανοῦ κτισμάτων.
  - II) Παύλου Σιλενταρίου: Ἐκφρασις τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας.

β) ΠΑΡΑΠΟΜΙΑΙ ΠΡΟΣ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗΝ ΜΕΛΕΤΗΝ:

1. Ἀδαμαντίου Ἀδ. : Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (1923).
2. Βραχνοῦ Ν.Ι. : Ἱστορία Βυζαντινῆ (1928).
3. Λαζάρου-Θεοδωρίδου: Ἱστορία Ρωμαϊκῆ καὶ Βυζαντινῆ (1933) σ. 151-175.
4. Μ. Ἐγκυκλοπαιδεία: Τόμος Ἑλλάς, σ. 892-897, 919-924.
5. " " " " " Ζ. λ. Βυζάντιον, 892-897, 900-911.
6. Ἐγκυκλ. Λεξικόν : " 3ος λ. Βυζάντιον, σ. 625-634.
7. Ἐκδ. Ἐλευθερουδάκη: Παγκόσμιος Ἱστορία τόμ. Β. σ. 321-336.
8. Ἐσσελιγκ Δ.Κ. : Βυζάντιον καὶ Βυζ. πολιτισμὸς; Βιβλ. Α, κεφ. Β.
9. Ντήλ Καρ. (μ/ψ Καψαμπέλη) : Ἱστορία τοῦ Βυζ. κράτους.

γ) ΕΚΤΕΝΕΣΤΕΡΑ

1. Diehl Ch. et Marçais G. : Histoire du Moyen Age, tom. III, p. 113-119.
2. Vassiliev A.: History of Byzantine Empire, vol. I, pp. 145-159
216-232, 279-284.
3. " " : Histoire de l'Empire Byzantin, vol. I, p. 149-169
235-255, 304-311.
4. Bury J.B. : History of the later Roman Empire, vol. I, p. 310-330,
vol. II, p. 40-54, 175, 194, 254-257.
5. Cambridge Mediaeval History: vol. IV, Ch. Byzantine Civilization.

Δ) ΕΙΔΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

α) Λογοτεχνία.

1. Κ. Κρουμβίχερ: Τρίτομος Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας (μ/ψ Γ. Σωτηριάδου). Βλ. εἰσαγωγὴν διὰ γενικά:
2. Κυριακοῦ Δ.: Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Τόμ. Α, κεφ. ἄ.
3. Κρίστ: Ἱστορία Ἑλλ. Λογοτεχνίας (μ/ψ Κώνστα) τόμ. Β. σ. 830-882 (διὰ Δι αἰῶνα μόνον)
4. Μιστριώτου Γ: Ἑλληνικὴ Γραμματολογία.
5. Γαρδίκια Γ. :
6. Σάθα Κωνστ. : Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη.
7. Καρολίδου Π. (Ἐκδ. Συλλόγου Ὁφελ. Βιβλίων): Τὰ Ἑλληνικά Γράμματα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ.
8. Κουμιτσοπούλου Δ.: Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ῥητορεία.

β) Τέχνη.

1. Μαυρογιάννη Γ. : Βυζαντινή τέχνη καί Βυζαντινοί καλλιτέχναι (1893).
2. Κωνσταντοπούλου Κ. : Ιστορία τῆς Βυζαντινῆς τέχνης (1902) (μέχρι Ἰουστινιανοῦ).
3. Γ.Σωτηρίου : Πηγαί καί οὐσία τῆς Χριστιανικῆς τέχνης (ἐν ἑπετηρίδι Θεολ.Σχολῆς, 1925, σ.281-302).
4. " " : Ὁ Χριστός ἐν τῇ τέχνῃ (1914).
5. " " : Ὁδηγός Βυζαντινοῦ Μουσείου σ.14-17, 69-71, 131-132 (κεφ.περί γλυπτικῆς, ζωγραφικῆς).
6. " " : Ἄρθρον περί τέχνης ἐν Ἐγκυκλοπ.Λεξικῷ Τόμ.3. λέξ. "Βυζάντιον" σ.627-634.
7. O.Dalton : Byzantine Art and Archaeology (Oxf.1911)
8. " " : East Christian Art (Oxf. 1925).
9. Rice D. T. : Byzantine Art (1935)
10. Ch.Diehl : Manuel d' Art Byzantin (Vol.L-II) 1926.
11. Ch.Diehl : L'Art Chretien primitif et l'Art Byzantin.
12. Brehier L. : L'Art Byzantin (1924)
13. Grabard And.: La decoration Byzantine (1928)
14. Ἀντωνιάδου : Ἐκφρασις Ἀγ.Σοφίας (τόμοι 3)
15. Γ.Σωτηρίου : Ἡ Ἀγία Σοφία (Ἐκδ.Συλλόγου Ὁφελ.Βιβλί-ων).
16. " " : Φύρετήριον τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος (1927).
17. " " : Περὶ τῆς βασιλικῆς τοῦ Ἰλισσοῦ (ἐν Δελτίῳ Ἀρχ. Ἐταιρείας 1919 σ.131).
18. " " : Περὶ τοῦ ναοῦ Ἀγ.Δημητρίου Θεσσαλονίκης (ἐν Δελτίῳ Ἀρχ. Ἐταιρείας 1920 σ.1-48).
- 19 Ἀδ. Ἀδαμαντίου : Ἡ Βυζαντινὴ Θεσσαλονίκη, κ.ἄ.

Ι Ι Ι ΙΔι' ὄλην τὴν τάξιν.

Παρακαλοῦνται οἱ δυνάμενοι νά σχεδιάσουν ἐπὶ λευκοῦ χάρτου ἰχνογραφίας:

- α) διάγραμμα παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς.
- β) " " βασιλικῆς μετὰ τρούλλου.
- γ) Τομὴν κατὰ μῆκος βασιλικῆς.
- δ) " " " " μετὰ τρούλλου.
- ι) Βυζαντινὸν κιονόκρανον, ἢ ὅ,τι ἄλλο ἐκλέξωσι.

Σχετικὰ σχέδια θά εὑρωσιν εἰς τὰς ἱστορίας Ἀδαμαντίου, Λαζάρου-Θεοδωρίδου, Σωτηρίου ἢ Ἀντωνιάδου περί Ἀγ.Σοφίας, καί εἰς ὅλα τὰ περί τέχνης βιβλία.

Είδικά θέματα προς έπεξεργασίαν.

1. Τά κτίσματα του 'Αντιόχου και του 'Αλεξάνδρου (ή 'Αντιόχεια και η 'Αλεξάνδρεια) ως κέντρα έλληνικής παιδείας κατά τους πρώτους αιώνας του Χριστιανισμού.
 Πώς ήσαν οργανωμένοι και πώς εΐργάζοντο αΐ αὐτόθι σχολαί κατά τόν 5ον αΐώνα. Αναφέρατε διασήμους διδασκάλους εΐς τας σχολάς αυτάς.
 Βλ. Cambridge Mediaeval History: Vol.I, p. 487 & e.
 Διά τήν 'Αλεξάνδρειαν βλ. Δήμητρα: 'Ιστορία τής πόλεως 'Αλεξανδρείας, Π.Καρολίδου: Τά έλληνικά γράμματα κατά τους χρόνους του χριστιανικού έλληνισμού σ.27-32, Κρίστ: 'Ιστορία τής Έλλην.Λογοτεχνίας τόμ. Β. σ. 584-586, A.Vassiliev: Histoire de l' Empire Byzantin (ed. Fr.) Vol.I, p.152, 155-157.
2. "Τό των 'Ελλήνων όνομα πεποίηκε μηκέτι του γένους, αλλά τής διανοίας δοκεΐν εΐναι και μάλλον 'Ελληνας καλεΐσθαι του τής παιδεύσεως τής ήμετέρας ή τους τής κοινής φύσεως μετέχοντας".
 'Ισοκράτους, έν Πανηγυρικῷ.
 Εΐχον δικαίωμα οΐ Βυζαντινοΐ να θεωροῦνται "Έλληνες κατά τήν σημασίαν, πού δΐδει εΐς τά άνωτέρω ό 'Ισοκράτης εΐς τό όνομα Έλληνες;
 .. 'Ελεύθεραι κρίσεις.
3. Οΐ Βυζαντινοΐ εΐς τήν λογοτεχνίαν δέν παρήγαγον κλασικά έργα. Τινές άποδΐδουν τούτο εΐς τό ότι δέν έχρησιμοποίησαν οΐ συγγραφείς τήν όμιλουμένην ζωντανήν γλώσσαν, αλλά τήν νεκράν διά τήν έποχήν εκείνην άττικήν.
 Εΐναι αυτός άρκετός λόγος ή υπάρχουν και άλλοι έξ ΐσου σοβαροΐ;
4. Οΐ βυζαντινοΐ έν τούτοις έδημιούργησαν νέα λογοτεχνικά εΐδη, τά όποΐα έτίμησαν τήν έλληνικήν λογοτεχνίαν.
 Ποΐοι παράγοντες έδημιούργησαν τά εΐδη αυτά;
 Δύνανται να όνομασθούν ν έ α εΐδη και ή δημιουργία αυτών να θεωρηθΐ σημαντική εΐσφορά εΐς τήν λογοτεχνίαν;
 A.Vassiliev: Histoire de l' Empire Byzantin, vol.I, p.149.
5. 'Ο ύμνος, τόν όποΐον άκούομεν τας ήμέρας των Χριστουγέννων εΐς τας εκκλησίας:
 "Η Παρθένος σήμεραν
 τόν υπερούσιον τίκτει
 και ή γΐ τó σπήλαιον
 τῷ άπροσίτῳ προσάγει....."
 εΐναι ποΐημα του κορυφαΐου, ως χαρακτηρίζεται, των άρχαίων μελωδών, του Ρ ω μ α ν ο ῦ, του "Πινδάρου τής εκκλησιαστικής ποιήσεως", ως τόν χαρακτηρίζουν μεγάλοι φιλόλογοι.
 Διατί του δΐδεται αυτός ό χαρακτηρισμός και τί νέον προσέφερέν εΐς τήν ποΐησιν;
 Βλ. Κ.Κουρμβάχερ: 'Ιστορία τής Βυζ.Λογοτεχνίας, Τόμ.Β. σ.517-534, Γ.Μιστριώτου: Έλλ.Γραμματολογία, τόμ.Β. ,

Δ. "Εσσελιγγ: Βυζάντιον καί Βυζ. πολιτισμός σ.85 κ.έξ.
 Δ.Μπαλάνου: Πατρολογία (1930) σ.533, Ε.Παντελάκη "Κον-
 τάκια καί Κανόνες (1929)

6. "Οὐδέν ἔθνος, πλὴν ἴσως τῶν Σινῶν, ἔχει τόσον πλουσίαν ἱστορικὴν λογοτεχνίαν, ὅσῃν οἱ "Ἕλληνες" λέγει ὁ Κ.Κρουμβάχερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ του περί τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας. Εἰς τί ὀφείλεται ἡ ἐξαιρετικὴ ἀφθονία τοῦ εἴδους τούτου ἐν σχέσει μέ τά ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου; Βλ. Ἐνότητος: Λογοτεχνία, Κεφ.Γ., α, καί ἐν Κ.Κρουμβάχερ. Ἱστορία τῆς Βυζ.Λογοτεχνίας, Τόμ.Α, σελ.440 καί 457.
7. Ὁ Προκόπιος ὁ Καισαρεύς, ἱστορικὸς σύγχρονος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, εἶχε στενήν σχέσιν πρός τοὺς κυβερνητικούς κύκλους. Ποίαν σημασίαν ἔχει τοῦτο διὰ τὰς ἱστορικές συγγραφάς; Μέ ποῖον ἀπό τοὺς ἀρχαίους ἱστορικούς ὁμοιάζει περισσότερο; Βλ. Κ.Κρουμβάχερ: Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας, Τόμ. Α.Σελ.464-472, See: Loeb Classical Library, Vol.I, Procopius, Introduction.
8. "Τίς στοιχίζει κάλλιον Εὐριπίδης ἢ Πισίδης; " ἔλέγετο κατὰ τόν ἑλληνικόν μεσαιῶνα. Ποῖος ὁ Γεώργιος Πισίδης, ποῖα τὰ ἔργα αὐτοῦ καί αἱ περί αὐτοῦ κρίσεις τοῦ Κ.Κρουμβάχερ; Τί μαρτυρεῖ ἡ ἀνωτέρω ἔκφρασις διὰ τήν λογοτεχνικὴν φιλοκαλίαν τοῦ κοινοῦ; Βλ.Γ.Μιστριώτου: Ἑλληνική Γραμματολογία, τόμ.Β., Κ.Κρουμβάχερ: Ἱστορία τῆς Βυζ.Λογοτεχνίας τόμ.Β.σ.62I καί ἐξ.
9. Εἶναι δίκαιον νά κρίνεται ἡ Βυζαντινὴ λογοτεχνία μέ τό μέτρον πού κρίνεται ἡ ἀρχαία κλασική; Ποῖα δεδομένα πρέπει νά ἔχη κανεῖς ὑπ'ὄψει κατὰ τήν κρίσιν τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας; Ἐλεύθεραι κρίσεις. Πλειότερα βλ. ἐν Δ."Εσσελιγγ: Βυζάντιον καί Βυζ.πολιτισμός σελ. 7I.
10. Εἰς χώρας μεμακρυσμένας ἀπό τό Βυζάντιον ἔφθανεν ἡ Ἑλληνική ἐπίδρασις. Ἱστορήσατε τά κατὰ τόν Θεόδωρον Ταρσέα, ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας (668-690 μ.Χ.) καί ὀργανωτὴν τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας. Βλ. J.B.Bury: History of the later Roman Empire, vol.II, p.392, Theodore Dowling and Edwin Fletcher: Hellenism in England(1915) p. 26 & 34, Χρ. Παπαδοπούλου: Ἡ Μ. Ἀσία κοιτίς τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, σελ. 17-18.

Δ. "Εσσελιγγ: Βυζάντιον καί Βυζ. πολιτισμός σ.85 κ.έξ.
 Δ.Μπαλίνου: Πατρολογία (1930) σ.533, Ε.Παντελάκη "Κον-
 τάκια καί Κανόνες (1929)

6. "Οὐδέν ἔθνος, πλὴν ἴσως τῶν Σινῶν, ἔχει τόσον πλουσίαν ἱστορικὴν λογοτεχνίαν, ὅσῃν οἱ "Ἕλληνες" λέγει ὁ Κ.Κρουμβάχερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ του περί τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας. Εἰς τί ὀφείλεται ἡ ἑξαιρετικὴ ἀφθονία τοῦ εἴδους τούτου ἐν σχέσει μὲ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου; Βλ. Ἐνότῃτος: Λογοτεχνία, κεφ.Γ., α, καί ἐν Κ.Κρουμβάχερ. Ἱστορία τῆς Βυζ.Λογοτεχνίας, Τόμ.Α, σελ.440 καί 457.
7. Ὁ Προκόπιος ὁ Καισαρεύς, ἱστορικὸς σύγχρονος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, εἶχε στενὴν σχέσιν πρὸς τοὺς κυβερνητικοὺς κύκλους. Ποίαν σημασίαν ἔχει τοῦτο διὰ τὰς ἱστορικὰς συγγραφάς; Μέ ποῖον ἄπο τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς ὁμοιάζει περισσότερο; Βλ. Κ.Κρουμβάχερ: Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας, Τόμ. Α.Σελ.464-472, See: Loeb Classical Library, Vol.I, Procopius, Introduction.
8. "Τίς στοιχίζει κάλλιον Εὐριπίδης ἢ Πισίδης; " ἔλεγετο κατὰ τὸν ἑλληνικὸν μεσαιῶνα. Ποῖος ὁ Γεώργιος Πισίδης, ποῖα τὰ ἔργα αὐτοῦ καί αἱ περὶ αὐτοῦ κρίσεις τοῦ Κ.Κρουμβάχερ; Τί μαρτυρεῖ ἡ ἀνωτέρω ἔκφρασις διὰ τὴν λογοτεχνικὴν φιλοκαλίαν τοῦ κοινοῦ; Βλ. Γ.Μιστριώτου: Ἑλληνικὴ Γραμματολογία, τόμ.Β., Κ.Κρουμβάχερ: Ἱστορία τῆς Βυζ.Λογοτεχνίας τόμ.Β.σ.62I καί ἐξ.
9. Εἶναι δίκαιον νά κρίνεται ἡ Βυζαντινὴ λογοτεχνία μὲ τό μέτρον πού κρίνεται ἡ ἀρχαία κλασική; Ποῖα δεδομένα πρέπει νά ἔχη κανεὶς ὑπ'ὄψει κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας; Ἐλεύθεραι κρίσεις. Πλειότερα βλ. ἐν Δ."Εσσελιγγ: Βυζάντιον καί Βυζ.πολιτισμός σελ. 7I.
10. Εἰς χώρας μεμακρυσμένας ἀπὸ τό Βυζάντιον ἔφθανεν ἡ Ἑλληνικὴ ἐπίδρασις. Ἱστορήσατε τὰ κατὰ τὸν Θεόδωρον Ταρσέα, ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας (668-690 μ.Χ.) καί ὀργανωτὴν τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας. Βλ. J.B.Bury: History of the later Roman Empire, vol.II, p. 392, Theodore Dowling and Edwin Fletcher: Hellenism in England(1915) p. 26 & 34, Χρ. Παπαδοπούλου: Ἡ Μ. Ἀσία κοιτίς τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, σελ. 17-18.

- II. "Εβλαψε πράγματι τήν παιδείαν τό κλείσιμον τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν τῶν Ἀθηνῶν;
Ἦτο δυνατόν νά ἐξυπηρετήσουν αὐταί αἱ σχολαί τήν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν ἑνός χριστιανικοῦ κράτους;
Ἐλεύθεραι κρίσεις.
- I2. Διατί ἡ βυζαντινὴ τέχνη ἀνεπτύχθη τόσον ταχέως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τήν λογοτεχνίαν; Μοῖα στοιχεῖα ἐδημιούργησαν τήν βυζαντινὴν τέχνην καὶ ποῖον ρόλον ἔπαιξεν ἡ λωσταντινούπολις εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς Βυζαντινῆς τέχνης; Προσέξατε ἰδιαίτερος τί λέγει περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ O. Dalton: *Byzantine Art and Archaeology* (1911) p. 10.
Βλ. Ch. Diehl: *Byzance, Grandeur et decadence*, p. 283-289,
Idem: *Manuel d'Art Byzantin*, vol. I, p. 136-145,
Δ. Ἐσσελιγγ: *Βυζάντιον καὶ Βυζ. Πολιτισμός*, σ. 122, 130-133,
Rice D. T. *Byzantine Art*, p. 21 - 42.
- I3. Ἐπάρχει συνεχτικὸς δεσμὸς μεταξὺ τοῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ;
Πῶς ἐγίνετο ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἀρχιτεκτονικὴν;
Βλ. H. O. Taylor: *The classical Heritage of the middle ages*, p. 302-308.
- I4. Ποῖον πρόβλημα εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐλύθη διὰ τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ πῶς ἐλύθη;
Βλ. Γ. Σωτηρίου: Ἡ Ἀγία Σοφία (περιεχόμενα)
Ἀντωνιάδου: Ἐκφρασις Ἀγ. Σοφίας: Τόμ. Γ, σ. 93-134.
- I5. Ἡ ἀποκάλυψις τῶν μωσαϊκῶν τῆς Ἀγίας Σοφίας εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικὰ γεγονότα εἰς τὴν Βυζαντινὴν τέχνην κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια.
Τί ἐργασία γίνεται σήμερον ἐπ' αὐτῶν καὶ ποῖος ὁ ζωγραφικὸς διάκοσμος τοῦ ναοῦ;
Βλ. Μ. Σ. Νομίδου (ΜΙΣΝ): Τὰ μωσαϊκὰ τῆς Ἀγίας Σοφίας, μέ θαυμάσια διακοσμητικὰ, ἐκ τῶν ὁποίων δύναται ὁ μαθητὴς ν' ἀντιγράψῃ εἰς τό τετράδιόν του μερικὰ.
Γ. Σωτηρίου: Ἡ Ἀγία Σοφία, Ἐφημερίδα Ἑλ. Βῆμα 18, 19, 20 Μαΐου 1938. Τὰ ψηφιδωτὰ τῆς Ἀγ. Σοφίας: τρία ἄρθρα τοῦ Th. Whittemore. Τοῦ τελευταίου τούτου: *The mosaics of St. Sophia at Istantoul, Preliminary Report of the first year work*.
- I6. Μελετήσατε ἕνα χάρτην τῆς μεσαιωνικῆς Κων/πόλεως (λ.χ. τὸν ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Σ. Νομίδου, ΜΙΣΝ, σχεδιασθέντα) καὶ ἀναγράψατε εἰς τό τετράδιόν σας τὰ διάφορα κτίσματα κοσμικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὰ ὁποῖα εὗρισκοντο τότε εἰς τὴν Κων/πολιν καὶ ἐπεξηγήσατε ἐν ὀλίγοις, ἀφοῦ ἀνατρέξετε εἰς τὴν ἐγκυκλοπαιδείαν, τί ἦτο ἕκαστον.

17. Είς ποίαν μοῖραν ἔταξεν ἡ νέα λατρεία τὴν γλυπτικὴν; Διατί ἡ Βυζαντινὴ ἐκκλησία ἀπαγορεύει τὰ ἀγάλματα ἐνῶ παραδέχεται τὰς εἰκόνας. Ποία ἡ ἐξέλιξις τῆς παλαιο-χριστιανικῆς γλυπτικῆς;
 Βλ. Γ. Σωτηρίου: Ὁδηγὸς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου, σ. 14 κ. ἔξ., Rice D.T.: Byzantin Art, p. 138-147, Grabard Andre : La Décoration Byzantine, p. 9 - 23.
18. Εἰς τὸ βᾶθρον ἐνὸς ὀβελίσκου αἰγυπτιακοῦ, ὅστις ἐστήθη εἰς τὸν ἵπποδρομον τῆς Κων/πόλεως ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου Α εὐρίσκεται μία ἀνάγλυφος παράστασις, δεῖγμα τῆς κοσμηκῆς γλυπτικῆς.
 Μελετήσατε ταύτην καὶ συναγάγετε συμπεράσματα διὰ τὴν σημασίαν αὐτῆς διὰ τὴν Βυζαντινὴν τέχνην.
 Βλ. Χρ. Τσουντα: Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης σελ. 563 κ. ἔξ.
19. Εἰς τὴν ζωγραφικὴν διακρίνομεν καθαρῶς τὸν χαρακτήρα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους εἰς τὴν σύστασιν, διαμόρφωσιν καὶ ἐξέλιξιν του.
 Ἀποδείξατε διὰ τῶν ἔργων τῆς ζωγραφικῆς τὸν χαρακτήρα τοῦτον.
 Βλ. Rice B.T. : Byzantine Art, p. 29-42,
 Ch. Diehl: L'Art Chrétien primitif et l' Art Byzantin, p. 5-13,
 Bréhier L. : L' Art Byzantin, p. 5-18, Ruciman St.: Byzantine Civilization, p. 254- 555.
20. Ἡ Ραβένα ἀποκαλεῖται Βυζαντινὴ Πομπηία. Ποῖα στοιχεῖα μᾶς οἶδει, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῆς παλαιοτέρας Βυζαντινῆς τέχνης;
 Βλ. A. Vassiliev: History of Byzantine Empire, vol. I, p. 125-126,
 Grabard: La décoration Byzantine, p. 24-28, Diehl Ch.: Ravenne, (1907, Les Villes d' art célèbres).
21. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἀρχίζει νὰ διαμορφουτᾶ ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς. Ποῖα στοιχεῖα προσφέρει εἰς τὸν δημιουργούμενον πολιτισμὸν τὸ Βυζάντιον, ὡς φύλαξ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως.
 Βλ. F. S. Marvin: The Unity of Western Civilization p. 69-70.;
22. Διατί ἐπεκράτησαν κατὰ τοῦ Βυζαντίου πολλαὶ προλήψεις. Ποῖα γεγονότα ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τινὰς ἱστορικοὺς κατὰ τὸ παρελθόν, οἷοτι, τῶρα ἀναγνωρίζεται τὸ μεγαλεῖον τοῦ Βυζαντίου, νὰ υποβιάζουν τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν; Βλ. Κ. Ἀμάντου: Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τὸν μεσαιῶνα, σελ. 82-84.

